

SURELİ SİYASAL TEORİK DERGİ

KOMÜN

☆ TÜRK HALKINA SUÇÜSTÜ

"SAVAŞ HÜKÜMETLERİ" DÖNEMİ

☆ SUPHİ'DEN KAYPAKKAYA'YA
ULUSAL SORUN

☆ AT VE SINIR ÖTESİ SALDIRILAR

☆ HALKLARIN KARDEŞLİĞİ ÜZERİNE

☆ İŞÇİ GÜNDEMİ VE YAKLAŞAN
KONGRELER

☆ DÖRT MEVSİM İŞÇİ BAHARI

☆ "ÖLÜM YÜRÜYÜŞÜ"

☆ CEZAYİR'DE NELER OLUYOR?

ŞUBAT-MART 1992 YIL: 3 SAYI: 17 FİYATI: 5.000 TL. (KDV DAHİL)

K O M Ü N

ŞUBAT-MART 1992, YIL: 3, SAYI: 17,
FİATİ: 5.000 TL. (KDV DAHİL)

Hasat Yayıncılık Adına Sahibi
Av. Ahmet H. KIRIM

Sorumlu Yazışleri Müdürü
Fethi ÖZDEMİR

Yayın Yönetmeni
Haşim KUTLU

Dizgi
Hasat Dizgi

Basım
Aydınlar Matbaacılık

Genel Dağıtım
Birleşik Dağıtım A.Ş.

Yönetim Yeri ve Adresi
İnkilap Cad. Öktem Apt. No : 21/3
Aksaray/ İSTANBUL
TEL: 589 37 83

Kartal Temsilciliği
Hamam Sok. No: 57, Kat: 3, Büro: 9
Kartal/ İSTANBUL
Banka Hesabı
Av. Ahmet H. KIRIM Akbank Bahçelievler

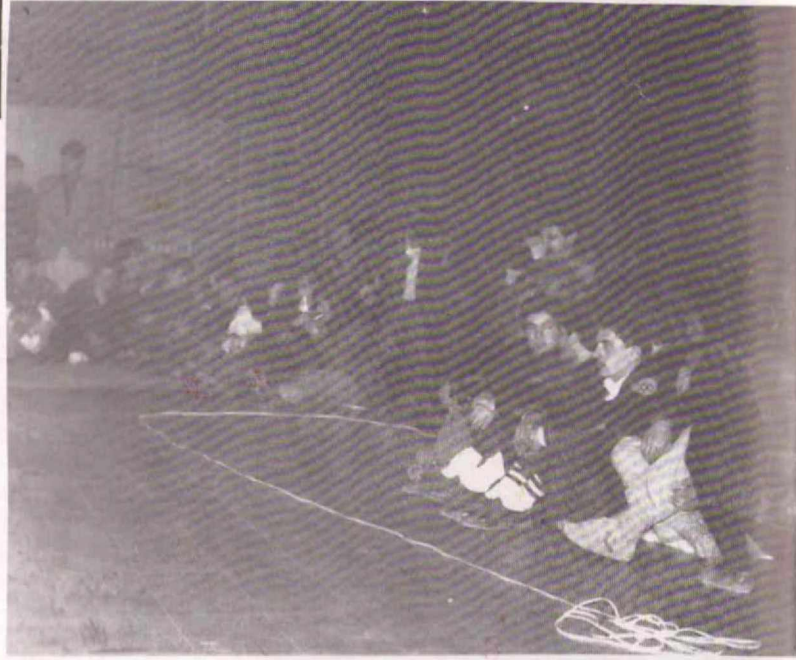
Şub. Hesap No: 136.2 A00-03

İlan Koşulları

Arka kapak..... 400.000
Kapakçı..... 340.000
Tam sayfa..... 240.000
1/2 sayfa..... 120.000
1/4 sayfa..... 60.000

Abone Koşulları

Yurtiçi 6 aylık..... 25.000
Yurtiçi 1 yıllık..... 50.000
Yurtdışı 1 yıllık..... 60.000
Yurtdışı Fıatı: 5 DM

15 Şubat
1992 günü
yapılan
Komün'ün
"Yeniden
Merhaba"
gecesinden
görüntüler.

İÇİNDEKİLER

KOMÜNARCA

GÜNDEM

- *Suçüstü.....4

KAPAK

- *Savaş hükümetleri dönemi.....5

KÜRT DOSYASI

- *Suphi'den Kaypakkaya'ya10
*AT ve sınır ötesi operasyonlar.....16
*Newroz Ateşi'nden.....24

İŞÇİ GÜNDEMİ

- *Yaklaşan kongreler.....27
*Dört mevsim işçi baharı.....31
*"Ölüm Yürüyüşü".....35

DÜNYADAN

- *Cezayir'de darbe ve ötesi.....37

ETKİNLİKLERİMİZ

- *"Yeniden Merhaba" gecemiz.....41

HABER/AÇIKLAMA

- *Halk arasındaki çelişmeler43

İZLENİMLER

- *Irak Kürdistan'ında yaşam.....45

SANAT-EDEBİYAT

- *Yılmaz Güney olayı.....47
*Nazım ve bir oyun.....48
*Okuma notları.....50

"Gökkubbenin altı karışıklıklarla dolu." Karışıklıklar dünyayı ve ülkeyi derinden etkiliyor. Karışıklıklardan korkmamak gerektiğini biliyoruz. Eğer kargaşayı, hem maddi bakımdan hem de manevi bakımdan örgütlenmiş halk güçleriyle karşılayabiliyorsak, kargaşadan ve karışıklıktan korkmamız için bir neden yok.

Komün dergisi, bütün dikkatini bu noktaya yöneltmek için olanaklarını zorluyor. Dergi olarak kendisini kuşatan güçlükleri aşarak, olayların ve gelişmelerin içinde doğrudan yer almanın uğraşını veriyor.

Mart ayı yoğun gelişmelerle baharın kapısını araladı. Kürt ulusal uyanışı gündemin baş sırasındaki yerini bütün sıkalığıyla koruyor ve baharla birlikte ulusal uyanış görkemli bir sınava hazırlanıyor. Dergimizin kapak konusu, "Savaş Hükümeti." Kapak konusunda, bahar saldırısının öngünündeki durumun tesbiti yapılıyor.

Grev, direniş ve "ölüm yürüyüşleri"yle işçi baharını zemininin ortasında yaşamaya başlayan işçi sınıfı, Kozlu kömür ocaklarında yaşanan katliamla sarsılıyor. Katliam, işçi sınıfının sınıf olarak bahar yürüyüşlerini, iktidar yürüyüşleriyle birleştirmek zorunda olduğunu bir kez daha dayatıyor.

8 Mart Dünya Kadınlar Günü, bütün dünyada olduğu gibi ülkemizde çeşitli etkinliklerle kutlandı. Etkinlikler yoğun devlet baskısı altında gerçekleşti.□

Mum yerine yıldızlar parlarsın üzerinde; çünkü aydınlık ve özgürlük delisiydin.

Yazarımız İsmail Onur'un yakın akrabası,

ZEKİ KUTAN₁

kaybettik.

Onu unutmayacağız.

KOMÜN

Suçüstü

Kürt ulusal hareketi giderek küleselleşiyor. Türk egemen sınıfları, bunun önüne geçmenin sancılılarıyla kıvranıyor. Ulusal hareketin öncüsünü, ülke ve dünya halkları nezdinde "terörist", "cinayet örgütü" olarak gösterme çabasından vazgeçmemesine rağmen, bunun artık işe yaramadığını da görmüş durumda. Son dönemde, Kürdistan'ın çeşitli il ve ilçelerinde dağıtılan imzasız bildirilerde, söylenenler şunlar: "Bir çok sorunlarımız olduğunun bilincindeyiz. Ama bunları demokrasi içinde çözebiliriz. Ölmenize gerek yoktur..."

Kürtler, artık kimin terörist ve cinayet şebekesi olduğunu, kanı ve gözyaşları pahasına bizzat öğrenmiş durumdadır. Esas sorun, Kürt halkının öğrendiği gerçeği, Türk halkına ve diğer azınlıklara da öğretmektir. Özlü bir ifadeyle; Kürt halkının acı deneyler ve büyük bedeller ödeyerek öğrendiğini, Batıya taşımak zorunluluğu vardır.

Süren savaşın esas sorumlusunun kimler olduğu açığa çıkarılıp, deşifre edilmeden Türk ve diğer azınlık emekçilerinin desteğini almak, katılımını sağlamak hayaldir. Çünkü Kürdistan'da geçerliliğini yitirmiş yalanlar, süpekülasyonlar Batıda önemli bir işleve sahip. Türk halkı içinde şovenizmin körüklenmesini sağlayabilmektedir. Yüzyılların yöneticilik deneyimine sahip olan egemenler, hala kandırma ve çarpıtma yöntemlerinin usta bir icracısıdır. Ölen asker, subay ve polislerin cenaze törenleri, "vatan hainleri"nin "vatan evlatlarına" nasıl da acımasız kurşun sıkıtlarının propagandası için kullanılmakta. Türk halkı ve diğer azınlık emekçileri, "iyi de ben neden Kürtleri öldürüyorum, Kürt topraklarını kimin adına çiğniyorum" gibi temel soruları kendine sormaktan ve kendini sorgulamaktan henüz uzaktır. Zamanla öğrenecek, ama öğrenilmiş şeyleri yeniden öğrenmek zorunda değiliz. Tam da bu noktada devrimci demokrat, elini elini vicdanına koyarak düşünen her insana önemli görevler düşüyor: Savaşı sürdüren tarafın yakasına yapışmak!

Egemenlerin üzerindeki palanları söküp atmak gerekiyor. Burjuvazi kaçan, biz kovalayan durumunda olmak zorundayız. O, yalanlarla büyük işler başarıyor. Yalanlarını elinden bir bir alıp yere çalmak başarılmadan, gerçeği yaygınlaştırmak mümkün değil. Şüphesiz yalana karşı savaşmanın da bedeli var. Ancak bu bedeli göze alamayan birinin devrimci, demokrat, sosyalist olarak geçinmeye hakkı yoktur. Kürdistan'da savaş istenmiyor mu? O zaman Kürt halkının haykırışına kulak verilsin. Kürt ayağa kalkmış, "bugüne kadar böyle yaşamak zorunda bırakıldım, ama artık bu

kaderimi değiştiriyorum", "bırak yakamı, kendi yolu-mu kendim belirleyeyim" diyor.

Kürt halkının bu istemleri büyük bir "suç" oluyor ve ağır cezayı gerektiriyor. İşte, tam da burda Türk halkı kendine sormalıdır: "Ben ne yapıyorum?" "Kürtler bizim kardeşimiz canımız, ciğerimizdir" yalanlarını sayıp döküyorlar. Türk halkı bunlara inanmaktan vazgeçmeli, payanda olmaktan kurtulmalıdır. Çünkü, böyle iğrenç "kardeşlik" olmaz! Türk halkı, bunu büyük bir aşağılanma olarak görüp, egemenlerinin iplerini pazara çıkarmak zorundadır. Böyle bir "kardeşlik" olsa olsa bir köle sahibinin, çalıştırdığı kölelere, "bakın sizin karnınızı doyuruyor ve başkalarına karşı koruyorum" demesine benzer.

Oynanan oyunlardan kurtulmanın en temiz yolu; oyun alanını daraltmaktır. Türk komprador burjuvazisi her tarafa at koşturuyor. Alanı daraltmanın kestirme yolu alana girmektir. Halk kitlelerinin her kesimini harekete geçirerek yürümek bir zorunluluk. Ama başlangıç itibariyle gerçekleşmesini düşünmek ise hayaldir. O zaman öncelikle duyarlı kesimi harekete geçmek mecburiyeti vardır. Şunu da açıklıkla belirtmek gerekiyor. Türk devletinin Kürt politikasındaki çirkefliliği yere sermeyi, başkasına yapılan bir iyilikmiş gibi ele almak, görevden kaçmanın başka bir yoludur. Bu kendi sorumluluğumuzu yerine getirip getirmemidir. Başkaları için yapılanın her zaman bir sınırı ve gide-rek sızlanması olur.

Kürt ulusal hareketinin Batıya taşınmasının en güzel yolu; Türk devletinin ve hükümetinin yakasına yapışarak masaya oturmasını sağlamaktır. Bu çerçevede hareket etmeyen her insan, içinden geçtiğimiz süreçte tarihsel görevini yerine getirmiyor demektir. Görevinin farkına varmayanları bir kenarda tutalım, ama diğerleri, insanlık damarından utanmalıdır.

Görev:

Devrimci, demokrat kurum ve kuruluşlar böylesine çıplak görevle karşı karşıya bulundukları gerçeğinden hareketle, ortaklaşa etkinliklere girişmelidir. Ortaklaşa bildirilerden yürüyüş, miting, panel vs. vs. kitlesel eylemler zinciri oluşturmamız. Gerçek karşısında fazla laf cansıkıcı oluyor. "Kürdistan'da işlenen cinayetlere, katliamlara karşıym savaşın durmasından yanayım" diyen, "Türk, Kürt kardeşliğinin savunucusuyum" diyen hiç kimse ve kurum reddedilmeden suçluyu suçüstü yakalama çalışmasına girmelidir. Türk'ü, Kürt'ü kardeş görmenin başkaca bir yolu yoktur!□

Savaş hükümetleri!

Ali Derviş

Ulusal ve uluslararası siyasetin merkezine yerleşen Kürdistan sorunu Türkiye'nin gündemine daha büyük bir ağırlıkla oturdu. "Kürt realitesi"nden söz eden yeni hükümet, devleti, Kürdistan ulusal direnişine karşı yeniden düzenlerken, bu "realiteyi" yok sayma ve yok etme siyasetini üstlenerek sürdürecektir. Bu politikanın etkileri ve uygulaması elbette daha kapsamlı, yaygın ve şiddet biçimleriyle siyaset sahnesinde baş gösterecektir. Demirel'in itiraf ettiği gibi Türkiye'nin en önemli meselesi haline gelen Kürdistan silahlı direnişi, ekonomik-siyasi bütün gelişmeleri belirleyen asıl unsurdur. Türkiye'de politika, artık Kürt sorununu esas alarak belirleniyor. Öyle ki egemenler arasındaki çatışmalarda da bunun etkisi gözleniyor. Mesela Özal, Hükümetin PKK karşısındaki muhtemel başarısızlığı üzerine siyasi saldırı hazırlıkları yapıyor. Diğer düzen partileri Hükümet'e karşı saldırılarını başlatmak için, onun başarısızlığını adeta bekliyorlar.

Durum hızla değişiyor

Komün, Kasım 1989 tarihli ilk sayısında durum değerlendirmesini yaparken, bugünkü gelişmeleri isabetli tesbit edebilmişti. Toplumsal "başkaldırıyı" reformla aşma siyaseti" egemenlerin gündemindeydi ve gecikmiş olarak Koalisyon Hükümeti'yle yürürlüğe kondu. Koalisyon hükümetinin "reform" politikasının özü, Ulusal Hareketi silahsızlandırıp etkisizleştirmek ve gerici diktatörlüğünü pekiştirerek devamını sağlamaktır. Bu çaba içinde olan Demirel Hükümeti, 12 Eylülcü düzenin tecrit edici sonuçlarından kurtulmak ve artık işlemez hale gelen "yasal" düzene yeniden işlerlik kazandırmak istemektedir. Bunu için de, faşist uygulamaları törpüleyerek içine düştükleri tecrit durumunu kırmak ve kısmi demokratik adımlar atmak zorunluluğuyla karşı karşıyadır. "Reformcu" siyaset bir zorunluluktur, iktidar partilerinin demokratlığından değil. Köklü devlet geleneklerinden kopmaları kolay olmayan devlet bürokrasisinin

ve tutucu fanatik faşist kesimin direnişine rağmen bu siyaset üzerinde genel bir uzlaşma sağlamışlardır. Devletin bütün kurumları bu siyaset uygulamaya başlamışlardır. Gelişmeler hız kazandı ve durum değişiyor.

Koalisyon hükümetinin meydanlarda hala yankısı dinmemiş "demokrasi ve barış" nutuklarını kısa sürede savaş çağrılarına dönüştüren olguların, önümüzdeki günlerin ne gibi gelişmelere sahne olacağının işaretlerini veriyor. Muhtemel gelişmeleri anlamak için gelişmekte olan olguları irdelemek gerekir. Koalisyon Hükümeti'nin "reformcu" çözümü çıkmaz içinde hızla ikiyüzlülüğe dönüşürken, gelişmeler yeni bir sürece girdiğimizi gösteriyor. PKK'nın baharda "Botan - Bahdınan Savaş Hükümeti" kuracağına dair açıklamasını Türk devleti, askeri-siyasi ve psikolojik propaganda saldırısıyla cevapladı. İşin asıl yanı PKK'nın açıklamasından bağımsız olarak, Hükümet ve Genel Kurmay, yeni bir saldırı hazırlıklarının hummalı faaliyeti içindeydiler. Demirel, ve ortağı İnönü başta olmak üzere bütün sorumlu ve "sorumsuz" Devlet yöneticileri, baharda başlatacakları büyük saldırının reklamını yapmaya başladılar bile. Türk hükümeti giderek tam bir savaş hükümeti görünümü veriyor. Mücadele geliştikçe ve hareket daha ileri mevzilere yükseldikçe iktidarın bu özelliği daha da belirginleşecektir. Bu gelişmeler, savaş hükümetleri süreci olarak adlandırabileceğimiz bir sürece girdiğimizi gösteriyor. Bu gelişen mücadelede yeni bir aşamadır. Bu sürecin kendisine özgü yanlarını ve muhtemel gelişme yönünü belirlemek, canalcı öneme sahiptir.

Devrimci Durum Geriliyor

Reformcu çözüm, sadece seçim döneminde kitleleri aldatmakta kullanılan demagojiden ibaret değildi. Böyle düşünenler yanılgıya düşerler ve egemenlerin bir değişikliğe gitmeden iktidarlarını sürdüremeyecekleri noktasına getiren süreci doğru kavrayamazlar. Ortada yeni bir durum var. Karşı-devrim saldırısında taktik değişikliği yaptı; şimdi saldırısını giderek çok daha yo-

ğunlaştıracaktır. Yeni taktiklerle saldıran eski düşman karşısında hala eski taktiklerde ve yöntemlerde direnmek, devrimcileri etkisizleştirecek ve devletin işini kolaylaştıracaktır. Yeni bir taktik süreçteyiz ve karşı-devrimin sinsi ve daha açımasızlaşan saldırısını boşa çıkarmak için karşı taktikler geliştirmek zorundayız. Bunun bir geçiş dönemi olduğu bilinciyle, örgütlenme, çalışma tarzı, mücadele biçimleri ve taktiklerde yeni biçimler geliştirmenin önemine dikkat çekiyoruz (Komün, geçen sayısında bu konudaki temel yaklaşımını belirlemişti).

Koalisyon Hükümeti'nin reform politikası toplumsal etkisini göstermeye başladı. Halk hareketinde, genel bir gerilemeye tanık oluyoruz. Bu geçici bir durum ancak Kürdistan'ın dışındaki bölgelerde, yeni yönetim, vaatleriyle yığınları bekleyiş içine sokmuş ve mücadeleyi bazı alanlarda geriletmıştır. Bu gerileme özellikle yığınların örgütsüzlüğüyle yakından ilişkilidir. Türkiye'de, hareket kendiliğinden bir gelişme süreci izledi ve önderlik devrimci partilerden çok sendikaların ve reformcu meslek örgütlerinin elindeydi. Bu yüzden Hükümetin politik atağı etkili olabilmektedir; İkincisi ise burada hükümetin taviz verebileceği, geri çekilme ve manevra alanına sahip oluşudur. Hareketin tutarlı devrimci önderlikten yoksun oluşu ve ekonomik -kısmi demokratik- talepleri aşmamış olması, İktidarın bu talepleri programına almasını mümkün kılmaktadır. Bunlar, reformcu politikanın etkili olmasının koşullarını oluşturuyor. Nitekim yaratılan umut havası, önceleri sorunlarını çözmek için Ankara'nın üzerine yürüyen kızgın kitleler yerini, temsilci heyetlerin ziyaretlerine bırakmıştır. Bu umut bekleyişinde hükümete destek verilmektedir.

Geniş yığınların reformizmin etki alanında olması, Sovyetler Birliği'nin dağılması ve uluslararası gelişmeler, demagojiyle birleşen kısmi demokratik ve ekonomik hakların tanınması, devrimci durumda gerilemeye yol açan etkenlerdir. Hareketin yeniden yükseleceği dönem uzak olmamasına rağmen, devrimci durumda gerilemenin belli bir süre devam edeceği muhtemeldir.

Kürdistan'da durum farklılık gösteriyor. Seçimlerden bu yana bazı bekleyişlerin yanı sıra ulusal hareket daha da gelişti, mevzilerini güçlendirdi ve direnişi daha da kitleselleşti.

Türk devleti, Kürdistan'da kısmi tavizlerle hareketi kontrol altına alma şansına sahip değil. Hareket Batı'dakinden farklı olarak bir önderliğe sahip ve örgütlü gelişmektedir. Aynı zamanda, askeri inisiyatifi ele geçirmiş modern bir gerilla

ordusuna sahiptir. Kürdistan ulusal kurtuluş bilinci tarihsel yapıcı rolünü oynuyor. Kendi ulusal benliğine ve gururuna sahip çıkan ve Köleliğe baş kaldırmış, başkaldırı ruhunu ve bilincini kazanmış bir halk, "şevkat" gösterilerine pirim vermeyecek ve direnişi daha da artıracaktır.

Tırmanan şövenizm ve demokratlar..

Lenin, ulusal sorunda demokratlar için, "bir elini açıktan demokratizme ve hak eşitliğine uzatırken diğerini arkalarında -gizlice- gerici burjuvaziye ve polis ajanlarına uzatırlar" derken haklıydı. Türkiye'nin aydınları ve demokratları, dünyada ezilen halklara karşı gayet adaletli davranıp her türlü eşitsizliğe karşı çıkıp mücadeleciler halklara ellerini uzatırlarken, kendi ülkelerinde ulusal baskının gizliden desteklenmesinin şampiyonudurlar. Kürt ulusal hareketinin tarih boyunca ve bugün eşit siyasi haklar için giriştiği demokratik savaşta, devrimcilik adına, anti-emperyalizm adına, enternasyonalizm adına yalnız bırakılmışlar ve karşılarında yer almışlardır. Bu tutum kendisini ister Uğur Mumcu gibilerin, "emperyalistlerin parmağı" olarak adlandıran "anti-emperyalist"lerde olsun, isterse, "Avrupa'da ulusal sınırlar yıkılıyor" bahanesi arkasına sığınan yeni "enternasyonalist" teorilere dayansın, bunların bütünü, Kürt ulusunun eşitlik mücadelesine karşı gericilerin yanında takınılan tavırların ifadesidir. Kontr-Gerillaya ve gerici komprador burjuvaziye el altından verilen destektir. Kürt ulusunun eşit hak talebine bu tür gerekçelerle karşı çıkılamaz. Kendi kaderini hangi sınıfın programı doğrultusunda tayin edeceği yine o ulusun kendi karar vereceği bir konudur. Türkiye demokratlarına düşen bu hakkın sağlanmasını istemektir, saygı göstermektir. Ancak o zaman Kürt halkına bugüne kadar yapılan haksızlıkların yarattığı güvensizlik ortamı yıkılabilir ve tam hak eşitliğine dayanan gönüllü birlik sağlanabilir. Kürdistan'da sürdürülen haksız savaş Türkiye'de demokratik hakların gaspında ve gericiliği besleyen kaynak olarak, demokratik gelişme sürecinin baş engellerinden biridir. Kendi ülkesini ve halkının çıkarlarını düşünen gerçek anti-emperyalistler ve enternasyonalistler, şöven ve gerici burjuvazinin yanında yer almamalıdır. Kaygı verici olan, şövenizmin demokratik ve ilerici aydınlarda gösterdiği sinsi gelişmedir. Türk aydını ve demokratının Kürdistan politikasında gericileşme, eğilimi halk içindede yayılıp gelişme eğilimindedir.

Savaş Hükümeti'nin "reform" operasyonu,

halk yığınlarının devlet ve düzenle bağlarını güçlendirmede etkili olmuştur. 12 Eylülcü askeri faşist yönetimin her kesimi karşısına alan bastırma siyaseti yerine, halkı yeniden kazanma siyasetinin etkilerini görmek gerekir. Cunta yönetimine karşı, Kürt gerillalarını destekliyen ya da tarafsız kalanlar, bugün burjuva milliyetçi şartlanmaların etkisiyle Koalisyon Hükümetinin etki sınırları içine girmişlerdir. Irkçı gerici kesimlerin körüklediği şövenizmden daha tehlikeli ve etkili olan, bu demokrat ve aydınların şövenizme kayma eğilimlerindeki ciddi artıştır. Bu tehlikeli gelişmelere karşı dikkatle mücadele edilmelidir. Bu etki, ileri kitleleri ve demokratik çevrenin içinde bulunduğu uzlaşma ve reformist eğilimlerin güçlendirdiği gelişmedir. Kürdistan'da mücadele tırmanıp ciddi boyutlara ulaşması, saflaşmayı hızlandırmakta, her kişinin politik tavırında netleşmeye götürmektedir. Düzenle barış durumunda olan pek çok eski solcu, sosyal şöven bir güce dönüşmektedir. Özellikle Kürt hareketi geliştikçe, saflaşma da hızlanmaktadır.

Türkiye devrimci hareketinde şövenizmin etkisi kırılmış olması sevindirici bir gelişmedir, fakat hareketin yığınlarla bütünleşememiş olması, devrimci enternasyonalist tutumun etki alanını daraltıyor ve burjuvazinin şöven saldırıları için uygun ortamı yaratıyor. Hakim ulus şövenizmine karşı mücadelede ve Kürtlerin özgürlük ve eşitlik kavgasındaki müttefikleri olacak bu güçlerin; yani, Türk ve diğer halkların devrimci mücadelesinin yükselmesi, Kürt halkının kurtuluş mücadelesindeki başarısının koşullarıdır. Bu bakımdan hareketin elde edeceği başarı, bu gelişmeyle doğrudan orantılı olur.

Reformcu çözümün çıkmazı..

Hükümet asıl zorluğu Kürdistan'da yaşamaktadır. Reformcu çözümün "Kürt realitesini" sözde kabul etmesi, sorunun çözülmesi için yeterli değildir. Kendi kimliğine sahip çıkan Kürt halkı artık eşit haklar istemektedir. Türk yönetimi için Kürt yığınları, eski tarzda kazanılmamak üzere kaybedilmiştir. Hiç kimse, başkaldırma onurunu kazanmış bir halkı "şevkat" gösterileriyle eski yerine oturtamaz. Kürt ulusunun haklarını hala kabul etmeye yanaşmayan "reformcu" yönetim çıkmaz yola yeniden girmiştir. Kürt halkı, "dil" üzerinde yasağın kalkmasından daha ileri ve köklü demokratik değişiklikler talep ediyor. Egemenlerin ise, kurulu sistemde köklü bir değişiklik yapmaya ne niyetleri ve ne de hazırlıkları var. Sorunun ele alınışı,

silahlı çözüme dayanıyor ve çözümü daha da gelişecek bir savaşı dayatıyor. Reformcu çözümün Kürdistan'da fazla şansı ve manevra alanı kalmamış

Hükümetin reform politikası Kürdistan'da tam bir çıkmaza saplanıp ikiyüzlülüğe ve savaş çıkırtkanlığına dönüşüyor. Sözde "reform" siyaseti, Kürt sorununu uzlaşma ve birlik içinde çözmeye değil ama bastırma ve yoketmeye yönelmiş bir manevradır. Kürtçe'nin serbest bırakılması yada Üniversite bünyesinde oluşturulacak bir Kürt Enstitüsü, siyasal eşitlik talebiyle şekillenen ulusal kurtuluş hareketinin beklentilerine cevap vermekten uzaktır. Ancak bugüne kadar Kürt kelimesini bile telafuzdan itina ile kaçınanların geri adım atmaları ve kültürel alana ilişkin tavizleri kabul eder hale gelmeleri de, geriye çekilerek güç toplamalarını, kararsız ve geri unsurları kazanma, uluslararası alanda düştüğü tecriti kırmak, vb. gibi hareketin zayıflatılmasına yönelik adımlardır.

Reform siyasetinin kısmi sonuçlar vermesi ve meseleyi, bugüne kadar izlenenden farklı bir çözüm sağlayabilmesi, ancak, Kürtleri "etnik kültür" olarak değil, ulusal topluluk olarak kabulüne ve onun siyasal haklarının kabul edilmesine kadar ilerletilmesine bağlıdır. Yani köklü demokratik dönüşümlerle mümkün olabilir. Bunu düşünmeye bile yanaşmayan yönetimin "Kürt realitesi"ni hala kavrayamadığını ve kavramak niyetinde de olmadığını gösteriyor. Başbakan ve Ortağı (aynı zamanda HEP'in de ortağı!!), Kürtler'i azınlık olarak kabul etmeyen ve azınlık haklarının tanınmasını rededen açıklamaları tekrarlayıp duruyorlar. Şiddet politikasını sahte "şevkat" gösterileriyle birlikte kullanıp tehditleriyle teslimiyete ve boyun eğmeye zorluyorlar.

Önemli ikinci özellik ise, Kürdistan "realitesi"nin, PKK'nın muhatap alınmadan, hiçbir sorunun çözülemeyecek olmasıdır. PKK Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesinde tek değil ama kitleselleşmiş ve yığınları harekete geçirebilen en büyük siyasi güç durumuna gelmiştir. Kürdistan'da düşünülen en küçük bir siyasi çözümde bu örgütün katılımı aranmak durumundadır. Bu PKK'nın çizgisinin onaylanmasının dışında moda deyimle "Kürt reallitesi"nin kendisidir. PKK'yı dışlayacak hiç bir çözümü Kürt halkına kabul ettiremezsiniz. Bu gerçeği kabul etmeyen "reform"cu çıkış, çıkişsızlığın kendisidir. PKK'nın görüşme taleplerine kesin şekilde reddeden yeni yönetim, Kürt halkının önüne iki seçenek koyuyor: ya silahları bırakıp onursuzca boyun eğme ya da kurşun.

Devletin, merkezine ulusal inkarı koyduğu geleneksel politikada ciddi bir gelişme yok. İktidar "Kürtler azınlık değil, birinci sınıf vatandaşımızdır" demagojisiyle, onları ulus olarak tanımamayı ve tabi ki siyasal haklarını reddeden geleneksel tutumunu sürdürmekte ısrarlı ve kararlı görünüyorlar.

Savaş hükümeti ve bahara hazırlık

Bahar, daha gelmeden bütün sıcaklığını yaşıyor. Gelişen ve kitleselleşen silahlı gerilla mücadelenin daha üst aşamaya yükselme hazırlıkları ve karşı hazırlıklar, önümüzdeki günlerin beklenen büyük çatışmaları önceden siyasi gündeme yansıttı. Bahar bir sürecin başlangıcıdır ve ikili iktidar ortamının ifadesini bulacağı bir süreç. Kürdistan'da yeni iktidarın oluşması kendisine özgü tarzda geliyor ve önemli bir aşamaya ulaşmış bulunuyor. Klasik anlamda "kırmızı iktidar" bölgelerinin yaratılmasının dışında farklı gelişen ve Kürdistan özgüğüne göre biçimlenen yeni bir aşamadır. Gelişen hareketi en şiddetli baskıyla kontrol altında tutamayan egemen sınıflar, Baharı korku içinde beklerlerken diğer yandan kaybettikleri inisiyatifleri geri almak için, karşı inisiyatif geliştirmenin büyük hazırlığı içine girdiler. Hedeflerini daraltarak geniş cepheden başlattıkları bu saldırı hazırlığı, askeri sınırların dışında da sürdürülüyor.

Bugünün kazandığı özellik, bütün cephelerde savaş; yönetimde ise "reform" ve "şevkat" maskesini kullanan bir Savaş Hükümeti'nin olmasıdır. Yönetimin savaş siyaseti, devletin bütün kurumlarında uygulanmaya başlanmıştır. Dış ve iç politikasının esasını da bu teşkil etmektedir. Demirel'in ABD ziyaretinden, İsrail, Suriye ve İran'a karşı izlenen yeni tutumdan, Avrupa ve Balkanlar'daki siyasetine kadar; yine aynı şekilde iç politikada, yoğunlaştırılan askeri hazırlıklara paralel siyasal alanda alınan yeni kararlar; demokratik örgütlenme haklarının kısmen tanınması, köylülere verilen sübvansiyonlar, gözetli süresinin kısaltılması, insan hakları, vb. haklar, bir bakıma halkı yanlarına çekmek için verilmiş bu rüşvetlerin tümü aynı hedefe yönelmiş yeni savaş siyasetinin birer parçalarıdır.

Askeri başarıya ulaşmak için yeni hükümet, 12 Eylül cuntasının devleti içine sürüklediği tecrit durumundan kurtarmaya önem vermektedir, yığınların tarafsızlaştırılması yada kazanılması siyasetini askeri araçların başarısında anahtar unsur olarak değerlendiriyor. Kürt halkını kaybeden yönetim, bir "etnik kültür" olarak kabul etmek

zorunda kalan ve bazı kültürel tavizler veren, hatta sınırları Türk egemenleri tarafından çizilmiş şartlar içinde siyasal partilere de göz yumabilecekleri esnek bir yaklaşımla Kürt reformistlerine ve geri kesimine bırakılan bir çıkış yada teslim olma kapısını aralamış oluyor.

Savaş Hükümeti, Kürtler'i silahsızlandırmak ve kontrol altına almak için, özellikle savaşın askeri olmayan biçimlerini etkin olarak kullanarak geleneksel tutumun dışına da çıkmıştır. Kürt ulusal uyanışının geldiği nokta, devletin Kürt politikasında değişikliğe zorlamış ve resmi devlet politikası yeniden şekillenmiştir. Artık Kürt dili ve kültürü üzerindeki kısıtlamaların kalkması kalıcı devlet politikası haline geldi. Kürt varlığını bütünüyle reddetmek mümkün olmaktan çıktı. Bu zorunluluk egemenlerin bütün kesimleri tarafından kabullenilmiş gibi.

Resmi politikada atılan bu cüce adımlarla başlatılan siyasal saldırıda, ulusal ve uluslararası alanda bazı başarılar kaydetmişlerdir. Uluslararası alanda, siyasi destek ve teknik olanaklar sağlayarak, durumu lehine çevirmeyi başarmış olan hükümet, içerde de Türk demokratlarının desteğini sağlamıştır. Özellikle hareketin bütününden soyutlamaya çalıştığı asıl hedef aldığı PKK'yı, yalnızlaştırma ve yıpratma çalışmalarını, sivil kitleleri hedefleyen bazı yanlış eylemlerden ve provakasyonlardan da yararlanarak yoğun şekilde sürdürüyor. ABD'de, Almanya ve Avrupa ülkelerinde PKK'yı terörist ilan ettirmesi, teknik, silah ve istihbaratın yanı sıra siyasi destek de sağlamaları, Suriye ve İran'ı baskı altına alma girişimleri, Irak Kürtleri'yle uzlaşma çabası vb., bu konuda atılan adımlarda ilerleme sağlayarak, durumlarını eskisine göre daha güç kazandırmışlardır.

Kürdistan'da insan haklarını ihlal edeceğini resmen AT'ye bildiren Türk devleti, Bahar hazırlığını çok yönlü sürdürerek, resmi olanların yanı sıra sivil silahlı güçlerini ağırlıklı harekete geçirmiş ve bütün devrimci güçleri, tutarlı demokratları ve aydınları hedefine alan bir şiddet ve imha siyasetini alenen yürütmeye başlamıştır. Devlet terörü en yüksek tahrip ve imha gücüne sıçratılmak isteniyor. Savaş kendi kuralları içinde gelişirken, reformcu ile tutucu, askeri ve sivil iktidar ayrımlarını ortadan kaldırmaktadır. Savaşın kuralları, iktidarda olanı kendisine uydurur. Demirel'in başında olduğu bu hükümetin savaş hükümeti özelliği de burdan gelir. Latin-Amerika ülkelerinde sıkça gördüğümüzün benzeri durum Türkiye'nin gündemine girmiştir. Peru'da Alan Garsia Hükümetinin yada El-Salvador'un sosyal

demokrat hükümetlerinin üstlendikleri rol, yani savaş hükümetleri olmaları gerçeği, düzenleri tehlikeye düştüğünde en demokratikçe faşistliğe kadar düzen partileri arasındaki farkın nasıl ortadan kalktığını gösteriyor. Türk hakim sınıflarının bütün kanatları, Kürdistan Ulusal Kurtuluş Savaşı karşısında bir kader birliğine ve ortak amaçlara sahiptirler. Savaş kendi çözümünü dayattığında, aralarındaki farklar silinmektedir. Hükümetin sözde reform siyaseti, bu gerçek çerçevesinde bir savaş hilesine dönüştüğünü ve yine o savaşın bir gereği olarak, insan haklarını, demokratik koşulları nasıl ortadan kaldırdıklarını görmeye başladık. Gazeteciler, doğal önderler ve örgütlü güçlerin, bilinmeyen "sivil" güçler tarafından hunharca katlimını, silahlı yığınların üzerine ateş açılmasını vb.hala yaşamaya devam ediyoruz.

Türkiye, mücadelenin gelişen aşaması denk gelen yeni bir döneme, asker ve sivil yönetimler arasındaki farklılıkların ortadan kalktığı döneme girmiş bulunuyor. Bu dönemde, bugüne kadar olduğu şekilde bir askeri darbe bekleyen anlayışlar yanlıştır. 12 Eylül darbesi benzeri askeri yönetimler artık çok zor gündeme gelir. Askeri tedbirlerin ve sıkıyönetimlerin uygulanmaya konması parlamentonun ve düzen partilerinin birer tipik icraatı olacaktır.

Olası gelişmeler, şidetlenen çatışmaların kısa ve uzun vadeli sonuçları nasıl olacak? Herşeyden önce Türk yönetimi hala şiddete dayanan çözümleri uygulamakla tarihsel yanılığını devam ettiriyor. Bugüne kadar yürüttüğü ve her seferinde "ezip yoketme" propagandasıyla başlattığı saldırılarındaki başarısızlığa bir kez daha uğrayacaktır. Yeni hükümetin ulusal ve uluslararası alanda sağladığı destek, hezimete uğramasını engelleyemeyecektir. Kürdistan'da tam bir bataklıkla saplanan devlet, sürdürülen savaşın, ekonomik ve siyasi yükünün ağırlığını kaldırma gücünde de değildir. Bu savaşın bir süre sonra egemenlerin parçalanmasını ve gelişmelerinin keskinleşmesini hızlandıracaktır.

Ayağa kalkan Kürt halkı, kaderi üzerine kurulan ipotege son vermede bir hayli mesafe aldı. Haklı bir savaşı sürdüren Kürt halkı, bugün daha elverişli koşullara sahiptir. Gerilla savaşıyla saldırı üstünlüğünü ve inisiyatifini elinde tutması, ve silahlı mücadelede ısrarlı oluşu hareketin kendine özgü güçlü yanını oluşturur. Fakat hareketin asıl gücünü aldığı mücadeleye karar vermiş kitlelerdir. Yığınlarla birleşmiş silahlı gerilla savaşının üstünlükleri Türk ordusunun sahip olduğu büyük güç ve silah avantajlarını tersine çevirir.

PKK sahip olduğu avantajları doğru değerlendirse başarısının önünde engel yoktur. Elbette kesin sonuca varmak daha uzun yıllar ve mücadeleler gerektirir. Yıgınsal başkaldırı için koşullar uygun değil.

Ulusal hareketin zayıflatan en önemli husus, Türkiye'de devrimci durumda yaşanan gerileme ve devrimci hareketinin görece zayıf oluşudur. (PKK çizgisinin ideolojik ve siyasi zaaf ve hatalarının yarattığı zayıflıkları üzerine bu yazıda durmayacağız, ancak, önemli bir zaaf olarak buna işaret ediyoruz.) Devrimci hareketin zayıflığı, Türk egemenlerinin güçlenmesi anlamına gelir. Doğu'nun yardımına koşacak hareketin Batı'da eksikliği, durumu olumsuzlaştıran en ciddi koşullardan biridir. İşçi direnişlerinin gerilemiş olması, genel demokratik harekette meydana gelen gerilemeler, Ulusal direniş saflarını zorlayacaktır. Ancak yukarıda da belirttiğimiz gibi koşullar önceki döneme göre daha elverişlidir ve daha da gelişmiş bir gerilla savaşı, devlet güçlerinin saflarını yıpratıp geriletmeye yol açacaktır.

Türk devletinin Bahar taaruzu başarı kazanma şansı zayıftır. Bazı çatışmalarda elde ettiği üstünlükleri propaganda ederek durumunu kurtarmaya çalışacaktır. Ancak her geçen gün bastıkları zemini zayıflatacaktır. Devletin imha siyasetinin bir sonuç vermeyeceği açıktır. Sorun artık çatışmalarda gerillaların ölü olarak ele geçirilmesi ya da yakalanmaları meselesi olmaktan çıkmıştır. Hatta her yakalanma ve her ölüm, yeni güçlerin kavga saflarına çekilmesini sağlayan ve mücadele azmini ve kinini bileyen etkisiyle direniş saflarını pekiştirecektir.

Gelişme şiddetin ve devlet terörünün tırmanacağı yönündedir. Olaganüstü halin sıkıyönetim uygulamasına ve halk yığınlarını hedefleyen bir saldırıya dönüşürken, Doğu'da tırmanan savaş, Batı'yı kaçınılmaz olarak etkisi altına alacaktır. Savaş hali uygulamalarının Türkiye'nin gündemine girecektir. Bütün bunlar eskiden askeri darbelerle tezgahlanır ve toplumun bütün kesimleri karşıya alınarak yapılırken, bundan sonra hedef daraltılarak, parlamento ve sivil hükümetlerin eliyle yürütülecektir.

Türkiye, savaş hali uygulamalarının genelleşmesine ve savaş hükümetlerinin askeri darbelerin yerini almasına doğru gidiyor. Gelişmeleri belirleyecek olan Kürdistan'daki savaş daha şimdiden bu süreci başlatmıştır. Gelişmekte olan durum budur. □

SUPHI'DEN KAYPAKKAYA'YA VE ORADAN GÜNÜMÜZE KÜRT SORUNU

Suphi'den sonraki sıçrama noktası

Kaypakkaya'nın diğer bir dizi sorunda olduğu gibi milli mesele konusunda ulaştığı ileri seviye ve eski olumsuz gelenekten devrimci tarzda kopma, Kemalizm hayranlığının yerle bir edilmesiyle iç içe yürümüştür. Kaypakkaya'nın, Kemalizm ve milli mesele hakkındaki görüşlerinin bütünselliği iyi bir şekilde kavranırsa onun, Türkiye sol hareketinin Suphi'den sonraki sıçrama noktası olduğu gerçeği daha net görülür.

Tonguç GÜLEÇ

Toplumsal olaylar bazan öylesine hassas noktalarda düğümlenirler ki; bir anda bunları kavramak ve doğru çözüm önerilerinde bulunmak oldukça zorlaşır. Hareketin kendi gelişim seyri içinde o güne kadar görülmeyen, veya o döneme kadar yeterli olgunluk seviyesine ulaşamamış olan bazı yönlerinin zamanla ortaya çıkması ve bu durumuyla yeni bir aşamaya ulaşmış olan hareketin yeniden tahlili, geçmişle olan bazı bağlantıları, geçmişin mutlaka terkedilmesi gereken yönleri vb. vb. eğer iyi bir şekilde tahlil edilemezse niyetlerden bağımsız olarak insanları veya örgütleri, mevcut pozisyonlarından tamamen farklı bir konuma götürür.

Gerek uluslararası komünist hareketin ve gerekse de ülkemiz sol hareketlerinin tarihlerinde böyle hassas dönemeçlerin yarattığı vahim sonuçların bolca örnekleri vardır.

Örneğin; birinci emperyalist paylaşım savaşı döneminde "proletaryanın emperyalist savaşa karşı tavrı sorunu yılların marksisti olan Kautsky'i sosyal-şöven bir konuma düşürmüştü. Kautsky, sürecin bu, "kıldan ince kılıçtan keskin" dönemini, marksist bir bakış açısıyla tahlil edememiş ve sonuçta emperyalist burjuvazinin safında yerini almıştı.

Bugün, içinden geçmekte olduğumuz şu süreçte Türkiye ve Kuzey-Kürdistan sol hareketinin, yurtsever ve aydınlarının önündeki en önemli düğümlerden biri kürt sorunudur. Yıllardan beri gadre uğrayan ve baskı altında tutulan bir ulusun, her geçen gün güçlenmekte olan, ba-

ğımsızlık mücadelesi karşısında takınılacak olan tavır, örgütlerin veya kişilerin niteliklerinin belirlenmesinde önemli bir kriter olacaktır.

Şunu hemen belirtelim ki, bugünkü çıplak gerçekliğe rağmen, Türkiye sol hareketinin ve aydınlarının (bazı istisnalar hariç) Kürt sorunu karşısındaki tavırları esasta olumsuzdur. Hakim ulus şövenizmi ve milliyetçi çeşitli nüans farklılıklarına rağmen esasta egemendir. En iyimser düşünen örgütlerin önemli bir bölümü bile, hala Kürt sorununu Türkiye devriminin 'tali' veya Türkiye devrimine 'tabii' bir sorunu olarak ele almaktadır. Şüphesiz ki bu tavırların çeşitli sebepleri ve geçmişten günümüze uzanan tarihi kökleri vardır. Şimdi kısaca bunlar üzerinde durmaya çalışalım.

Türkiye Komünist Hareketi ilk dönemlerinde, yani Mustafa Suphi ve onun TKP'sinin olduğu dönemde, Kürt meselesini, parti programında başlı başına ele almış değildi. Bu durum, TKP'nin ilk programı üzerinde yürütülecek bir tartışmada bugüne kadar olduğu gibi bundan sonrada, belki bazı güçlerce "komünist hareketin genç ve tecrübesiz" oluşuyla izah edilebilir. Ama artık bizce olay böyle basit bir yaklaşımla izah edilmemelidir. Marksist yöntem bize, her olguyu kendi koşulları içinde değerlendirmeyi önerir. Bu bağlamda şüphesiz ki 1920'li yılların Kürdistan gerçeği olmalıdır.

Nedir 1920'li yılların Kürdistan gerçeği? Birincisi; Kuzey-Kürdistan'daki Koçkiri Kürt isyanı, ikincisi ise; Güney Kürdistan'da şeyh Mahmut Berzenci önderliğindeki ulusal hareketin İngiliz emperyalizmine karşı yürüttüğü mücadele.

Birçok emperyalist gücün ve bölgenin gerici devletlerinin bu sorunla ilgilendiği ve çeşitli politikalar ürettiği bir dönemde, Türkiye'deki komünist hareketin bunlardan haberdar olmaması izah edilemez. TKP'nin bunu program düzeyinde ele alıp almadığı bir yana, en azından bu sorundan bahsedilmiş olunurdu.

Yine bir başka önemli nokta, 1920 yılında Bakü'de toplanan "Doğu halklar Kurultayı"dır. Zinovyev'in başkanlığında toplanan ve 235 gibi en büyük oranda Türk delegenin katıldığı; Mustafa Suphi'de dahil dönemin komünist önderlerinin yer aldığı bu kurultayda, kürt kelimesinin ağza bile alınmaması neyle izah edilebilir.

Doğudaki halklar, onların mücadelesi ve bunlarla dayanışma vb. gibi bir dizi sorunun tartışıldığı bu kurultayda Zinovyev'de dahil toplam 1273 komünist delegenin sanki ağız birliği yapmışlarcasına kürt sorunundan bahsetmemeleri uluslararası komünist hareketin tarihine geçen utanç ve ibret verici bir durumdur.

TKP'nin Kürt meselesi ve milli baskı ile ilgili söylediği bazı olumlu şeylere ilk defa Komünist Enternasyonal'in 5. Dünya Kongresi'nin 20. Oturumu'ndaki bazı konuşmalarda rastlamaktayız. Örneğin; 30 Haziran 1924'de Faruk isimli bir konuşmacının "milli mesele ve sömürgeler" üzerine konuşmasında şunlar söylenmektedir:

"Şimdi gelelim azınlıklar meselesine. En önemli milli azınlık Kürtlerdir. Ve son 50 yıl içinde Kürt meselesi, feodal biçimde ve kısmi bir mesele olarak üç-dört kere gündeme geldi. Kürt milli meselesi hiç bir zaman bütün boyutlarıyla ortaya serilmedi. Bugünkü yasalar tüm müslüman halka aynı anayasal hakkı tanımaktadır. Milliyetçiler, Hristiyan azınlık için, şehirlerde Hristiyanların varlığını yüzde on olarak sınırlamayı tasarlıyorlar. Türkiye Komünist Partisi, Hristiyan ve Türk olmayan azınlıklara yapılan her türlü mili baskıya karşı mücadele ediyor ve bundan sonra edecektir." (1)

Yukarıdaki alıntıda üzerinde önemle durulması gereken birkaç nokta var.

Bunlardan ilki; TKP'nin, "Hristiyan ve Türk olmayan azınlıklara yapılan her türlü milli baskıya karşı" tavrı alması sorunudur. Burada ki "azınlık" biçimindeki hatalı nitelendirme bir yana konulduğunda, olumlu olan şey; her türlü milli baskıya tavrı alınması sorunudur.

İkincisi; "Bugünkü yasalar tüm müslüman halka aynı anayasal hakkı tanımaktadır. Bu yüzden Kürtlerin aydın ve burjuva unsurları hiçbir milli ve ayrılıkçı talep öne sürmüyorlar" biçimin-

deki hatalı tespitleridir.

Mevcut yasaların tüm müslüman halka aynı hakkı tanınması; yani müslüman olan Türk ve Kürt halkının aynı anasayal haktan yararlandığının, iddia edilmesi, ezen ve ezilen ulus ayrımının ortadan kaldırılması demektir. Eğer ö dönem durum böyleydi ise o zaman TKP, Kürtler üzerinde uygulanan milli baskıyı nasıl izah edecek ve buna karşı nasıl mücadele yürütecektir?

Böyle bir değerlendirme yanlıştır ve gidasını da kemalizme karşı gösterilen iyimser yaklaşımdan almaktadır.

Yine yukarıdaki alıntı da yer alan "Kürt aydın ve burjuva unsurları hiçbir milli ve ayrılıkçı talep öne sürmüyorlar" biçimindeki değerlendirmede yanlıştır.

Kürt aydınlarının, Jön Türkler döneminden başlayarak oluşturdıkları çeşitli derneklerin, örneğin 1912 yılında İstanbul'da kurulan Kürt Muhibleri (sevenleri) Cemiyeti veya yine aynı dönemde kurulan Hevi adlı öğrenci derneği ve benzerlerinin bir takım kültürel taleplerle sınırlı kalmasını bir ulusun genel eğilimi olarak göstermek gerçekten çok yanlıştır.

1921 Koçkiri isyanı TKP yöneticilerine bir şeyler verememiş ki, 1924'lerde halen bu tür yanlış değerlendirmelerde bulunabiliyorlar. Kaldı ki tamda bu dönem, yani konuşmanın yapıldığı 30 Haziran 1924, "Kürt İstiklal Cemiyeti" olan AZADİ'nin daha sonra tarihe "Şeyh Said Ayaklanması" olarak geçen, bu ayaklanma için yoğun bir faaliyet yürüttüğü dönemdir.

Mayıs 1923'de kurulan AZADİ, daha kurulur kurulmaz Kemalist yönetimin dikkatlerini üzerine çekmiş ve yoğun baskısına maruz kalmıştı. Bütün önlemlere rağmen her gün güçlenen cemiyet, Kürdistan'ın diğer parçalarındaki örgütlenmelerle de ilişkiye geçip bunlarla ortaklaşa birkaç toplantı yaptı ve planladığı aydınlanma için onların desteğini talep etti.

O günkü Kürdistan gerçeğinde, Kemalist yönetim ile aralarındaki mücadele her geçen gün daha da şiddetlenen, AZADİ gibi bir örgütlenmenin varlığından ve taleplerinden haberdar olmayan TKP yöneticilerinin bir de üstüne üstlük "Kürtlerin aydın ve burjuva unsurları hiçbir milli ve ayrılıkçı talep öne sürmüyorlar" biçimindeki tavırları yanlış ve gayriciddidir.

Kaldı ki Kürdistan'ın o günkü objektifliği böyle uyduruk teorileri yerle bir etmede de fazla gecikmedi. Koçkiri isyanı, Kürdistan'ın son isyanı olmamıştı. T.C'nin ilanının hemen ardından 12-28 Eylül 1924'de gerçekleşen Nasturi isyanını,

bu defada, çok daha güçlü bir dalgayla gelen Şeyh Said isyanı izlemişti. Bu durum Kürdistan toplumsal sürecinin artık gelinen noktada farklı bir aşamaya vardığının açık kanıtıydı. Ve sürecin vardığı bu aşama komünistleri ve aydınları bir yol ayrımına getirmişti. Ya, hareket doğru bir bakış açısıyla tahlil edilip, devrimci görevler üstlenilecek ve süreç daha ileri bir aşamaya götürülecekti. Ya da Kemalist burjuvazinin yedeğine düşülecekti.

Süreci doğru bir bakış açısıyla değerlendiremeyen Türk Komünistlerin yaptıkları ikincisi oldu. Kemalizm konusundaki yanlışları, isyanın arkasında İngiliz emperyalizmi var anlayışıyla da birleşince, koyu bir şövenizme götürdü onları. Kaldiki düşülen bu yanlış sadece Türkiye'deki komünist ve aydınlarla da sınırlı kalmadı. Bu anlayış bunlar üzerinden birçok yere olduğu gibi Komüntern'e de taşınmakta. Hatta Komüntern raporlarına girdi. Örneğin 1925-26 yıllarını kapsayan Komünist Enternasyonal yürütme kurulu raporunun "Doğu ülkelerindeki devrimci hareketler- Türkiye" başlıklı bölümünde şunlar söylenmektedir.

"Devrimle iktidara gelen ve hakmiyeti elinde tutan kemalistlerin burjuva cumhuriyeçi partisi, başını Şeyh Sait'in çektiği Doğudaki ayaklanmayı altetmeyi başardı. Kürt ayaklanmasının bastırılması, Türk hükümetinin saygınlığını ülke sınırları içinde ve dışında önemli ölçüde artırdı. Şeyh Sait'i destekleyen İngiliz emperyalizminin yeni Türkiye'nin milli iktidarının zayıflayacağı yolundaki hesapları boşa çıktı." (2)

"Kemalistler gericiliği ve irticayı eziyorlar", "emperyalizmin oyunlarını boşa çıkardılar" vb. türden anlayışlara sahip olan ve ardından, emperyalizme ve gericiliğe karşı olmanında bir gereği olarak Kemalistleri destekleyen dönemin Komünistleri ve Komüntern, Kürt hareketinin bağrında taşıdığı demokratik muhteva karşısında koyu bir şövenizme düştüler.

TKP; T.C'nin ilanını hemen ardından başlayıp, 1938 Dersim isyanıyla son bulan toplam 17. Kürt isyanı karşısında aynı şöven tavrı tanınmıştır. Türkiye'de komünist ve aydın hareketinin hemen hemen bir iç içelik oluşturduğu bu dönemden 1960'lı yıllara kadar (Dr. Hikmet Kıvılcımlı'nın kısmi bazı olumlu yönlerine rağmen) egemen olan anlayış, esasta bu anlayış, yani; hakim ulus milliyetçiliği ve şövenizmi olmuştur. Haliyle de izlenen bu politika, her iki ulustanhalkın birliğine büyük zarar vermiş; özellikle de Kürt aydınları ilericileri ve emekçileri arasında, Türk aydınla-

rı, ilericileri ve emekçilerine karşı duyulan güvensizliğin tohumlarını atmıştır.

1960'lı yıllar ve ardından gelen dönem, gerek Türkiye'de ve gerekse de K. Kürdistan'da hareketin yeniden canlanmaya başladığı yıllar oldu. TİP'in kurulması ve yine K. Kürdistan'da oluşan bazı örgütlenmeler, sosyalizm fikirlerinin ve Kürt meselesinin yeniden tartışılmasını gündeme getirdi. Ancak yürütülen tartışmaların ortaya çıkardığı genel sonuç hakim ulus milliyetçiliğinin kaba yönlerinin biraz törpülenmeye çalışılmasından ileri gidemedi. Kürt hareketine gelince; o da kendi gerçeğini yeterince kavrayamadığından gerekli olan çıkışı bir türlü yapamıyordu.

TİP'in parlamentarist ve pasifist çizgisine muhalefet eden ve MDD teziyle ortaya çıkanlar çeşitli siyasal tezlerde olumlu bir pozisyonda olmalarına rağmen, Kürt meselesinde geleneksel tavırdan bir türlü kopamamışlardı. Örneğin, MDD hareketinin ilk savunucusu olan Mihri Belli bu konuda şunları söylemektedir.

"Türkiye'de etkin topluluklar için ve özellikle Kürtler için ana dil ve kültür eğitimlerinin, merkezi, laik, devrimci bir cumhuriyet maarifi yönetiminde olmasını gerekli gördüğümüzü belirttik.. Tarihi köklere dayanan Türklerle Kürtler arasındaki kardeşliğin, Türkiye'de ulusal birliğin, Türkiye'nin toprak bütünlüğünün hangi biçimde olursa olsun baltalanması, hem Türklerin, hem Kürtlerin gerçek çıkarlarına aykırı sonuçlara varır ve dünyanın bu bölgesinde emperyalizmin durumunu güçlendirir" (3)

Bu tavır, sözde miliyetlerin eşitliğinden yana görünüş, gerçekte ise devlet kurma hakkını Türklerle tanıyan hakim ulus şövenizminin ta kendisidir. "Türkiye Cumhuriyeti'nin vatanı ve milletiyle bölünmez bir bütün" olduğu şeklindeki miliyetçi ve şöven anlayış, Belli tarafından daha ince bir kılıfa "dünyanın bu bölgesinde emperyalizmin durumunu güçlendireceği" kılıfına sokularak savunulmaktadır. Bu geleneksel şöven politikanın bir devamıdır. Kürt hareketinin arkasında herhangi bir emperyalist gücü, ya da onların çıkarlarını arama tavrı Belli'de de vardır. Bu bağlamda Belli'ye göre, bölgede emperyalizmin güçlenmesini önlemek için "Türkiye'nin toprak bütünlüğünün hangi biçimde olursa olsun" korunması gerekir. Bununda yolu Kürtlerin, Türk devletine karşı yürüttüğü bütün "ayrılıkçı" faaliyetlerin karşısında olmaktan geçer.

12 Mart dönemine kadar Türkiye sol hareketinin de egemen olan anlayış, hemen hemen bu Mihri'ci anlayış olmuştur. darbe sonrası gelen

dönemde ise PDA revizyonizminin ileri sürdüğü çeşitli tezler ortaya çıkmıştır. PDA hazırladığı TİİKP program taslağında, hakim ulus milliyetçiliğini çok daha ince ve aldatıcı kılıflara sokarak savunmaya çalışmıştır. Burada bir gerçeğin altını çizmek istiyoruz. Şüphesiz ki TİİKP'in, herşeye rağmen, milli meseleyi başlı başına bir sorun olarak ele alıp program taslağına koyması Türkiye sol hareketinin vardığı olumlu bir gelişmeydi. Ama ortaya konan tezler geleneksel şöven politikadan bir kopuşu değil, tam tersine onun bir devamını teşkil ediyordu.

Türkiye sol hareketinde, çeşitli düzeylerde süregelen şöven ve hakim ulus milliyetçisi politikalara en acımasız darbeleri indiren ve bu olumsuz mirastan radikal bir şekilde kopan İbrahim Kaypakkaya oldu. TİİKP'in bugünkü devamlılarının, milli mesele ile ilgili yürüttükleri tartışmalarda, Türkiye sol hareketinin geçmişinde kimin ne dediğine ilişkin ortaya koydukları yazı ve çizilerinde Kaypakkaya diye birini tanımama, tanıtmama gibi utanç verici tavırlarına rağmen bu böyledir. TİİKP program taslağında, çok ince yöntemlerle gizlenmeye çalışılan hakim ulus milliyetçiliğine karşı mücadele yürüten Kaypakkaya aslında bir diğer yandan da Kemalizm hayranlığı ile iç içe yürümüş olan elli yıllık kötü geleneğin sorgulamasını yapıyordu.

O, 1925 Şeyh Sait ayaklanması ile başlayıp 1970'li yıllara kadar uzanan dönemde Kürdistan'da gelişen her mücadeleye, emperyalizmin oyunu olarak bakan ve bundan hareketler de bu mücadelelerin taşıdığı demokratik muhtevayı görmeyen şöven anlayışlar için şöyle diyordu:

"Bir de Şeyh Sait ayaklanmasının arkasında İngiliz emperyalizminin parmağı olduğu iddiasıyla, Türk hakim sınıflarının milli baskı politikasını savunmaya yeltenen sözüm ona 'komünistler' var. Biz burada İngiliz emperyalizminin parmağının olup olmadığını tartışmayacağız. Böyle bir iddiayla, milli baskı politikasının savunulup, savunulmayacağını tartışacağız. Şeyh Sait isyanının arkasında İngiliz emperyalizminin parmağının olduğunu varsayalım. Bu şartlarda bir komünist hareketin tutumunun nasıl olması gerekir? Birinci olarak, Türk hakim sınıflarının Kürt milli hareketinin zorla bastırma ve ezme politikasına kesinlikle karşı çıkmak, buna karşı aktif bir şekilde mücadele etmek, Kürt milletinin kendi kaderini kendinin tayin etmesini istemek, yani ayrı bir devlet kurup kurmamaya bizzat Kürt milletinin karar vermesini istemek. Bu, pratikte dışarıdan müdahale edilmeksizin, Kürt bölge-

sinde genel oylama yapılması, ayrılma veya ayrılmama kararının bu yolla veya buna benzer bir yolla, bizzat Kürt milleti tarafından verilmesi anlamına gelir. Kürt hareketini bastırmak için yollanan bütün askeri birliklerin geri çekilmesi, her türlü müdahalenin kesinlikle önlenmesi Kürt milletinin kendi geleceği hakkında kendisinin karar vermesi, komünist hareket birinci olarak, bunun için mücadele eder ve Türk hakim sınıflarının kitlelere teşhir eder, ona karşı aktif olarak savaşırdı. İkincisi; İngiliz emperyalizminin milliyetleri birbirine düşürme politikasını, bunun her milliyetten emekçi halka, bunların birliğine verdiği zarar kitlelere teşhir eder, İngiliz emperyalizminin müdahale, içişlere burnunu sokma politikasıyla aktif olarak savaşırdı. Üçüncüsü; Kürt ulusunun ayrılmasını 'bir bütün olarak sosyal gelişmenin ve sosyalizm için proletaryanın sınıf mücadelesinin menfaatler açısından yargılar' bizzat ayrılmayı destekleme veya desteklememe yolunda bir karara varırdı." (4)

Kaypakkaya burada tartışmayı uç bir noktaya çekmekte ve arada polemik yürütmektedir. O hareketin arkasında İngiliz emperyalizmi var mı yok mu şeklindeki bir tartışmaya hiç girmiyor, (Biz, önümüzdeki sayılarda İngiliz parmağı var iddiası üzerinde başlı başına duracağız. Onun için şimdilik biz de bu soruna girmiyoruz) İngiliz emperyalizminin parmağı olsa dahi yapılması gerekenlerin neler olduğuna dikkat çekiyor. Şüphesiz ki Kaypakkaya'nın bu tavrı ve ortaya koyduğu sonuçlar doğrudur. Birçok sözüm ona komünistin sırf emperyalizmin parmağı var iddiasından hareketle, Kemalizmi akladığı veya onun yedeğinde tavrı aldığı bir mücadeleye "böyle olsa bile" bağrında demokratik bir muhteva taşıyor ve buna sahip çıkmak gerekir demesi, Kaypakkaya'nın engin bakış açısına sahip olmasıyla izah edilebilir.

70'li yılların Türkiye sol hareketi açısından taşıdığı en önemli özellikten ilki, elli yıllık pasifist ve parlamentarist hattan kopup, radikal bir zemine oturmak olmuştur. THKO, THKP/C ve TKP/ML tam da bu dönemin ürünü olmuşlardır. Radikal devrimci zeminde yerlerini alan bu üç örgütü, ortaya koydukları tezlerle değerlendirdiğimizde, TKP/ML'nin hemen her konuda çok daha ileri ve olumlu pozisyonda olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Kaypakkaya diğer bir dizi sorunda olduğu gibi, Kürt meselesinde sorunu çeşitli yönleriyle inceleyip; (gerek PDA'nın programında ince yöntemlerle gizlenen, gerekse de açıktan açığa savunulan) hakim ulus şövenizmine karşı

Yeni hükümet cephesinin Kürt politikası

Garp'ın yeni hükümet cephesi diyorki, biz bu yokları mutlaka yerine getireceğiz. Rapor'da böyle söyleniyor. Buna inanabilir miyiz? Garp'ın yeni hükümet cephesi gerçekten bu konuda samimi mi? Faşizmle kıyaslandığında, burjuva demokrasisi şüphesiz ehven-i şer'dir. Türkiye'nin şimdiye kadar tarihinde bir türlü tadamadığı burjuva demokrasisi kurallarının yerleştirilmesi, asker postallarının dama fırlatılması, toplumsal gelişme açısından küçümsenemez. Halkın bu yönde güçlü bir talebi var. Fakat Demirel'in DYP'si ile İnönü'nün SHP'sinden bunları yerine getirmesini beklemek boş bir hayal.

Alişan DOĞAN

Garp'ın SHP ve DYP'den oluşan yeni hükümet cephesi, geçtiğimiz Kasım ayının ortalarında (DYP'den Köksal Toptan, Necmettin Cevheri, SHP'den Ertuğrul Günay, Mehmet Moğultay ve Seyfi Oktay'dan oluşan komisyonun hazırladığı) Güneydoğu politikasına ilişkin dört sayfalık raporunu açıkladı. SHP Genel Sekreteri Hikmet Çetin ve DYP Genel Sekreteri Gökberk Ergenekon tarafından basına açıklanan bu dört sayfalık rapor, Garp'ın yeni Hükümet Cephesi'nin Kürt sorununa (Doğu'ya) yaklaşımını özetliyor. Basının, kamuoyunun ve Hükümet-Devlet çevrelerinin abarta abarta sunduğu bu raporun gerçek yüzünü kitlelere ve kamuyona tanıtmak bir zorunluluktur. Bu yazamızın amacı da bu olacak.

Önce rapor metnini sık sık tekrarlanan ve "mutlaka"larla vurgulanan bazı belirlemelerden başlamak gerekiyor. Rapor'da deniliyor ki:

-Ülkemizin tümünde insan hakları ve temel özgürlüklere dayalı bir hukuk devleti mutlaka kurulacaktır.

-Ülkemiz demokrasi, insan hakları, hukuk devleti, ulusal bütünlük, güven ve barış içinde yaşayan bir ülke haline mutlaka getirilecektir. (abc)

"Kurulacaktır", "getirilecektir" fiilleriyle biten bu cümlelerde, Türkiye'de olmayan ama mutlaka yerine getirilmesi kurulması gereken şeylerden, bir Türkiye tablosu çizersek; şöyle bir tablo ile karşılaşırız;

Türkiye'de; demokrasi yok, insan haklarına saygı yok, hukuk devleti yok, güven yok, barış yok. Kısacası şimdiye kadar devlet çevrelerinin varlığını iddia ettikleri hiç bir şey yok.

Gelelim hükümetin "mutlaka"lı vaatlerine; Garp'ın yeni hükümet cephesi diyorki, biz bu yokları mutlaka yerine getireceğiz. Rapor'da böyle söyleniyor. Buna inanabilir miyiz? Garp'ın yeni hükümet cephesi gerçekten bu konuda samimi mi? Faşizmle kıyaslandığında, burjuva demokrasisi şüphesiz ehven-i şer'dir. Türkiye'nin şimdiye kadar tarihinde bir türlü tadamadığı burjuva demokrasisi kurallarının yerleştirilmesi, asker postallarının dama fırlatılması, toplumsal gelişme açısından küçümsenemez. Halkın bu yönde güçlü bir talebi var. Fakat Demirel'in DYP'si ile İnönü'nün SHP'sinden bunları yerine getirmesini beklemek boş bir hayal.

Zira, raporda şöyle denmektedir: "Demokratik bir hukuk devletinde de olağanüstü hal ve benzeri kurumlara başvurmak zaman zaman gerekli olabilir."

Kısacası, 'biz kendimizden öncekileri bu konularda eleştiriyoruz ama yoklar bizim iktidarımızda da yokluklarını sürdürecekler' denmektedir. Yoklara ilişkin yeni hükümetin söylediklerinin samimi olmadığı bu cümleden yeterince anlaşılmaktadır.

Garp'ın yeni Hükümet Cephesi'nin, Kürt sorununa ilişkin politikasına gelince;

a- Türk ulusunun egemenlik hakları mutlak-
tır; bu konuya ilişkin temel görüşler bir cümle

içinde şöyle özetlenmiştir;

"...devletin resmi dili, bayrağı, simgeleri, sınırları ve Türkiye Cumhuriyeti'nin hükümlerlik hakları her türlü tartışmanın dışındadır."

Bu görüşler yeni değil, tersine eski ve eskimiş görüşlerdir. Ne çağa, ne de Türkiye'ye gerçekliği-ne denk düşmektedir.

Garp'ın yeni Hükümet Cephesi'nin, Kürt Sorunu'na ilişkin politikasında bu çağ dışı görüşler çerçevesinde inşa edilmiş olmakla, Türkiye ve Kürdistan gerçekliğinden uzaktır.

b-Uluslararası anlaşmalara uyma mükellefiyeti:

İmza atılan uluslararası anlaşmalara uyma, devletler arası ilişkilerde önemli bir rol oynar. Bir devletin itibarı, diplomatik ilişkilerde tutarlılığı bununla ölçülür. Bazı anlaşmalarda vardır ki uluslararası düzeyde burjuva demokrasinin anayasal normu haline gelmiştir. Burjuva demokrasisinin bir gereği olarak devletlerden bunlara uyulması beklenir. Örneğin İnsan hakları Evrensel Beyanamesi bu tür anlaşmaların en tipigidir. Ancak, devletlerin bu anlaşmalara uymasını sağlayacak yaptırımcı bir kurum yoktur. Dolayısıyla devletler genellikle işine geleni uygulamakta, işine gelmeyen ise uygulamamaktadırlar. Fakat, devletlerin anlaşmalara ve uygulamalara ilişkin tavırları her ne kadar uluslararası düzeyde yaptırımcı tedbirlerle karşılamıyorsa da bir devletin uluslararası anlaşmalara karşı takındığı tavır, o devletin uluslararası itisarı ve görüntüsü açısından önemli oluyor. Mesela Türkiye Cumhuriyeti devleti bu açıdan ele alındığında, uluslararası düzeyde, itibarı ve görüntüsü en fazla zedelenen devletler arasında yer almaktadır. Yani dosyası kabarık sabıkalılar arasında. Yıllardır Türkiye'ye uluslararası düzeyde yöneltilen eleştiriler genellikle hep bu çerçevede olmuştur. Yeni hükümet cephesi önüne konuya ilişkin belli görevler koyduğunu söylemekte. Bunu dikkate değerlendirek, ciddiyetini ölçmeye çalışalım; Rapor'da deniyor ki;

"AGİK (Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı) ve Paris Şartı, ülkeler ve halklar için küresel düzenler, haklar ve özgürlükler getirmiştir. Bu kurallar sözleşmenin imzacı tarafı olarak Türkiye için de uyulması gereken zorunlu kurallardır."

Bu oldukça önemli bir iddia. Onun için Garp'ın yeni hükümet cephesine bunları söyleyen nedenleri bilmekte fayda var. Nedenlerden biri, son bir kaç yıl içinde uluslararası düzeyde gündeme gelen köklü alt üst oluşlar ve bu alt üst oluşlara bağlı olarak oluşan yeni konsensüsler ve imzalanan anlaşmalardır. Diğer ise Kürdistan'da ulusal kurtuluş mücadelesinin kazandığı ve artık

devlet çevrelerince de inkar edilemeyen boyutudur. Bunlara, Halepçe ve Körfez savaşında Saddam'ın giriştiği katliamlar sonucu Kürt sorununun uluslararası boyut kazanması da eklenince, yeniden tavır belirleme zorunluluğu ortaya çıkmış. (İşçi sınıfı başta olmak üzere, emekçilerin ve gençliğin yükselen mücadelesinin ulaştığı düzey), kontrolü ve yönetimi sağlayabilmek için, devlet politikasında değişiklikler yapmak zorunluluğundaydı. Her yandan kuşatılan ve yalnızlaştırılan TC, artık uluslararası onlaşmaları eskisi gibi yok sayıp, görmezlikten gelemez konuma gelmiştir. Bu iki kutup arasında sıkışan Türkiye Cumhuriyeti Devleti ve hükümetleri, emperyalist efendilerinin yardımıyla, oluşan yeni güçler dengesi içinde, Kürt sorununa 'yeni' çözümler bulma arayışına girişmişlerdir. Devleti ve hükümeti 'yeni' politikalar belirlemeye zorlayan iç ve dış koşullar biraraya gelmemiş olsaydı, devlet eski geleneksel inkarcı politikasını halen sürdürüyor olacaktı. Zira Türkiye Viyana Kapanış Belgesi'nin azınlık haklarına ilişkin maddelerinin kendisi için geçerli olmayacağına ısrarla diremişti. Ne var ki uluslararası koşullar Türkiye'ye fazla manevra alanı bırakmıyordu. Bulgaristan'daki Türkler için uluslararası düzeyde devreye girmek isteyen Türkiye'nin önüne hemen benzer durumda hatta daha kötü pozisyonda olan Kürt sorunu sürülüyordu. Bu durum sadece Türkiye'yi değil sadık müttefiklerini de köşeye sıkıyordu. ABD Kongresi, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı (AGİK) izleme komisyonu üyeleri 1989 yılı yazında, Türkiye ve Bulgaristan'da insan haklarının ihlali konusunu izlemek üzere Türkiye'ye geldiklerinde bunu açıkca dile getirmişlerdi. Bir heyet mensubu "Biz uluslararası forumlarda Bulgaristan'da olanları Türk görüşlerine yakın ifadelerle anlattığımızda bazı müttefiklerimiz gelip diyorki, 'Türkiye'deki Kürtlerde benzeri bir durumla karşı karşıyayken siz nasıl olupda böyle tek yanlı konuşursunuz." (5 Eylül 1989 Cumhuriyet) diye belirtmişti. O zaman, Doğu blokuna karşı, 'İnsan Hakları' ve 'Azınlık hakları'nı bir silah olarak kullanan ABD emperyalizmi, kendi saflarında cereyan eden benzer konuları es geçemiyordu. ABD, kimilerinin iddia ettiği gibi sadık müttefiki Türkiye'yi bir kenara koyup Kürtleri, Türklere tercih etmemişti. Tersine, Türkiye'nin Kürtlere karşı uyguladığı politika, ABD'ye uluslararası düzeyde yük teşkil ediyordu. Ve Türkiye'nin bu yükü münasip bir şekilde azaltmasını istiyordu. Aksi halde uluslararası düzeydeki konsensus tehlikeye düşecekti. Bütün mesele buydu. Zaten daha önce AKKA çerçevesinde Türkiye'nin Doğu ve Güneydoğu

bölgelerinin yanı Kuzey Kürdistan'ın konvansiyonel kuvvet indirimi dışında bırakılması ve Türkiye'nin burada istediği gibi silahlanması sağlanmıştı. Gerçeklikler buyken, Türkiye basını ve kimi aklı evvel solcuların, ABD'nin Kürt sorunu na el attığı, Kürt ulusal kurtuluş mücadelesinin gerisinde ABD'nin olduğu yaygaralarını koparmaya başlamaları ilginçtir.

Türkiye durumu bile bile anlaşmaya neden imza attı?

Bugün Garp'ın yeni hükümet cephesinin ileri sürdüğü politikayı anlayabilmek için, Türkiye Devletinin Viyana Kapanış Belgesinin azınlıklara ilişkin maddelerine neden uymak istemediğini, ABD ve diğer emperyalist güçlerin bu konuda neler düşündüklerini iyi bilmek gerekiyor. Viyana Kapanış Belgesi'nin ulusal azınlık haklarına ilişkin 45, 59 ve 68'nci maddelerini daha önce Mayıs-Haziran 1991 tarihli Komün dergisinin 12. sayısında aktarmıştık. Onun için burada bir kez daha aktarmayacağız. Bu maddelere göre anlaşmaya imza atan devletler, ülkelerindeki "ulusal azınlıkları"n bölgesel kültürel, tarihsel, dil dahil olmak üzere haklarına saygı gösterecek, geliştirmelerine ve yaymalarına engel olmayacaklardı. Yani bu anlaşmaya göre Türkiye Devleti, Türkiye'de yaşayan Kürtlerin bölgesel, tarihsel, dil dahil olmak üzere haklarına saygı gösterecek, geliştirmelerine ve yaymalarına engel olmayacaktı.

Türkiye bu anlaşmaya uluslararası gelişmeler ve ilişkiler dengesi içinde imza attı. Bir NATO devleti olarak dışında kalma şansı yoktu. Dışında kalma şansı olmadığı gibi istisnaya tabii de tutulamazdı. Gelişme de rol oynayan ve Türkiye'yi bu anlaşmaya imza atmak zorunda bırakan, esas olarak uluslararası faktörler oldu. Türkiye ya imzalayacaktı ya da dahil olduğu NATO ve benzeri kurumlarla ilişkilerini kesip bütün gelişmelerin dışında kalacaktı. İkinci yol çok zordu. Türkiye'nin bütün gelişmelerin dışında kalması hemen hemen imkansızdı, imza atmak zorundaydı. Bu bakımdan, zorunlu olarak Kürtlerin durumunu da içeren Viyana Kapanış Belgesinin ulusal azınlıklara ilişkin maddeleri, ABD'nin ya da herhangi bir emperyalist gücün Kürtlerin durumunu düşünerek Türkiye'ye imzalattığı maddeler değildi. Türkiye'de Kürtler olmasaydı da bu maddeler, SB ve Doğu Bloku ülkelerine karşı ileri sürülecek ve imzalanacaktı. Dolayısıyla bu gelişmeleri emperyalistlerin Türkiye devletine karşı, Kürtleri destekleme Türkiye'yi bölme planlarıyla bütünleştirmek, gerçeğe uymayan gelişmelerden haberi olmayanların basit kasıtlı iddiaları olabilir.

Türkiye açısından problem neydi?

Türkiye bu anlaşmaya imza atmayla istemeyerek bir noktada yakayı da kapırmış oldu. Türkiye'nin yakayı kapırdığı nokta, "ulusal azınlık" sorunuydu. Evet, ulusal azınlık hakları ama hangi ulusal azınlığın hakları? Meselenin püf noktası burası. Ocak 1989'da imzalanan Viyana Kapanış Belgesinden sonra basın-yayın organları ve günlük gazetelere bakılırsa, istisnasız bütün köşe yazarları, dış politika uzmanları, milletvekilleri vs. vs. herkes bu konuyu tartıştı. Sevr mi? Lozan mı?

Kürtler ulusal azınlık mı değil mi? Bu kapsama alınmalı mı, alınmamalı mı? Herkes Lozan'cılıkta birleşerek Kürtlerin ulusal azınlık kapsamına alınmamasında birleşti.

Bunlardan bir kaçını aktaralım:

Bugün Garp'ın yeni hükümet cephesinin ileri sürdüğü politikayı anlayabilmek için, Türkiye Devletinin Viyana Kapanış Belgesinin azınlıklara ilişkin maddelerine neden uymak istemediğini, ABD ve diğer emperyalist güçlerin bu konuda neler düşündüklerini iyi bilmek gerekiyor.

-14 Nisan 1990 tarihli Cumhuriyet'te Hasan Cemal "Lozan anlaşmasına göre ülkemizde üç ulusal azınlık yaşıyor: Rumlar, Ermeniler, Yahudiler" dedikten sonra, yani Kürtleri ulusal azınlık kapsamı dışına çıkardıktan sonra "Ancak....insanların kimliklerini dile getirmelerine ve benliklerini geliştirmelerine saygı..." gösterilsin.

-5 Haziran 1990 tarihli Hürriyet'te Oktay Ekşi "Kürtlere, 'özel haklara sahip azınlık' statüsü" neden diye sorduktan sonra "Aslında öneri sırf bir "kültür" meselesi olarak sunulursa, hemen ele alıp değerlendirmek gerekir. Nitekim bizim üniversitelerde Sankristçe dahil bir çok dilin kürsüsü var. Onların yanında birde "Kürt dilleri" dahi olsa ne zararı var." Ekşi, bu yazısında Kürtlerin ulusal azınlık statüsüne alınmasını istemenin Kürt milliyetçiliği olduğunu söylemeyi de eksik bırakmıyor.

-25 Ekim 1989 tarihli Cumhuriyet'te Uğur Mumcu'nun makalesinin başlığı ise çok daha direkt: -Sevr mi, Lozan mı? Uğur Mumcu, Kürt ulusal hareketinin gerisinde parmak arama fobisine sahip olduğu için Viyana Kapanış Belgesine

imza atan bütün devletleri Kürt hareketinin gerisinde parmağı olduğunun kanısında.

Ancak bu fobiye kapılan sadece Uğur Mumcu olmadı. Öcüllüğünü Mumcu'nun yaptığı kalabalık bir koro, kimi zaman "anti-emperyalizm" kılıfı altında kimi zaman da açıktan açığa Kürt hareketinin gerisinde ABD ve Avrupalı emperyalistlerin olduğunu propagandasına koyuldular. Bu koro solcu geçinen bazı çevrelerde malesef katıldılar. Oysa Kürt ulusal ayaklanmalarının gerisinde parmağı olduğu, iddia edilen, emperyalist güçler, iddia edilen durumun tersine Türk devletinin tavrını desteklemekteydiler. AKKA çerçevesinde, Türkiye'nin Doğu ve Güneydoğu Anadolu yani Kürdistan'da istediği gibi silahlanması, bu bölgelerin silah indirimi alanlarının dışında tutulması tam da bunun ifadesiydi. Kürt 'dostu' geçinen keskin anti-emperyalistlerimiz ne hikmetse, emperyalistlerin Türk Devletini, Kürdistan'da istedikleri gibi silahlandırmasına, Kürt Ulusal Kurtuluş mücadelesini bu avantajlarla boğazlamak istemesine ses çıkarmadılar.

İçerde, "Sevr mi, Lozan mı?" tartışmalarıyla Kürtlerin bir ulusal azınlık olarak kabul edilmemesi gerektiği propagandası yürüten devlet, dış ilişkilerde de boş durmadı. Avrupa çevrelerini yumuşatmak için satılmış, Kürt kökenli milletvekillerini devreye soktu. BAB (Batı Avrupa Birliği) in 1989 yılında Paris'te düzenlediği toplantıya Diyarbakır Milletvekili Fuat ATALAY gönderilmişti. Fuat Atalay bu toplantıda BAB üyelerine, Kürtlerin Türkiye'de "ulusal azınlık" olarak görülmemesi gerektiğini anlatmayla görevlendirilmişti. O zaman Nokta dergisi şöyle yazmıştı:

"Bu toplantıya katılan SHP Diyarbakır Milletvekili Fuat Atalay Avrupalıların bir yanılgı içinde olduğunu belirterek şunları söylüyordu. Hem bilgileri eksik, hem de onların kast ettiği azınlıklarla Türkiye'deki azınlık statüsü çok değişik bir durum. Aslında orada bir hataya düşüyorlar. Toplantıda biz bu konuyu gündeme getirdiğimizde raporu yazan komite dediki "Haklısınız.. Bu dediklerinize katılıyoruz, bunlar azınlık olmazlar." Çünkü Türkiye'deki azınlık çağrışımı şudur, Lozan Anlaşması'yla dinsel azınlıklar deyimi geçmiştir. Kürt toplumu Türkiye'de nüfusun yüzde otuz beşini aşmaktadır. Haklarını dediğim gibi, siyasal, sosyal, ekonomik alandaki haklarının geliştirilmesi yolunda, bir engeldir azınlık statüsü. Bu mesele yeni toplumun demokratikleşmesiyle çözümlenmelidir."

(Fuat Atalayın görevini bugün daha da resmi düzeyde Hikmet Çetin üstlenmiş bulunuyor.)

Bu görüşler en derli toplu ifadesini o zaman SHP'nin "Güneydoğu Raporu"nda ifadesini

buldu. Bu raporda "Etnik kültürel gruplar tanınmalıdır", "Bazı etnik kültürel gruplar vardır. (....) Resmi dil Türkçe'dir. Ama, etnik gruplar ana dillerini de serbestçe kullanabilmelidir. (.....)

Bölgede anadil yasağı kaldırılmalı, anadilin yazılıp çizilmesi anadilde türkü, şarkı söylenmesi serbest olmalı. Dine, Mezhebe, etnik ayrılığa ve ırksal ayrılığa dayalı politikalara son verilmeli. Bunlar bir ayrıcalık olmaktan çıkarılmalı. Kültürel serbestlik hakim kılınmalı, değişik alt kültürlerde akademik incelemeler yapılmalı. Kürt enstitüsü kurarak çalışmalar yapılmalı" denmekteydi.

Bugün Garp'ın yeni Hükümet Cephesinin Kürt politikasını belirleyen temel görüşlerde buradan gelmektedir.

Ancak, bu dönemde sürdürülen tartımlarda basın, devlet ve hükümet çevrelerinin hepsi aynı görüşü paylaşmıyordu. Bazı çevreler devletin geleneksel inkarcı politikasının her şey pahasına devam ettirilmesini, ne dil ne de kültürel hakların tanınmasını istemekteydiler. Bu akımın tipik, temsilcilerinden biri de Çoşkun Kırca oldu. Bay Kırca bir makalesinde "Üç-beş insan hakları modacısı ile hayatlarının hedefi Türkiye'yi parçalamak olmuş bir çevre 'kültür serbestliği' adı altında, yerel ağızlarla yayın yapılabilmesini" (Milliyet 12 Şubat 1991) istiyor diye hem dilin konuşulmasına hem de kültürel hakların tanınmasına karşı çıkıyordu. Ve bunu isteyenlerin Türkiye'yi parçalamak isteyenler olduğunu söylüyordu. O zaman bunları söyleyen Kırca, kendisinin içinde bulunduğu bugünkü koalisyona ne diyor acaba? Kırca'nın üç-beş insan hakları modacısı ve Türkiye'yi parçalamak isteyenler arasında ne işi var?

Özetlersek; Türkiye'nin uluslararası düzeyde Doğu-Batı arasındaki yumuşamının yolaçtığı gelişmelerin sonucu olarak, imza atmak zorunda kaldığı Viyana Kapanış Belgesi, ulusal azınlık maddeleri bağlamında Türkiye'de Kürt sorununa ilişkin tartışmalara yol açmış; sonuçta geleneksel inkarcı politikanın artık ne içeride ne de uluslararası düzeyde savunulamayacağı görülmüştür. Bir yandan Kürt ulusal kurtuluş mücadelesinin baskısı diğer yandan imzalanan uluslararası anlaşmaların hükümleri çerçevesinde gündeme gelen dış baskılar, devletin geleneksel inkarcı politikasını değiştirmesini zorunlu kılmıştır. Belirlenen yeni politika, Kürtleri, Türkiye'de ulusal azınlık statüsüne almadan, Kürt sorununu kültürel bazı hakların tanınması formülü ile "çözmek" olmuştur. Uluslararası düzeyde de çabalar buna uygun olarak sürdürülmüştür.

Kürtlere, Türkiye'de neden "ulusal azınlık" statüsü verilmek istenmiyor

Daha öncede belirtmiş olduğumuz gibi, Türkiye'de ulusal azınlık statüsüne sahip olanlar Lozan anlaşmasına göre sadece Ermaniler, Rumlar ve Yahudiler'dir. Sevr'de devlet kurma haklarından bahsedilen Kürtler, Lozan'da bu kapsama bile dahil edilmediler. Lozan'daki azınlıklar kavramı, müslüman olmayanlara yönelikti. Eğer Kürtler ulusal azınlık kapsamına dahil edilirlerse, doğal olarak uluslararası anlaşmaların ulusal azınlıklara ilişkin hükümlerinden faydalanmaları gerekecek ve Türkiye Cumhuriyeti Devleti, Kürtlere karşı istediği keyfi uygulamaları uygulayamayacaktır. Uluslararası kontrolden kaçmak, Kürt sorununa uluslararası düzeyde hukuksal bir zemin yaratmamak için TC. Devleti özellikle Kürtleri, Türkiye'de ulusal azınlık kapsamına almamaktadır. Ancak, Türkiye'nin bu tutumu uluslararası düzeyde çeşitli tepkilerin kaynağı olmaktadır. Yunanistan ya da Bulgaristan'daki Türk azınlık için devreye girmek isteyen Türkiye'ye aynı anlaşmaya imza atan devletler olarak Yunanistan ve Bulgaristan hemen Kürt sorununu göstereceklerdi. Türkiye bu ve benzeri durumlardan kurtulmak ve uluslararası düzeyde görüntüyü biraz olsun düzeltmek için ara bir politika geliştirmiştir. Bu politikada anlatmaya çalıştığımız politikadır. Yani Kürtlere ulusal azınlık statüsü vermeden, kısmi kültürel haklar tanıyarak işi ko-tarmaktır.

Garp cephesinden yeni bir havadis yok

Garp'ın yeni Hükümet Cephesi'nin Kürt sorununa ilişkin politikasında yukarda söylediklerimizden farklı değildir. Bilinen şeylerdir. Yukarda dile getirdiğimiz görüşler rapor'da şöyle yer almıştır.

"Ülkemizde uluslararası anlaşmalarla kabul edilen azınlıklar dışında hiç bir yurttaşımız azınlık sayılamaz."

(.....)

Bir üniter yapı içinde çeşitli etnik kültürel ve dile ilişkin kimlik özellikleri özgürce ifade edilebilir.

(.....)

Herkesin kendi anadilini, kültürünü, tarihini, folklorunu, dini inançlarını araştırması koruması ve geliştirilmesi temel insan hak ve özgürlüğü kapsamı içindedir."

Kast edilen uluslararası anlaşma Lozan'dır. Zira Lozan anlaşması dışında başka hiç bir anlaşmada ulusal azınlıklar sayılmamış ve kabul edil-

memiştir. Aktarmaların geri kalan bölümü ise kültürel hakları içermektedir.

Esasen ne AGİK ne Paris ne de Viyana Kapanış Belgesinin ulusal azınlıklara ilişkin hükümleri yukarda söylenenlerden farklı değil. Anılan anlaşmaların hiç biri gerçekten ulusların ayrılıp ayrı devlet kurmaları dahil, kendi kaderlerini özgürce kendilerinin belirlemesini içermiyor. Kürtler, Türkiye'de ulusal azınlık kapsamında alınsalar, AGİK, Paris Şartı ve Viyana Kapanış Belgesinin ulusal azınlıklara ilişkin maddelerinden de faydalansalar prensipte pek değişen birşey olmayacaktı. Misak-i Milli ve zorunlu evlilik devam edecektir. Ama ezen ulus milliyetçiliği ve şovenizmi öylesine azgıncı, daha Kürtleri ulusal azınlık olarak kabul etmeye ve bu kapsam içinde belli taahhütlere girmeye bile yanaşmıyor.

Yeri gelmişken emperyalistler kimi destekliyor?

Yukarda da yer yer belirttiğimiz gibi bu tartışmalar çerçevesinde sık sık ortaya atılıp tartışılan bir konuda, gelişmelerin gerisinde emperyalistlerin, (ABD ve Avrupalı) olduğu iddiasıydı. Bu saçma sapan düşüncenin gerçekte ilgisinin olmadığını, ne AGİK'in ne Paris Şartı'nın ve ne de Viyana Kapanış Belgesinin Kürtlerden dolayı imzalanmadığını zihni özürölüler bile anlar. O halde gerçeklik ne? Anti-emperyalizm fırtınası neden koparıldı? Gerçeklik şu; Viyana Kapanış Belgesi sonrası, bu belgenin ulusal azınlık maddelerinin, anlaşmaya imza atan bir taraf olarak Türkiye tarafından uygulanması için uluslararası düzeyde çeşitli girişimlerde bulunulmuştur. (Bu dönem bırakalım Türkiye'nin bu maddelere uyup uygulamasını, daha 1983 yılında yürürlüğe sokulan ve Kürtçe dilini yasaklayan 2932 yılında kanun yürürlükteydi.) Bu girişimlerin pek fazla yankı yaratmayan ilki 14-16 Nisan 1989'da Bremen'de yapıldı. Bremen'de yapılan "Kürdistan'da İnsan Hakları" konferansına 16 ülkeden 200 dolayında politikacı bilim adamı hukukçu ve gazeteci katılmıştı. Bu toplantıdan sonra yayınlanan deklarasyonda "Türkiye Cumhuriyeti, BM ve Avrupa Konseyi'ne üyedir. O, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı sonuç bildirgesi (Helsinki Anlaşması), (1975-BM) ve son Viyana devam toplantısı'nın (Ocak 1989 Viyana Kapanış Belgesi BM) imzalayıcısıdır. Buna rağmen Türkiye uluslararası hukuk ilkelerine aykırı olarak 1925 yılından bu yana Kürt halkının varlığını inkar ediyor." dendiikten sonra "Birleşmiş Milletler Örgütü, sorunların çözümünde esas alı-

nan uluslararası hukuk kuralları halkların hak eşitliği ve kaderlerini özgürce belirleme hukuki ilkeleri çerçevesinde Kürt halkının durumunu acil olarak, gündemine almalı;

"...Türk hükümetini uluslararası antlaşmalardan doğan yükümlülüklerini yerine getirmeye ve İnsan haklarına saygı göstermeye zorlamalı."

Görüldüğü gibi dile getirilen istemler Türkiye'nin imzaladığı uluslararası anlaşmalara uymasını içermektedir. İleri sürülen diğer taleplerde bu çerçevededir. Örneğin Türkiye'ye sığınan Kürtlere Cenevre konvansiyonuna uygun olarak mülteci statüsünün tanınması gibi. Türkiye bu dönem Bulgaristan'dan gelenlere bu statüyü tanıırken Saddam'ın zulmünden kaçan Kürtlere özellikle tanımak istemiyordu.

İkinci girişim ise 14-15 Ekim 1991'de Paris'te oldu. Bir öncekine göre Türkiye'de daha fazla yankı uyandırdı. Bu toplantıya, daha sonra SHP'den atılmalarına neden olan yedi milletvekili ile Doğu Perinçek'te (davetsiz misafir olarak) katılmıştı. Konferans Kürt halkının temsilcilerinin Avrupa parlamentosuna, Avrupa Konseyine diğer uluslararası mercilere davet edilmesini, Kürtlere BM genel kurulu ve diğer uluslararası kurumlarda gözlemci statüsünün verilmesini, Prof. Sakharov inisiyatifinde BM Genel Kurulunda Kürt sorunu üzerine özel bir oturumun yapılmasını talep etmekteydi. Özellikle Paris'te yapılan "Kürtler-İnsan Hakları ve Kültürel Kimlik" konferansı Türkiye'de geniş tepkilere yol açtı.

Konferansların, eksikleri, yanlışları ve eleştirilmesi gereken yanlarına burda girmeyeceğiz. Konumuz özel olarak bu konferansların değerdendirilmesi olmadığı için bu hakkımızı saklı tutuyoruz. Ama açık ki bu konferansların amacı Kürt sorunu uluslararasılaştırmak ve en azından varolan uluslararası anlaşmaların Kürtler içinde işletilmesini sağlamaktı. Çünkü varolan anlaşmalar bile Kürtler için uygulanmamaktaydı. Ne Türkiye'de ne İran'da ne Irak'ta ve ne de Suriye'de. En azından mevcut anlaşmaların bile imzalayıcı devletler tarafından uygulanmasını sağlamak, bu konuda imzalayıcı devletler üzerinde bir uluslararası baskı ağı yaratabilmek olumlu bir gelişme olacaktı. Öte yandan uluslararası anlaşmalara uymayan, kürtleri baskı altında tutan, elele vererek katliamlar düzenleyen devletlerde boş durmamaktaydı. Örneğin Türkiye Viyana Kapanış Belgesi maddelerini kendisi için geçerli saymıyor. Kürtlerin ulusal azınlık olarak görülmemesi için habire BAB'a ve diğer kurumlara elçiler gönderiyordu. Sadece o da değil. Saddam Halepçe'de zehirli gaz bombaları ile binlerce Kürt insanını katlettiğinde ona arkı çıkıyor, Saddam'ın zehirli gaz

bombaları kullanmadığını söyleyerek kayırıyordu. Sığınan binlerce insana mülteci statüsü bile tanımıyordu. Ülke içinde ise Kürt ulusal kurtuluş mücadelesine rapta zapta gelmeyen bir şiddet politikası sürdürüyordu. Durum buydu.

Ancak, konferanslar istenilen sonuçlara yol açmadı. Gündük ve sınırlı girişimler olarak kaldılar. buna rağmen Türkiye'de devlet, basın, hükümet ve hatta kimi solcu geçinen çevrelerin bu girişimlere karşı takındıkları tavır histeri seviyesinde oldu. SHP hemen yedi milletvekilini partiden ihraç etti. Basın bu milletvekillerine verdi veristirdi. Ama aynı tepkiyi toplantıya katılan ve programda olmadığı halde söz alıp konuşan Doğu Perinçek'e takınmadılar. Burada dikkati çeken asıl konu Doğu Perinçek'in konferans'taki konuşmasıdır. Doğu Perinçek konferanstaki konuşmasında, konferansın emperyalizmin bir oyunu olduğunu ima ediyor ve daha sonrada 2000'e Doğru'da yazdığı makalelerde de bu tavrını sürdürüyordu. Bu iddia sadece onun iddiası değildi. Basın, gazeteler, devlet ve hükümet yetkilileri hemen herkes Kürt ulusal güçlerin uluslararası düzeydeki bu girişimine emperyalizmin oyunu diye saldırıyordu. Bu anti-emperyalizm hummasının nedeni neydi? Viyana Kapanış Belgesi ulusal azınlıklara ilişkin belli haklar içermekteydi. Türkiye'de bu anlaşmaya imza atmış olmasına rağmen bu maddeleri Kürtler açısından işletmek istemiyordu. Zaten bunu da açıkca dile getiriyordu. Türkiye'nin bu tutumuna karşı yurt dışında bulunan Kürt çevreler ise harekete geçtiler. Anlaşmayı imzalayan devletlerden, Türkiye'nin bu anlaşma hükümlerine uymasını sağlamak için diplomatik baskı yapmasını istediler. İki alternatif vardı; ya ses çıkarmayıp Türkiye'nin dayatmalarına boyun eğeceklerdi, ya da Türkiye'nin dayatmalarına boyun eğmiyorlarsa, eğmek istemiyorlarsa, Türkiye'nin anlaşma hükümlerine uymasını sağlamak için girişimde bulunacaklardı. Tercih doğal olarak ikinciden yana oldu. Peki bu güçler, Türkiye'nin anlaşma hükümlerine uymasını sağlamak için nereye baş vurabilirlerdi? Diplomatik ilişkilerden birazcık olsun anlayan herkes bilirki, başvurusu bu anlaşmalarla ilgili uluslararası mercilere yapılır. Fakat ne yazık ki Kürtlerin böyle bir şansıda yoktu. Hiç bir uluslararası kurumda Kürtler temsil ve söz hakkına sahip değildi. Uluslararası düzeyde hiçbir kurumda Kürt sorunu gündemleştirme şansları yok. Kısacası ellerinde uluslararası düzeyde kullanabilecekleri hiç bir araçları yok. Halende yok. Dolayısıyla Türkiye'nin tavrını uluslararası düzeyde kendilerinin protesto mektubu ile meseleyi geçiştireceklerdi,

ya da uluslararası mercilerde, anlaşma hükümleri üzerinde söz hakkı olanlar aracılığı ile istemlerini duyurmaya çalışacaklardı. Başka yol yoktu. Kürtler direkt değil ancak indirekt temsil edilme-ye mahkum edilmişlerdi. Uluslararası kurumlarda kendilerini temsil etmeyi, daha dolaylı temsil duvarını bile yıkabilmiş değiller. İddia edilenin tersine uluslararası düzeyde, Viyana Kapanış Belgesine, AGİK ve Paris Şartı'na imza atan hiçbir devlet, Kürtlerin "hami"liğini üstlenerek, Türkiye'nin anlaşmaların ulusal azınlık maddelerine ilişkin hükümlerini Kürtlere uygulamasını istemedi. Somut durum böyleyken ve bu da bilindiği halde, yapılan bir iki güdük girişimin ale acele emperyalizmin oyunu olarak damgalanması ve emperyalizmin işbirlikçiliği ile suçlanması hangi gerekçeyle açıklanabilir? Bütün bunları da bir yana bırakalım ve varsayalım ki bu işin içinde emperyalizm var. Ve bu emperyalistlerde, Türkiye'nin imzaladığı uluslararası enlaşmalardaki ulusal azınlık haklarına uymasını ve Kürtler açısından uygulamasını istiyorlar. Şimdi emperyalistler Türkiye'den bunu istiyorlar diye karşı çıkıp red mi edeceksiniz? Devlete, uluslararası anlaşmalardaki ulusal azınlık haklarına uymayın ve Kürtler içinde uygulamayın mı diyeceksiniz? Eğer böyle diyeceksiniz, emperyalizmin oyunu savlarının kime neye yaradığı ortadadır. Doğu Perinçek ve benzer düşüncede olanlar bu konuda son derece ciddi bir hata içindedirler.

Uluslararası düzeyde Kürt sorununa yaklaşım mı?

Gelelim, gerçeklere; önce Birleşmiş Milletlerden başlayalım; BM, İnsan Hakları alt komisyonu'nun 7 Ağustos-1 Eylül 1989 tarihinde yapılan 41. dönem toplantısında Kürt sorunu da tartışıldı. Hollanda, İngiltere, Norveç, Kolombiya, Meksika, Fransa, ABD ve Kostarika'dan oluşan sekiz devlet, Irak'ta Kürtlere karşı insan haklarının BM'çe protesto edilmesi için bir karar taslağı sundular. 26 ülkenin yer aldığı bu toplantıda, karar tasarısı 10'a karşı 14 oyla red edildi. Yani BM'nin insan hakları alt komisyonundan Irak'ta insan haklarına ihlalinin protestosuna dair bir karar bile çıkamadı.

Peki, hani Kürt sorununun gerisinde oldukları iddia edilen, oyunlar düzenledikleri ileri sürülen emperyalistlerin tavrı ne? Kimden yanalar bu

emperyalistler? Ne tür oyunlar oynuyorlar? Bir Kürt devleti mi kurmak istiyorlar? Ya da Türkiye'nin Kürtleri ulusal azınlık kapsamına almasını mı istiyorlar?

Hiç bir emperyalist gücün Kürt sorunundan ötürü Ortadoğu'nun statükosunu değiştirmeye yanaşmayacağını, yaptıkları açıklamalardan örnekler aktararak, dühü önce Komün'ün sayfalarında yazmıştık. Kürtlerin Türkiye'de ulusal azınlık olarak görülmesi sorununa gelince bu konuda da durum ayındır? Meseleyi anlamak istemeyenlere biz yine tek tek örnekleriyle sunalım;

1- ABD'nin tavrı;

ABD Dışişleri Bakanlığı yetkilileri "İnsan hakları ve azınlıklar konuları, AGİK süreci nedeniyle işçileri olarak algılamaktan çıktı. Biz ABD Dışişleri hem Carter döneminden bu yana geçerli olan devlet politikamızı hemde AGİK ilkeleri doğrultusunda dost ülkelerdeki benzer sorunların çözümüne yardımcı olmayı görev biliyoruz." demektedirler.

Dışişleri Bakanlığı Müsteşar yardımcısı olan Joshua Gilder ise 8 Kasım 1989'da Cumhuriyet'te çıkan röportaj'da Amerikan tarafının Kürtler konusundaki görüşlerini şöyle dile getiriyordu.

".....Türkiye'de yaşayan Kürtlere biraz daha fazla özgürlük tanınmasından yanayız. Bir Kürt dili olduğundan ve Kürtlerin farklı bir dil konuştuğundan kuşku yok. Bunu yapmalarına da izin verilmeli" kısacası iddia edilenen tersine ABD ta o zaman Türkiye'ye bugünkü hükümetin programına koyduğu şeyleri önermektedir. Şüphesiz ABD'nin bu tavrı o zaman Devletin geleneksel inkarcı politikasıyla uyusmuyordu. Bundan dolayı da eski tutucu çevrelerin tepkisin kazanmaktaydı. Ama ABD'nin bugün hükümet politikası haline gelen bu tavrı, Kürtler düşünülerek, Kürtlerin ulusal azınlık haklarından faydalanması için ileri sürülmemiştir. Bu tavrın nedeni hem Türkiye'yi uluslararası düzeyde maruz kaldığı eleştirilerden korumak, hem de bu konuda kendi üzerindeki yükü kaldırmak için yapmıştı. ABD hiç bir zamanda Türkiye'ye aman Kürtleri azınlık kapsamına alın diye baskı yapmadı. Sürekli Türk tarafının menfaatlerini ve çıkarlarını savundu. Bütün bunları görmeyip, Kürt ulusal güçlerini ABD işbirlikçiliği ile suçlamak eğer kasıtlı değilse bilgisizliktir. Peki ABD Kürt sorununu, Türkiye ile ilişkileri olduğunda kullanmak istemez mi? Şüphesiz ister. Bu emperyalizmin doğal karekte-

ridir. Ama gerçeklerle olabilecekleri karıştırırsanız kötü derecede yanılırsınız.

2- Batı Avrupa Birliği Devletlerinin Tavrı:

1989 yılı Aralık ayında BAB genel kuruluna Kürtlerin haklarına ilişkin sunulan karar tarsarı-sında şöyle denmektedir:

"...Bulunacak bir siyasi çözüm... mevcut sınırları değiştirmeden, uluslararası kuruluşlar aracılığıyla barış içinde yaşamalarını sağlayacak kültürel ve idari özerklik tanınması..."

Kasım ayında Türk basınına yansıyan Fransız istihbaratının raporunda ise "Kürtleri azınlık gibi gösterip tahrik etmeyin" denilmiş ve 7 Kasım 1989 tarihli Tercüman gazetesi de bunu "Madam'a Fransız tokadı" başlığı ile sunmuştu.

Gerek ABD'nin gerekse BAB'ın görüşleri dikkat edilirse tamda Türkiye'nin ve bugünkü hükümet programının aynısıdır. Bütün görüşler Kürtlerin ulusal azınlık olarak kabul edilmemesinde, insan hakları ve kültürel bazı hakların tanınması çevresinde toplanmaktadır. Emperyalizmin oyunları ve parmak arama hummasına kapılanlar bunlara ne diyecekler. Emperyalistler kimin yanında? Kimi desteklemişler? Bu savları ileri sürenlerin kimleri destekledikleri yeterince anlaşılmaktadır. Emperyalistler Türk tarafının görüşlerini onaylayıp desteklediklerinde ses çıkarmayıp, anti-emperyalistliklerini unutanların, Kürtler en azından uluslararası anlaşmalara uyulması için Türkiye'yi sıkıştırmaya çalıştıklarında yaman anti-emperyalistler kesilmeleri sahtekarlık ve iki yüzlülüktür.

İşte son dönemlerde Kürt sorununda koparılan anti-emperyalizm fırtınasının ol hikayesi budur. Devlet uluslararası anlaşmalara uymama, onları sulandırarak uygulama politikasında başarılı olmuş. Kürtlerin uluslararası anlaşmalardan doğan haklarını bir kez daha hasır altı etmiş, emperyalistlerle el ele vererek istediği sonuca varmış; bu süreçte habire SS kararnameleri çıkarmış, o da yetmemiş resmen Kürdistan'da insan haklarını askıya almış ve bunu da emperyalistlere bildirerek onaylatmış, bunlarda yetmemiş, Güney Kürdistan'a (Irak Kürdistan'ına) üç de sınır operasyon yapmış, bu gelişmeleri engelleyip karşı çıkmak isteyen Kürtler ise, gelişmeleri olmaları bir yana, yavuz anti-emperyalistlerin yürüttüğü saldırı kampanyası ile hedef tahtasına yerleştirilerek karalanmışlardır. □

KOMA DENGE AZADI H e v i

Yapım: STRAN Tel:586 06 52

Dağıtım: SES Plak-Kaset

Tel:527 52 61

Fax: 513 50 87

KADINLARIN KURTULUŞU

*) 8Mart etkinlikleri

*) Bitirilmemiş devrimin
'gel-git'li evreleri

-8 Mart 1992 özel sayısı
kitapçılarda

-İsteme Adresi:İnkılap Cad,
Öktem Apt. No: 21/3
Aksaray/İST.

SÖMÜRGE KENTLERİN AYSIZ GECELERİ

Hüseyin Şimşek

".....
bütün sömürge kentlerini dünyanın
ve bütün aysız geceleri
aynı sevdanın külfeti gibi yaşadım"

Alan Yayıncılık

Türk ve Kürt kardeşliği üzerine

Dergilerin farklı okuyucu kitlesini de gözönünde bulundurarak, Newroz Ateşi'nin ilk sayısında yer alan, Türk-Kürt kardeşliği ile ilgili yazıyı, örnek bir yaklaşım çerçevesinde ve aynen yayınlıyoruz.

"Kürt Türk kardeşidir, bu kardeşliği bozan kalles-tir. En büyük kalleslik de birinin inkarı ve imhası üzerinde kurulan bir devletin varlığından yana ol-maktır."

Dünyamızda geçmişe oranla her şey daha hızlı geliyor. Yalnızca teknolojik bilimsel sahada değil aynı zamanda politik arenada da gelişmeler baş dön-dürücü bir hızla ilerliyor, 21. yüzyıla yaklaşırken son iki yıldaki politik gelişmeler dünyanın çehresini köklü değişikliğe uğrattı. Paktlar kuruluyor, bloklar dağılıyor, parçalanmış milletler birlik, sömürge halk-lar kurtuluş istiyor. Her ne kadar emperyalist güçler birbirlerine karşı uzlaşır görünüyorsa da, aslında birbirlerinin kuyularını kazmaya devam ediyorlar. Emperyalist sömürü ve rekabet geçmişe oranla daha sinsi, daha riyakar ve daha ince metodlarla yürütül-üyor. Tüm bu gelişmelere bağlı olarak dünyamızda "yeni" bir milliyetçilik dalgası gelişti. Bu milliyetçilik dalgası özellikle şu veya bu şekilde sosyalizme bulaş-mış ülkelerde atbaşı gidiyor.

Sözde 70 yıllık sosyalizmin yaşandığı eski Sovyet-ler Birliği'nde başta olmak üzere birçok doğu ve orta Avrupa ülkesinde, milliyetçilik dalga dalga herkesi şaşırtacak bir tarzda ortalığı kasıp kavuruyor. Herke-sin milliyetçilikten mezara gitmesini beklediği bir or-tamda, milliyetçilik bir anda şahlanıyor ve halkları birbirine kırdırıyor binlerce insanın telef olmasını sağlayıp, binlerce ailenin ocağını söndürüyor. Tüm bunlar niçin? Türk aydınının "milliyetçiliğin doğrusu yoktur" deyip işin içinden sıyrılmak isteyişi gibi olay-dan sıyrılmak mümkün müdür? Türk aydını bu tes-piti yaparken aynı bildirgesinde yakasını milliyetçi-likten niçin kurtaramıyor? nasıl oluyorda milliyetçilik onları kendi batağına halen çekebiliyor? Kaş yapayım derken gözmü çıkarıyorlar? Yoksa bilmediğimiz başka hesaplarını var?!!

Türkiye'de son yıllarda Bay Ecevit'in başını çekti-ği, kaale alınabilecek Türk aydınının da buna destek olduğu bir anlayış geliştirilmeye çalışılıyor. "Türk" kavramı yalnızca Türk ırkından gelenlere tekabül eden bir kavram değilmiş, "Türkiye'de bugün yaşa-

yan "Türk Ulusu" şu anda "Türkiye" üzerinde yaşa-yan Kürdün, Lazın, Çerkezin, Arabın, Türkün velha-sıl bir zamanlar Anadolu'da yaşayan birçok halkın kaynaşması neticesinde meydana geliyormuş! Ameri-kan ulusunun oluşmasının bir benzeri yolla uluslaş-mış ve "Türkiye'de bu ulusun ülkesiymiş vs. vs. Mili-yetçiliğe karşı çıkma adı altında bu şöven kirli milliyetçiliğe niçin gerek duyuluyor? 70 yıldır TC (sı-nırları) içerisinde halklar arasına ekilen düşmanlık to-humları yetmedimi? Kürt ve Türk ulusları arasında kalmış son yıkık köprülerde niçin temelinde dinamit-leniyor? Geçmişin bizlere bıraktığı pislik ve enkazı güçlü dozerlerle kaldırma göreviyle karşı karşıya ol-duğumuz günümüzde milliyetçilik yapılarak başta Anadolu- Trakya halkları olmak üzere Anadolu ve Kürdistan halkını yakınlaştırmak mümkün mü? Bizce hayır.

"Türkiye" kelimesi, biz istediğimiz kadar sağa veya sola çekelim politik-siyasi bir kavramdır. Tıpkı "Yugoslavya", "Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birli-ği", "Çekoslovakya" gibi kavramlar nasıl politik-siyasi kavramlarsa, "türkiye" de öyle oluşturulmuş politik-siyasi bir karamdır. Boşuna oluşturulmamıştır, hiz-met ettiği bir güç ve taraf vardır. "Yugoslavya" terimi "Yug" ve "Slav" kelimelerinin birleşmelerinden türe-tilmiştir. "Yug" güney, "Slav" slav demektir. "Yugos-lavya" güney Slavlarının birliği manasına gelmekte-dir. Tarihte ülke olarak Makedonya, Sırbistan ve Hırvatistan'ın adları geçmektedir. Bu adların kökü çok eskilere dayanmaktadır. Yugoslavya denilen bir ülkeye tarihte rastlanılamaz.

"Yugoslavya" Avrupa'nın güneyindeki bu Slav milletlerinin birliği olarak I. Dünya Savaşı sonrası 1918'de kurulmuştur. Geçmişte "SSCB" olarak bilinen birlik 1922'de 16 Sovyetik cumhuriyetin birleşmesi neticesinde ortaya çıkmış bir birlikti. "Çekoslovakya", "Çek" ve "Slovak" kelimelerin birleşmesinden oluşt-urulmuş Çek ve Slovak milletlerinin birliğini ifade etmek için türetilmiş politik-siyasi bir kavramdır. Yu-goslav birliğinde Sırlar giderek dominant olmuşlar-dır, ordu içerisinde ve devletin diğer kurumlarında

Sırp lar gittikçe önemli kilit noktalarını ele geçirmiş başta Arnavutlar olmak üzere birliğin içerisindeki diğer milletleri baskı altına almışlardır. Onun içindir ki Yugoslav devletinin temelleri birden çatırdamaya başladı. Hırvatlar ve Slovenler bağımsızlık ilan ettiler, onları Makedonya izledi. "SSCB başlangıçta çarlığın esareti altında Ekim Devrimi ile birlikte kurtulan birçok milletin Ruslarla beraber eşitlik temelinde 1922'de kurdukları bir birlikti.

"SSCB" teorik olarak birliğe üye milletlerin eşitlik esasları üzerinde kuruldu. Fakat daha önce çarçı devlet mekanizmasını elinde bulunduran Rus burjuvazisi, eşitlik temelinde kurulan bu birliğe uzun dönem tahammül etmediği için bir dizi entrika ve karşı devrimci komplo neticesinde, "SSCB" içerisinde Rus burjuvazinin at oynattığı bir birliğe dönüştü. Onun içindir ki birliğe bağlı diğer milletlerden giderek hoşnutsuzluk sesleri yükselmeye başladı. Bu hoşnutsuzluk sesleri büyük rus şövenizmine yöneleceği yere yanlış bir temelde "SSCB"nin şahsında bir bütün olarak sosyalizme yöneldi ve nihayetinde bugünkü tablo ortaya çıktı. Şimdi bu cumhuriyetler yangından mal kaçırır gibi eski "SSCB" birliğinden mal kaçırıyorlar. Tabii ki Rus burjuvazisi eski geleneğinden hareketle geçmişte olduğu gibi aslan payını her halükarda kendisine almak istiyor. Rus burjuvazisinin bu tavrı kaçınılmaz olarak ileriki dönemlerde bir dizi çatışmayı gündeme getirecektir. Çekoslovakya her ne kadar Çek ve Slovak milletlerinin birliğini temsil ediyorsa da, devletin birçok kademesinde Çekler dominant. Onun içindir ki son dönemlerde Slovaplardan ayrılma yönünde sesler yükselmeye başlamış durumdadır. Çekoslovakya'nın geleceği hakkında şimdiden kesin birşeyler söylemek oldukça zor, fakat çeklerin her yönüyle devlet mekanizmasında egemen oldukları bir Çekoslovak devletinin ömrünün uzun olamayacağı açık.

Bu kısa örneklerden sonra "Bizim" Ecevitgillerin "Türkiye"sine dönmek istiyorum. İnsanlık tarihinde hiçbir eski tarihi belgede "Türkiye" kavramına rastlanılmamaktadır. Ülke halkları olarak, Makedonya, Trakya, Anadolu, Ermenistan (Hayastan), Kürdistan, Arabistan gibi kavramlar hem Osmanlı hem de daha eski tarihi belgelerde sıkça geçmektedir.

"Türkiye" kelimesinin tarihi belgelere girmesi oldukça yeni olup Türk milliyetçiliğiyledir. Osmanlı Devletini bir Türk Devletine dönüştürmek isteyen Türkçü esaslar üzerinde yükselen bir devlete dönüştürmek isteyen akımın kullandığı ve sarıldığı bir terimdir. İttihat-ı Terakki'nin ilk kurulduğu Mayıs 1889'da henüz Türkçülüğün prensipleri kesin bir formasyona uğramamıştı, hatta denilebilir ki İttihat-ı Terakki'nin kendisi başta bu düşünceden uzaktı. Balkanlarda gelişen anti-Osmanlı ulusal kurtuluş hare-

ketleriyle birlikte, Arabistan, Kürdistan ve Ermenistan'da da bu yönde hareketler gelişince Osmanlı Devletini bir Türk Devletine dönüştürmek isteyen ve Türk burjuvazisi olmaya aday olan kesim de boş durmadı, İttihat-ı Terakki'yi tamamıyla ele geçirdi ve bu kanat yangından mal kaçırır gibi geçmişte Osmanlıların hakimiyetinde olup geriye kalan topraklar üzerinde bir Türk devleti kurmak için kolları sıvadı, ilk etapta içerisindeki esas planları deşifre etmeyerek, Trakya, Anadolu, Kürdistan ve Ermenistan üzerinde yaşayan Hristiyan dinine mensup halklara karşı bir savaş başlattı. Bu savaşta Türk olmayan diğer islam halklarda kullanıldı. Balkanların ve Arabistan'ın tamamıyla Osmanlı hakimiyetinden çıkmasından sonra Trakya, Anadolu ve Kürdistan emperyalist ülkelerin saldırısına uğradı. Bu saldırı döneminde de Osmanlı Devletini Türkçü esaslar üzerinde kurulmuş bir devlete dönüştürmek isteyen kesim henüz sesini Türklük adına açıktan açığa yükseltmemektedir. Bu kesim emperyalist işgali tek başına kırmaya gözü kesmediği için o dönem kimliğini geçici olarak saklar, İslam milletinin kurtuluş mücadelesi perdesi arkasına sığınır. Bugün Türkiye'de yeni kuşaklara "Türk İstiklal Harbi" olarak empoze ettirilen savaşın başlangıç noktası olarak kabul edilen Erzurum Kongresi'nin 10 maddelik sonuç bildirisinde, Türk İstiklal Harbi'nden tek kelimeyle söz edilmemektedir, bu bildirgede İslam Milleti'nin kurtuluşundan söz edilmektedir. Keza Sivas Kongresi'nin 10 maddelik sonuç bildirgesi de öyledir. Ki bu dönemde kullanılan millet kelimesiyle Avrupalıların kullandıkları millet kelimesi de aynı anlama gelmemektedir. Bu belgelerde İslam Ümmetinden olup o dönem şu veya bu şekilde Türklerle ortak hareket etmeye çekmek istenilen ulusların hepsi dahildir. Bunların başında Kürtler gelmektedir. Osmanlı Devletinin Türkçü prensipler üzerinde yükseltmek isteyen kesim esas olarak Erzurum ve Sivas Kongre'lerinden sonra gerçek yüzünü adım adım göstermeye başlamış ve artık Türk olmayan diğer halkların varlığını inkar "Türkiye" Misak-ı Milli sınırları içerisinde kurulan ve yalnızca Türkleri temsil eden bir devlet olarak Anadolu ve Kürdistan'a mensup olmayan diğer halklara yönelmiştir. Hristiyan dinine mensup diğer halklar daha önceden haklandığı için artık tüm hesaplar Kürt ulusunun imhası ve eritilmesi üzerine yapılmış, Kürt ulusu suni kırım ve eritme politikasıyla yok edilmek istenmiştir. "Türkiye" kavram olarak kullanıldığı günden itibaren Türklerin dışında hiçbir halkı ifade etmemektedir. TC'nin pratiğinde esas olarak bu düşüncüyü doğrulamaktadır. 1930'larda Adalet Bakanı olan Mahmut Esat Bozkurt "bizim" Ecevitgillerinin korosunun sonradan ortaya çıkacağını bildiği (!) için şöyle diyordu. "Sadece Türk milletini bu memlekette milli haklar bulunma istegin-

de bulunma hakları vardır. Diğer unsurların böyle bir hak talebinde bulunmalarına imkan tanınmaz" "Gerçekleri saklamanın gereği yoktur. Türkler bu memleketin yegane sahipleri yegane efendileridir. Türk orijininden (ırkından bn.) gelmeyenlerin bu memlekette sadece bir tek hakları vardır, asil Türk millenite kursuz olarak hizmetkarlık ve kölelik etmek.." Dünyadaki gelişmelere ayak uydurmak isteyen Cumhurbaşkanı Turgut Özal "koca" Cumhuriyet tarihinde Kürtlerin varlığını resmen kabul eden ilk Türk Cumhurbaşkanı sıfatıyla Ecevitgiller ailesine mensup Çoşkun Kırca'nın saldırısına uğradı ve Çoşkun elde kalemi çöşarken TC'nin niteliğine ilişkin şu dahiyane (!) tespiti yaptı: "bir ülkede vatandaşlar arasında dini inanç ve beraberliğinin bulunması, elbette bu alanda ayrılcılık yapılmasını önleyen bir olgudur ama milletin ümmet olmadığı ve bütün Türk vatandaşlarının ırk ve etnik farklarına bakılmaksızın Türk oldukları ilkesi, Cumhuriyet'in temelidir." Köşe yazılarında sürekli dahiyane tespitler yapan Çoşkun'a pek dahiyane olmayan bir soru sormakta yarar var. Hitler bir kaç günlüğüne Allahtan izin alıp cehennemden çıkıp gelse ve gelir gelmez bugünkü Alman anayasasını beğenmeyip ve Alman anayasasına; "Federal Almanya vatandaşlarının ırk ve etnik köken farklarına bakılmaksızın hepsinin Alman olduğu ilkesi, devletimizin temelidir." maddesini ekleyip bir kaç günde bu dünyada gezdikten sonra iznini bitirip cehenneme dönse; Çoşkun Kırca ve onun geldiği aile fertleri günümüz Almanya'sında yaşayan Türklerin, Alman olduklarına inanırlar mı?

TC'nin temeli Türkçülüğün esasları temelinde atılmıştır. "Türkiye" kelimesi Türklerin dışında hiç kimseyi ifade etmemektedir. TC kuruluşundan sonra Trakya, Anadolu ve Kürdistan üzerinde yaşayan Türk olmayan halklara karşı zoraki bir yok etme ve asimilasyon politikası dayatmıştır. Asimilasyon politikası neticesinde bazı milliyetler hemen hemen Türkleşmiş bir konuma gelmişlerdir. Günümüz Anadolu ve Trakya'sında birçok büyük kent de sonradan Türkleştirilmiş nüfusun sayısı milyonları bulmaktadır. Şu veya bu şekilde asimilasyon potası içerisinde eritilen kesimler günümüzde Türk ulusuna mensuplardır bu kesimin geriye dönüşü mümkün değildir. Böyle bir şeyi savunmakta ütöpik gericiliktir. Ama şu bir gerçek ki bugün tüm özellikleriyle ayakta duran bir Kürt ulusu eritilememiştir. Yani "bizim" Ecevitgillerin değişiyile Kürtler Amerikalıların geçtiği yoldan geçip Türkleşmemişlerdir. TC'nin midesi Kürtleri sindirememiştir. Bırakalım sindirilmeyi bir yana, Kürtler çeşitli vesilerle Kürdistan'a yerleşmiş birçok halka mensup insanları kendi içlerinde eritmişlerdir. Günümüz Kürdistan'ında Kürtler içerisinde erimiş, geçmişte değişik halklara mensup, sayıları milyonlara varan bir

nüfus mevcuttur. Tarihten çarkını geriye döndürmesini isteyip bugün Kürtler içerisinde eritilen nüfusun eski benliklerine geriye dönmesini savunmakta ütöpik gericiliktir.

TC kurulduğu günden beri dört dörtlük bir Türk devletidir. Başta İslam Halkının kurtuluş mücadelesi olarak örgütlendirilen Kurtuluş Savaşı daha sonraları "Türk İstiklal Harbi" olarak lanse edilmiştir. İslam bir kenara atılmış Türkçülüğün prensipleri esas alınmıştır. Cumhuriyetin kurulmasından sonra Kürtlere verilen sözler unutulmuş yapılan anlaşmaların henüz mürekkebi kurumadan Türk parlamentosundaki Kürt kimlikli 72 milletvekili her türlü yönetime başvuru olarak devre dışı bırakılmıştır. Her şeyiyle yalnızca Türkülüğün hizmetinde olmuş bir devleti kalkıp günümüzde Türkün ve Kürdün ortak devletiymiş gibi lanse edebilmek için akli-meleklerini yitirmiş olması gerekir. Yuoslavya, SSCB, Çekoslovakya örneklerini verdim. Geçmişte çeşitli milletlerin ortak birlikleri temelinde kurulan bu devletler dahi, günümüzde temelden çatırdarken, cumhuriyetin kuruluşundan beri Kürtlüğün imhası ve yok sayılması temeli üzerinde kurulan, Kürtler bir yana Anadolu ve Tarkya toprakları üzerinde halen varlıklarını sürdüren hiçbir milliyetin varlığını tanımayan ve onlara saygı göstermeyen ve bu anlamıyla baştan beri temeline nifak tohumları atılarak kurulan TC eski politikasıyla daha ne kadar ayakta durabilir? 2000 yılına merdiven dayadığımız bu dönemde dünyamızda köklü değişiklikler yaşanırken, Kürtlüğün imhası ve inkarı temelinde kurulmuş bir devleti "bütün TC vatandaşlarının devletidir." şeklinde propaganda eden Ecevitgiller kaç kişiyi inandırabilirler? Son dönemlerde Türk ve Kürt kardeşliğini vurgulayan çok iyi bir laf vardır şöyleki\$ "Kürt, Türk kardeşdir bu kallesliği bozan kallesştir." En büyük kalleslikle birinin inkarı ve imhası üzerine kurulan bir devletin varlığından yana olmaktır, birisini efendi diğerini köle görmektir. Türk ve Kürt kardeşliği her alanda eşit haklara sahip olmakla mümkündür. "Devlet baba" olarak bilinen kurum birinin elinde diğerine karşı sopa oldu mu o kardeşlik yürümez.□

Faydalanılan Kaynaklar;

- 1) İstiklal Harbimiz s. 99, 100, 101, 201, 202, 203 Kazım Karabekir.
- 2) İttihat-Terakki ve Kürtler s. 24 Naci kutlay
- 3) Kürt Millet Hareketleri ve Irak Kürdistan İhtilali (Dr. Şivan) Salt Kırmızı Koprak
- 4) 2 Eylül 1991 Tarihli Milliyet Gazetesi
- 5) Türk Aydınlarının Kürt Sorunlarına ilişkin Ortak Bildirisi.

Yaklaşan kongreler ve sendikal perspektifimiz

İşçi servisi olarak, sınıfın sorunları ve açmazları noktasındaki düşüncelerimizi çeşitli yazılarda daha önceki sayılarda dile getirmiştik. Bunları yeniden tekrarlamamanın anlamı olmayacağı açıktır. Yanısıra işçi sınıfının gündemine girmeye çalışan DİSK konusundaki yaklaşımımızı da ortaya koymuştuk. Bu düşünceleri koruduğumuzu belirtmekle yetinelim. Bu yazımızda daha çok işçi sınıfının mevcut sendikalarına yaklaşımımızı ve alternatif sendikal anlayışımızı ortaya koymaya çalışacağız.

İŞÇİ SERVİSİ

İşçi sınıfının bugün zor koşullar altında yaşadığı bir gerçektir. Toplu sözleşmelerle aldığı ücret zamları enflasyon karşısında erimekte, işsizlik çığ gibi büyümektedir. DYP-SHP koalisyonunun seçim öncesi vaatlerle yarattıkları pembe tablo, bu ilk verilerle tuz buz olmasa bile; umut, yerini endişeye bırakmaktadır. İşte böylesi bir ortamda işçi sınıfının gündemine sendikal kongreler gelip oturmuş bulunmaktadır.

İşçi servisi olarak, sınıfın sorunları ve açmazları noktasındaki düşüncelerimizi çeşitli yazılarda daha önceki sayılarda dile getirmiştik. Bunları yeniden tekrarlamamanın anlamı olmayacağı açıktır. Yanısıra işçi sınıfının gündemine girmeye çalışan DİSK konusundaki yaklaşımımızı da ortaya koymuştuk. Bu düşünceleri koruduğumuzu belirtmekle yetinelim. Bu yazımızda daha çok işçi sınıfının mevcut sendikalarına yaklaşımımızı ve alternatif sendikal anlayışımızı ortaya koymaya çalışacağız.

Bir işçi toplantısında bir arkadaş şöyle bir gözlemini aktarmıştı; "Denizcilik işletmelerinde 15 yıldır işçilik yapan birine hangi sendikaya üye olduğunu sorduğumda, sendikanın adını bilmediğini, 15 yıl önce bir kağıda imza attığını, o günden bu yana da bordroda sendika adına kesinti yapıldığını söylemekle yetindi." Bu gözlem uç bir örnek. Ne varki işçilerin sendikalara yaklaşımını somutlamak bakımından da canlı bir örnek olması itibarıyla dikkate değer bir gözlem. Nitekim sözkonusu arkadaş bu gözleminden hareketle "bence işçi sınıfı kağıt üzerinde örgütlüdür, gerçek anlamda örgütlü değildir. Yapılacak şey sını-

fı gerçek anlamda örgütlemek olmalı" demişti. bu yaklaşım tarzının, gerçeğin önemli bir kısmını yansıttığı ortadadır.

Yaklaşan kongrelerin arefesinde yapılan delege avcılığı, hiç kuşkusuz 'sınıf ve kitle sendikacılığı' söylemiyle atbaşı yürütülüyor. O kadar ki, sınıf ve kitle sendikası adına delege pazarlıklarına giriliyor, Ali'nin yerine Veli'nin getirilmesi, 'sosyalist işçiler sendika yönetimine' şiarıyla desteklenmeye ve kapalı kapılar ardında, işçilerin büyük çoğunluğunu dışında tutan bir çalışmayla işler kotarılmaya çalışılıyor. Elbette sonuç yukarıda aktarmaya çalıştığımız üç örnekteki gibi 10-15 yıllık işçinin, üye olduğu sendikayı bilmemekte ifadesini bulacaktır. Ya da en basitinden sadece kendisi için iki yılda bir ücret anlaşmasını kotaracak bir kurum olarak görecektir. Zaten bugün geri işçinin bilincinde yatan sendika anlayışı da bundan başka bir şey değil.

Bu neden böyle olmuştur? Neden işçi sınıfının sermaye sınıfına karşı ekonomik ve demokratik kazanımlarını örgütlemek ve kalıcılaştırmak amacıyla ortaya çıkan sendikalara, işçi sınıfı kendi örgütü olarak bakmakta ve bakamamaktadır. Bir örnek olması açısından, 12 Eylül cuntasıyla generaller 450 bin askeriyle 600 bin üyeli bir DİSK'i kapatırken, işçi sınıfının bu sendikaya sahip çıkmamasının nedeni nerede aranmalı?

Elbette geriye dönmek, işçi sınıfının mücadele tarihinde kısaca bir göz atmamak, bunları cevaplamaya yeterli olacaktır.

Bilindiği gibi 1952 yılında Amerikan tipi sendikacılık Türk-İş olarak ifadelendi. Devlet yine babalığını göstermiş, işçi sınıfını da düşünmüş ve ona bir sendika kurmuştu. Kuşkusuz amaç işçi

sınıfının gelişen bağımsız mücadelesini kontrol altına almaktı. Fakat mücadele durmadı. İşçiler yine sermayenin çarkına taşlar yuvarlamaya başladı. Devlet yine devreye girdi ve 274-275 sayılı grev ve lokavt yasalarını 1963'de çıkardı. Netice de işçi sınıfı kavgasını veriyor ve her defasında sermayenin ve devletin lütfu olarak ürününü alıyordu. kuşkusuz bu gelişmeler hem devletin 'baba' imajını güçlendiren hem de işçi sınıfının kendi özgüçüyle neler başarabileceğinin üstünü perdeleyen gelişmelerdi.

1960'lı yıllarda sosyalist ve devrimci bilincin geniş kitlelere yayılması, işçi sınıfı mücadelesinde de önemli katılımların gerçekleşmesini beraberinde getirdi. Sarı Türk-İş'e karşı DİSK ortaya çıktı. Reformist işçi önderlerinden oluşan bu yapı, işçi sınıfının güncel taleplerine yaklaşımda sarı Türk-İş'in çok ilerisinde bir tavır almasıyla çok kısa sürede geniş işçi yığınlarının akınına uğradı. Kuşku yok ki, günün koşullarında işçi sınıfının mücadelesi açısından önemli kazançlar sağladı. Reformistlerin engellemesine rağmen, bu devrimci dinamik sermayenin uykusunu kaçırarak 15-16 Haziran direnişini örgütledi ve ilk kez sınıfın gücünün nelere kadir olduğunu gösterdi. 15-16 Haziran direnişiyle sermayenin saldırısını püskürten işçi sınıfı DİSK'e kendi sendikası olarak sahip çıktı. Ama aynı taban 1980'lere gelindiğinde aynı tavrı göstermedi. Zira DİSK yönetimi bir sendikal kast olma durumuna gelmişti. Nitekim 1980 öncesinde Türk-İş, DİSK, MİSK gibi konfederasyonlara rağmen 17-18 sendika kurulabilmiş, sınıfı kucaklamaya çalışmış fakat yanlış politikalar ve anlayışlar sonucu başarısız olmalarıdır.

burada üzerinde durduğumuz nokta bunların kurulmasının doğruluğu ya da yanlışlığı değil, yaşanan gerçeklik itibarıyla mevcut konfederasyonların sınıfın ihtiyaç ve gerçeklerinden uzaklaşmış olduklarının altını çizmektir.

Nitekim DİSK'in yeniden açılması için yapılan kurultayda Çetin Uygur tarafından önerilen "doğal delegelik sisteminin kaldırılması" önerisi, 10 kabul oya karşılık 1000'in üzerindeki delegenin red oyuyla karşılaşmış, yanısıra, "bir sendikacının maaşı normal işçi maaşının ortalamasını aşmamalı" önerisi de, başta Başürk olmak üzere DİSK delegelerinin şiddetli protestosuyla karşılaşmıştır. O kadar ki, "ben sendikacıma 15 milyon neden vermeyeyim? Ben yoksul bir sendika istemiyorum" türünden, "ben yoksulu değil zengini severim" diyen Özal ile aynı dili konuşmaktan bir beis görmemiştir. Bu davranışların sahip-

leri 11 Eylül 1980 günündeki DİSK delege ve yöneticileridir. Ve elbette sınıf bu durumun farkındaydı. Daha ileri düzeyde bilinç sözkonusu olmadığından bürokratlaşmış, sınıftan kopmuş sendika ağaları için ciddi bir çatışmaya girmeyi göze almadı. Kuşkusuz bu tek neden değil ama önemli bir neden.

Sözün özcesi, 15-16 Haziranları yaratan işçi sınıfı 1970'lerde DİSK'i kendi örgütü olarak duyumsal şekilde algıladı ve sahip çıktı ama, 1980'lere gelindiğinde sınıftan ve sınıf gerçeklerinden kopan bürokratik yönetim altındaki bir DİSK'e sahip çıkmayı duyumsal olarak da gerçekleştiremedi. Daha üst bir bilinç ve pratik örgütlülük de sözkonusu olmadığı için bir varlık gösteremedi.

Bu eksik ve yetersiz olduğunu bildiğimiz gene çerçeveden çıkarılması gereken dersler nelerdir?

Birincisi, işçi sınıfı, mücadelesini ve kavgasını verdiği şeyleri zaferle taçlandıramamış, kendi öz gücünün neler yaratacağını kendi öz deneyimleriyle gözlemleyememiştir. Bu konuda 15-16 Haziran eylemiyle DİSK'in kapatılması girişimini püskürtmek ve 1976'da DGM'ye karşı iki saatlik genel direniş bu bilincin yerleşmesinde önemli kazançlar getirmişse de, yeterli olamamıştır. Dolayısıyla çoğunlukla kavgasını verdiği şeyler, devlet tarafından kendisine lütf olarak sunulmuştur. Burada yanlış bir anlamaya yer vermemek için şunu belirtmek gerekir. Elbette lütf olarak sunulanlar, sınıfın mücadelesinin ürünüdür.

İkincisi; Gerek sermaye sınıfı ve devletin elbirliğiyle kotardığı Türk-İş örneğinde olsun, gerekse de DİSK örneğinde olsun, sınıfın ekonomik örgütleri bir taban hareketinin sonucunda biçimlenmiş, tabanın hoşnutsuzluğu bu örgütlülüklere kanallı edilmiştir. Bir başka ifadeyle hazır sunulanla yetinmiş ve dinamiklerini çizilen çerçeveye oturtmuştur. Bu da başından beri sendikalara yaklaşımda temel anlayışın biçimlenmesini sağlamıştır. Yani "bizim örgütümüz" "benim örgütüm, mücadelele kazandım" anlayışı gelişmemiştir. DİSK kuruluşunun ilk yıllarında sınıfta böylesi bir imaj yaratmışsa da, gelecek yıllarda bu olumlu zeminden kopmuş ve işçiye yabancılaşmıştır.

Üçüncüsü; Bir politik örgütten yoksun olması sınıfın mevzi başarılarını kalıcılaştıramamış, ekonomik ve demokratik kazanımlarını, siyasal istemleriyle birleştirememesi sonucunda, sınıf hareketi sendikalizm çizgisini aşamamıştır. Nitekim işçi sınıfının '80 öncesi mücadelesinin

ana eksenini daha çok ücret olmuş ve halihazırda bugün de bazı öznel durumlar sayılmaz ise aynı eksen üzerinde yürümektedir.

Bir işçinin gözlemini aktararak yazımıza devam edelim. 12 Eylül öncesinde DİSK'e bağlı bir işyerinde çalışıyordum. Temsilcileri önceleri sendika atıyordu. Tabii patronun onayını da alarak. Bu duruma karşı çıktık ve işyeri temsilcilerinin işçiler tarafından seçilmesini istedik. Sendikamızın atadığı temsilcileri tanımadık. Gönülsüz de olsa kabul edildi. İşçilerin seçtiği temsilci artık sendikaya ve patrona değil işçilere hesap veriyordu. Selamlaşıyor, şakalıyor ve tüm işçiler çekinmeksizin isteklerini temsilciler nezdinde dile getirebiliyordu.

Bir başka örnek; Sendika merkezine arkadaşlarla gittik. Başkanın koltuğuna oturdum. Ama diğer arkadaşlar sendikacının karşısında esas duruş gösteriyor. İşçiye hesap vermesi gereken ve esas duruş göstermesi gereken sendikacı olmayken, işçi oluyor."

Yaşanmışa dair bu gözlemler, yaşanacak olana ışık tutacaktır elbette. Ama yeterli mi? Daha açıkca ifade edersek, bugün özellikle bürokratik ve sarı sendikacılığın egemen olduğu bu çark içerisinde yöneticileri değiştirmek, sendikal tüzük ve programları değiştirmek yeterli mi? Sınıf ve kitle sendikacılığı, sosyalist önderlerin sendika yönetimlerine gelmeleriyle oturmayacağı açıktır. Nitekim bugün birçok sendikada sosyalizme yüzünü dönmüş unsurlar vardır. Ama hergün bunların o çark içinde eriyip gittiklerini, hata kişisel rahatlık ve yasallık adına işçi sınıfının en yaşamsal isteklerinin karşısına dikildiklerini tanıklık etmekteyiz.

İşte bu noktada ihtiyaç duyduğumuz şey, "nasıl bir sendikal mücadele perspektifi?" oluyor.

Her zaman üzerinde önemle duruyoruz. Bugün işçi sendikaları, sınıfın gerçeğinden kopmuş, sendikacılığı bir meslek haline getirmiş, işyerinden sendikal merkezlere uzanan bir çark içerisinde yönetip yönlendiren bürokratların elindedir. O kadar ki, çoğu yerde işçi patronlardan daha çok sendikacıdan çekinir duruma gelmiştir. Sendikacıların işinden etmemesi için ya kapısını çalmamakta, ya da saygıda kusur etmemektedir. Bir bakıma kendisinin yarattığı frankeştayn ile karşı karşıyadır.

Bu durumun nasıl kurtulunabilir? Sendikal kongreler zemini kullanılarak bu illeti sınıfın başından atmak mümkün müdür?

Evet, mümkündür. Ve bu konuda en büyük

görev de sosyalist ve devrimci işçilere düşüyor. Sendikal muhalefet perspektifinin önemi de bu noktada yatıyor zaten.

Her şeyden önce sendikal bürokrasinin yeşerdiği toprağı kurutmakla işe başlamak gerekiyor. Zira bu bürokrasinin, yeşerdiği toprağın hukuksal ekonomik ve siyasal ayakları vardır.

Hukuksal zemin esas itibarıyla mevcut sendikal tüzükler ve programlardır. Bu tüzükleri işçilerin inisiyatif ve denetimini sürekli kılacak tarza yeniden düzenlenmesi gereklidir. bu amaçla;

Sendikaların tüzüklerinde yer alan "söz ve karar tabanıdır" söylemine uygun düşecek düzenlemeler yapılmalıdır. Örneğin; doğal delegelik uygulamasının kaldırılmasını kesin olarak istemeliyiz. Yeniden seçilebilmek için, sendika şube ve merkezlerinde çalışan sendikacılar eski fabrikalarında yeniden delege seçilme zorunluluğuyla karşı karşıya olmalıdır. Öte yandan bir sendikacının maaşı kesin kurallara bağlanmalı ve ortalama işçi ücretini aşmamalıdır. Keza işyeri temsilcilerini sendika işverenin onayını alan bir uygulamayla atamamalı, önkoşulsuz olarak doğrudan işçiler tarafından seçilmelidir. Sendika şube ve merkezlerindeki görevlilerin bir işyerindeki işçilerin çoğunluğunun isteği üzerine görevden alınması, genel kongre beklemeksizin gerçekleştirilecek tarzda düzenlenmelidir.

Sendikal bürokrasiyi besleyen diğer bir faktör ekonomiktir. İşyerlerinde ve işkolunda çeşitli çıkar çevrelerinin korunması ve kollanması sendikal bürokrasinin başlıca amacı olageldi. Örneğin bunların aristokrat işçilerden oluşmuş delegeleri hep hazır. Patronla anlaşmalı olarak (açık ya da zımni) bu kesim sürekli ayakta tutulmakta, işçilerin örgütsüz ve geri düzeyleri dikkate alınarak bunlar üzerinden delege pazarlığı yapılmakta ve çeşitli vaatlerle kendilerini besleyen unsurlar olarak yaşatılmaktadırlar. Öte yandan bir işçinin normal maaşını çok çok katlayan gelirlere sahip olmaları, geri ve bilinçsiz işçileri ayartmada etkili olmaktadır. bu anlamda yukarıda vurguladığımız ortalama işçi ücretine denk düşen bir maaş önerisini güncel kılmak önemlidir.

Bu görevler nelerdir? Herşeyden önce işçilere yoğun bir propaganda ile ücret zamlarının enflasyona yetişmede zorluk çektiği anlatılmalı ve bundan hareketle başta iş güvenliği, çalışma yasalarındaki anti-demokratik hükümlerin kaldırılması hak grevi ve dayanışma grevinin kazanılması, lokavtın bir hak olmaktan çıkarılması, toplu sözleşmelere işçilerin sendikayla birlikte doğrudan taraf olarak ve kendi aralarında seçe-

cekleri bir komiteyle katılması yönünde tartışılmalı ve sendikalarını bu noktada zorlayarak mücadelede seferber etmelidir.

İkinci olarak; İşyerlerinde sosyalist ve devrimci işçiler başta olmak üzere tüm duyarlı işçileri içine alan komiteler oluşturulmalı, öncelikli olarak sınıfın ekonomik ve siyasal sorunlarını bizzat sınıf içinde tartışarak, üretim birimlerinden işkoluna genişleyen bir çalışmayla yaygınlaştırılmalı ve sınıfın geri unsurlarını sınıf çıkarları doğrultusunda eğitip, dönüştürmeye çalışmalıdır.

Bu sorun yeniden döneceğiz.

Sendikal bürokrasiyi besleyen diğer bir faktörün siyasal olduğunu söyledik.

Bugün işçi sınıfının siyasal bir partiden yoksun olması, hele günümüz koşullarında sosyalizm düşüncesinin tamamen ölü bir düşünce olduğu yolundaki bilinçli propagandanın yaygınlaştırılması ve emperyalist burjuvazinin fışıkladığı 'toplumsal barış' demagojisinin geliştirilmesi, sendikal bürokrasinin siyasal anlamda ihtiyaç duyduğu motivasyonu yeterince karşılamaya uygun. Nitekim, dünün cuntayla işbirliği yapan sarı ve faşist sendikacıları, bugün suç ortaklığını yaptıkları cuntanın icraatlarını dil ucuyla da olsa yermesi ve mevcut DYP-SHP koalisyonundan medet umar olması, bunun açık bir kanıtı oluyor. Açıkcası hiçbir zaman sınıftan yana olmamış bürokratlar, siyasal atmosferi kendi emelleri doğrultusunda değerlendirmeye, bu yönde ham hayaller yaymaya daha çok eğilimli görünüyorlar.

Sendikal bürokrasiyi besleyen bu siyasal atmosferin değiştirilmesi açısından, işçi sınıfının çıkar ve istemlerini siyasal platformda ifadelendirecek bir parti ihtiyacı bu nedenle önem arz etmektedir. İşte alternatif sendikal anlayışımız tam da bu üç noktanın bir kombinezonu olarak biçimlenmek zorunda.

Temel şiarımız, ne 'sosyalist işçiler sendika yönetimine' ne de geniş işçi yığınlarından kopuk bir delege avcılığı temelinde yürütülen 'sınıf ve kitle sendikacılığı' olmalıdır. Zira bugün biliyoruz, daha önceki kongrelerde yönetime gelenlerde sınıf ve kitle sendikacılığını uygulayacaklarını söylemişlerdi. Yeniler de farklı olmayacaktır.

Sınıf ve kitle sendikacılığından anladığımız şudur;

Öncü işçiler, tüm işçileri doğrudan doğruya sınıfın sorunları üzerinde tartışarak ortak çözümler ürettiği, taban inisiyatifinin her koşulda egemen kılındığı, toplu sözleşmelerden grevlere, işten atılmalar karşısındaki direnişlerden, sınıfsal

dayanışma amaçlı eylemlere kadar yayılan bir süreci kapsamaya, tartışmaya ve ortak karar almaya yöneltici bir çalışma içine girmek zorundadır. Bu perspektifle sendikal muhalefeti örgütlemek bizzat doğrudan işçileri dönüştürmenin bir süreci olarak algılamak ve sınıfın özgücünü ortaya çıkarmak anlamlı olabilir.

Bu amaçla yapılacak bir çalışma belki önümüzdeki dönemde sendikal bürokrasiyi alt etmeye yetmeyebilir. Ne varki, uzun erimli bir kavgaya hazırlanmada önemli mesafeler katedilmiş olacaktır. Şunu söylemek istiyoruz; sosyalist ve devrimci işçiler sendikaları işçilerin vazgeçemeyecekleri bir öz örgütü haline getirmek için, sendika yönetimini ele geçirmeyi amaçlaştırmamalı (-ki sadece bununla sağlanamaz), daha önemlisi sınıfın geri unsurlarını eğiterek söz ve karar alma sürecine fiilen katarak duyarlı kılmalıdır. Sonuç olarak; İşçinin sendikacı karşısında esas duruş göstermek durumunda kalması değil, sendikacının işçiye hesap verir duruma getirilmesi şarttır.

Daha önceki yazılarımızda işyeri komitelerinin önemi üzerine durmuştuk. Sendikal mücadele konusunda bu komiteleri özel ve önemli görevler düştüğü gözden uzak tutulmamalıdır.

Kuşkusuz herşey yazıldığı kadar kolay olmuyor. Sınıfın özgücünü ortaya çıkarmak bir pratik mücadele sorunudur. Ne yazıkki, işyeri komiteleri zaman zaman işlev görebiliyor. Kalıcı olamıyor, mücadelesini sürekli kılamıyor.

Bunun bir nedeni, duyarlı sosyalist işçiler arasında ortak dilin kullanılmaması oluyor. Bir diğeri de, sadece kendisini özel bir üniter çalışmalarla sınırlaması oluşturuyor. Sendikal mücadele de, sınıfın siyasal mücadelesine kadar bir dizi konuda işyeri komitelerini etkili kılmak gereklidir. Bu anlamda işkolu kapsamında ve değişik iş kollarında öncü işçilerin belirli platformlarda bir araya gelerek, sınıfın gündemine ilişkin politikalar üzerine tartışması, bu tartışmaları ünitelerine taşıyarak sınıfın geri kesimlerini tartışması, paneller ile toplantılar düzenlenmesi anlamlı olacaktır. Kuşkusuz bu noktada problemler vardır ve aşılacak durumundadır. Bu cümleden hareketle temel şiarımız, işçi demokrasinin yaratılması ve işçi sınıfının öz örgütlerinin yaratılması, onları sınıfın gerçek örgütleri haline getirmek amacıyla taban inisiyatifinin geliştirilmesi ve pekiştirilmesi olmalıdır. Bunun üzerine oturacak bir "sosyalist işçiler sendika yönetimine" şiarı anlamlı olacaktır. □

Dört mevsim işçi baharı

Bugün yapılması gereken, aşağıda sıralayacağımız örgütlülüklerle paralel olarak, tek tek direnişleri birleştirmek, ülke genelinde organize olmaktır. Bu direnişleri genel greve dönüştürmek gerekmektedir. İlk adım olarak, işten atılma, işsizlik ve pahalılığa karşı bir miting yapmak olabilir. Bu noktadan hareketle, tüm sosyalist ve devrimci çevrelere, demokratik kitle kuruluşlarına, tüm sendikalara ortak bir miting örgütlenmesini öneriyoruz. Haydi, aktif mücadeleye!

Kartal Temsilciliği- İşçi Servisi

'89 işçi baharı belleklerde capcanlı. Ardından Körfez Krizi bahanesiyle engellenen Zonguldak'lı madencinin dev yürüyüşü.. '91'e de ikinci işçi baharı dedik.

Bu seneki İşçi Baharı erken geldi. Geldi, zemherinin ortasına oturdu. Bu gidişle dört mevsim İşçi Baharı olacağı benzer. Havada işçi kokusu var.

Kapitalistler, sermaye sınıfı pervasızlaştıkça pervasızlaşıyor, alın terini göz nurunu sömürdüğü yetmiyormuş gibi, daha ucuz işçi çalıştırmak, kölelik ücretine mahkum etmek için binlerce işçiyi, köpeksiz köyde çomaksız dolaşma rahatlığıyla kapının önüne koyuveriyor. Amaçlardan biri trilyonlara trilyon katmak... Kapı önüne koyduğu işçinin çoluk çocuğu ne yer, ne içer, borcu harcı mı var, hastası mı var düşünmüyor. Düşünmez de. Sermaye sınıfının insani erdemlere sahip olmadığı, bir tek değeri olduğu, onun da işçi sınıfının kanını-canını sömürmek olduğu bilinir. Geçtiğimiz yıl yarım milyondan fazla işçi işten atıldı, açlığa mahkum edildi. Bugünkü işçi çıkarma hızı sürerse-ki, süreceğe benzer- bu yıl bir milyondan fazla işçi işsiz kalacak.

İşçi kıyımı sektör tanımıyor. kamu olsun özel olsun, atılan atılana. Biz basın olarak işten atılmaları izleyemez olduk. Yurtiçi Kargo'dan toplam 1000'e yakın işçi sokağa atıldı. Gebze AEG-ETI'den 100, Gebze Elektrofren'den 85, İzmir Belediyesinden 2205, Ceyhan Toros Gübre'den yüzlerce, İzmit Rabak'tan 224, Adana Çimutaş'tan 31..

Bugün Türkiye'deki işçiler iş güvencesinden yoksundurlar. her işçi her an işten atılma tehlikesiyle karşı karşıyadır. İşçiler daha fazla kar amacıyla işten atılıyor, bu amacın bir yanı dedik. Bir de siyasi yanı var. İşçiler ANAP döneminde de işten atılıyorlardı. O zaten "Ben zengini severim" diyenlerin partisiydi. Eh, DYP'de bilenen bir partidir. O parti ki, 274 ve 275 sayılı sendikal yasaları değiştirmek istemiş ve suratına 15-16 haziran şanlı işçi direniş tokatını yemiş bir partidir. Peki

'89 işçi baharı belleklerde capcanlı. Ardından Körfez Krizi bahanesiyle engellenen Zonguldak'lı madencinin dev yürüyüşü.. '91'e de ikinci işçi baharı dedik.

Bu seneki İşçi Baharı erken geldi. Geldi, zemherinin ortasına oturdu. Bu gidişle dört mevsim İşçi Baharı olacağı benzer. Havada işçi kokusu var.

ya, seçim döneminde işçi sınıfına ve emekçi halka bol keseden vaadlerde bulunan, hem 'sosyal' hem 'demokrat' ve hem de 'halkçı' olan partiye ne demeli? SHP'li Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı, Kartal-Pendik milletvekili Av. Mehmet Moğultay, iş ve sendika yasalarında yeni düzenlemeler getiren bir taslak hazırlıyor. taslakta, keyfi işten çıkarmaları önlemek için işe iade ve tazminat ödeme, toplu işten çıkarmaların Çalışma Bakanlığı iznine bağlanması, yargı denetimi, sürekli hizmet akitlerinde işçi lehine hükümler, işverenin derhal fesih hakkına bazı sınırlamalar ve sendika yöneticilerinin yeniden işlerine döne-

Örgütsüz olununca ses çıkmıyordu

Emek Dünyası, Emegin Bayrağı, Komün ve Kurtuluş dergilerinin Kartal temsilciliklerinin oluşturduğu Kartal Dergiler Platformu, direnişteki kargo işçilerinin direnişine, bütün olanaklarını seferber ederek omuz vermektedir. Bir toplu ziyaret sırasında, işçilerle geçen bir diyalogu, işçilerin genel olarak durumlarını ve özel olarak direnişlerini nasıl değerlendirdiklerinin daha iyi bilinmesi için, özetle yayınlıyoruz.

-Genel bir değerlendirme yapar mısınız?

Sendika faaliyetlerimizden dolayı işveren sendikası olan arkadaşlarımızı aşamalı olarak attı. Önceki yıllarda atıyordu ama örgütsüz olduğu için ses çıkmadı ama bu sene daha örgütlü bir şekilde arkadaşlarımız karşısına çıkınca önce 25 arkadaşımızı attı. Daha sonra ise 25 arkadaşımızın geri alınması için toplu vizite eylemi yaptık. Bu uyarıydı. Daha sonra işveren 135 arkadaşı-

mızı attı. 17/2'den Bizde işçiler olarak başta İstanbul olmak üzere sendikamız TÜMTİS'le birlikte işi bırakma eylemine giriştik önce işgallerle başladı. Topkapı, Levent ve Altunizade olmak üzere.. Fakat şu anda yalnız burada iş ve o da %1 oranında. Dağıtım buradan yapılıyor. Moralimiz iyi işte sizlerle, demokratik kitle örgütleriyle, dergilerle, diğer işçi kuruluşları olsun bizi destekliyorlar. İşverinin bazı taktikleri ver. Ara-

bilmesi için güvenceler var.

Taslak açıklanır açıklanmaz sömürücü kan emiciler örgütü TÜSIAD (Türkiye Sanayici ve İşadamları Derneği) fırtınayı koparıyor, basıyor yaygarayı. TÜSIAD yüksek İstisare konseyi başkanı Rahmi Koç: "İşgüvenliği adı altında ekonomimizin esnekliğini kısıtlayıcı tedbirlerin getirilmesi, yani işler daraldığı zaman işçi çıkaramama durumu, bu ekonomiye darbe vurur. Riskleri artırır, yatırımları iyi gilmeyen bir işletmeye %20 işçi tenkisi yapılabilmemesini çok görürsek bütün işletmelerin iflasına sebep olabiliriz." diyor.

Yaygaraya cevap hükümetin başından geliyor: "Sizin ne demek istediğinizi anladım. Akıl dışı kararlar almayız!"

Biz de anladık. Sömürücüler, "biz istediğimiz işçiyi çıkarırız, hükümet bunu engellemesin", diyor. Hükümetin başı ise, peki, istediğiniz gibi at oynatın, bakanımızın kusuruna bakmayın, diyerek sömürücülerin yüreğine su serpiyor.

Peki, "dış mihraklar" ın tutumu ne?

SHP-DYP koalisyonu emperyalizmin talan örgütü olan dünya bankasından 600 milyon dolar borç para istiyor. Bu parayla bazı KİT'ler yeniden yapılandırılıp kar eder duruma getirildikten sonra iç ve dış sermayedarlara haraç-mezat satılacak. İşçi sınıfı ve emekçi halktan haraç toplanmasına toplanan vergilerden ödenecek bu borç.

Dış mihrak olan Dünya Bankası, "bu parayı sana borç olarak verir faizini de alırım ama, başka şartlarım da var" diyor ve şartlarını sıralıyor: 1-Türkiye Taşkömürü Kurumu'nu tasfiye edip işçileri sokağa atın. 2- KİT'lerde çalışan işçilerden %23'ünü sokağa atın. 3- PTT, TEK ve Denizyolu işçisinin %20'sini, Demiryolu işçisinin %40'nı sokağa atın. 4- Kar eder duruma getirilen KİT'leri bize satın.

Bu dış mihrak olan Dünya Bankası, 200. 000'den fazla işçinin sokağa atılmasını istiyor.

Değişik bir hesap yapalım. Bizde bir işçinin, beş kişilik ailesini geçindirdiği kabul edilir. 200. 000'i beş ile çarparsak 1 milyon kişi eder. Bizim sevgili hükümetimiz KİT'leri sömürücülere peşkeş çekmek amacıyla 600 dolar karşılığında bir insanı açlığa mahkum edecek.

İşçileri işten atmanın, bir yanıyla toplu sözleşmelerle elde edilen kazanımları törpülemek olduğunu söyledik. Öteki yanlara bakmayı sürdürürelim. İşten atılmalarda sosyalist, devrimci ve öncü işçilere öncelik veriyorlar. Ki, geride kalan işçiler kendi aralarında örgütlenmesinler, bilinçlenip sınıf çıkarlarını sahiplenmesinler.. Yapacakları her türlü haksızlığın karşısına dikilecek kimse bulunmasın.

Bu durum sarı ve bürokratik sendika ağalığının da işine geliyor. Çünkü sosyalist ve devrimci işçi-

mızdaki işçi arkadaşlarımızı bölmek direnişimizi kırmak gibi beklenen taktikleri var. Ne yapıyor, gazetele-re ilan veriyor dün beş gazeteye ilan vermişti. Bizi te-rörist anarşist gibi göstermeye çalışıyor. Onlar anarşisttir, başka amaçları var diyor. Kamuoyuna ya-nılıcı bilgiler aktarıyor. Bu arada arkadaşlarımızı çağı-rıyor, yani gelin işbaşı yapın, maaşlarınızı yüksek bir rakama getirdik, sosyal haklarınızı alacaksınız şeklin-de uyarılar yaparak ailelere baskılar yaparak direniş-i-mizi kırmayı amaçlıyor. Bunun için de arkadaşlarımız kararlı, ne yapacaklarını biliyorlar ancak maddi ola-naklar dar olduğu için iki aydan beri bu iş devam edi-yor. Evlerine bir şeyler götüremeyen arkadaşlarımız var. Kiralarını ödemeyen arkadaşlarımız var senet so-runu olanlar var. Bunlara yardımcı olmak gerekiyor. Çünkü direncimizi kırmamak için temel gıda maddesi başta olmak üzere para pardımı yapmak gerekiyor. Diğer hukuksal olarak da işlemleri zaten sendikamız yürütmekte.

Üzerimizde polis baskısı var. İçerideki araba çevik kuvvet dolu. Karakol polsi ve siyasi polis var. Olduk-ça baskı altında tutuluyoruz. Şu ana kadar bazı şeyleri

meşrulaştırdık. Örneğin çadırımızı kurduk ve meşru-laştırdık. Önce karşı çıkılar, yıktılar.. Biz coplandık, içeri girdik çıkık, çadırımızı meşrulaştırdık. Bu çalı-şan arabalara tepkimiz var. Sloganlarımız var, onlara da alıştılar. Maddi desteğe özellikle ihtiyacımız var. Biz direnişimizi sonuna kadar götüreceğiz. Sizlere de Kartal dergiler platformuna da desteğinizden dolayı teşekkür ederiz.

- Sendikal durumunuz nedir?

- Sendikamız henüz tam yetkiyi almış değil. Üye sayımızı artırıyoruz. Zaten işverinin bizleri atmasının bir nedeni de üye sayımızı düşürmek. Üyelerimizi 25'er 25'er atarak üye sayımızı düşürüyor. İşveren sü-rekli bu oyunları deniyor. Henüz %50'lik barajı geç-e-medik. Fakat yaklaştık. Türkiye genelinde durum bu. 236. tane şubemiz var. Şu anda Afyon, Diyarbakır, Adana, tamamen kapanmış durumda. İzmir'de burası gibi direniş devam ediyor. Biraz Ankara zayıf.

-Ben arkadaşın dediklerine ilave olarak bir şeyler eklemek istiyorum. Yurt İçi Kargo'yu yönetenler ve sahibi İbrahim Arıkan sadece sendikal mücadeleye gi-rişildiği için bu işi yapmıyor. Bunu sendikacı arkadaş-

ler, işçi sınıfının sırtında ikinci kamburu oluşturan bu sendika ağalığı düzenine karşı da müca-dele yürütüyorlar.

Sorunun diğer bir yanı, işsizlik ve işten atılma oranının yüksek olması çalışan işçiler için zorunda baskı aracı olarak kullanılmasıdır. Bununla işçi-ler, kölelik cretine mahkum, uysal köle yapılmak isteniyor.

Evet, işçilerin direniş ruhu gelişiyor. Ne var ki bugün itibarıyla bu direniş ruhu, kalıcı örgütlülüklere dönüşmüş değildir. Mevcut örgütlülükler henüz kendiliğinden düzeyin-dedir.

Yurt İçi Kargo'nun yiğit direnişçilerinin sosyalist, devrimci ve duyarlı halkımızdan istekleri var. Bu isteklerin başında, manevi des-teğin yanı sıra maddi desteğe de acil ihtiyaçla-rı olduğunu söylüyorlar. Para, erzak ve battaniye, temel ihtiyaçları.

Ne var ki sermaye sınıfının bu oyunu pek tut-muyor. İşten atılmalara karşı direnişler daha ka-rarlı olmaya başladı. Piknik havası içinde süren Tuzla Cam-İş Ambalaj direnişi, bilindiği gibi tes-

limiyetçi bir yenilgiyle sonuçlandı. Direnişçi işçi-lerin üzerine ölü toprağı serpilmişti sanki. Bu pasif tutumun zerresini Yurt İçi Kargo direnişle-rinde görmek mümkün değil. Daha canlı, daha aktif ve daha kararlılar. Aralarında (tek tek kara-kollara götürmeler dışında) TÜMTİS Genel Sek-reteri Yurdal Şenol ve şube yöneticilerinin de bu-lunduğu 38 işçi gözaltına alınıyor. Bir direnişçi işçi ise gözaltına alınanların toplam sayısının 78 olduğunu söylüyor. Buna karşın işçiler militan bir ruhla direnmiyorlar. Yurt İçi Kargo Altunizade aktarma merkezinde bir otobüs dolusu çevik kuvvet hazır ve nazır bekliyor. Onlara verilen maaş, işçilerden ve emekçi halkımızdan haraç toplarcasına alınan vergilerden değil de, Yurt İçi Kargo'nun ortağı emekli binbaşı Metin Arıkan tarafından ödeniyor! Amaç işçilere gözdağı verip korkutmak. Ama işçiler korku duvarını çoktan aşmışlar. Girişte nizamiye nöbetçisi gibi bekleyen polislerle karşın direnişçi işçiler, direnişlerini kır-maya çalışan arabaları törenle karşılayıp törenle uğurluyorlar. Girişin önüne tek sıra halinde dizi-len işçiler giren ve çıkan araçları tören gereği tü-kürük yağmuruna tutuyorlar. İşçilerin önünden geçen araçlar bir güzel tükürük banyosu yapıyor-lar. Hele ki aracın camı açıksa, hediye, sahibinin yüzüne yapıyor. Bu arada eylemlerinin propa-gandasını da ihmal etmiyorlar: "Nasil tükürük

larımız da söylüyorlar. Biz insanlarla toplantı yaptığımızı hissettikleri an insanları atıyorlar. İşçiler periyodik olarak atılıyorlardı. Hiçbir tepkiyle karşılaşmıyorlardı. Atılan insan ne verilmişse alıp başının çaresine bakıyordu. Biz önce sırf sendikal çalışma yüzünden atıldığını düşünüyorduk. Oysa başka amaç da var. İnsanların kıdamli işçi olmaları engelleniyor. Sendika da bunun bahanesi oluyor. Tabii sendika meselesi de var işin içinde. İnsanları dağınık tutarak birleşmelerini engelliyorlar. Bu işyerinin yöneticileri de eski solculardan. Mesela Veysel Seven İHD üyesi. Bizim girişimimizle dernekten atılacak. Bu insanlar oturup konuştuğun zaman, bizlere ders verebilecek durumda ama işten atılmaları bunlar düzenliyorlar.

- Ben bir şey söylemek istiyorum. İnsanları söyledikleriyle yaptıkları arasındaki uyumla nitelendirilmedir. Geçmişte devrimci olabilir ama, bir sürü de örnek var. Onun için bugün hala onun durumunu ilerici olarak nitelemek doğru değil. İşverenler örnekleri özellikle işe, sorumlu mevkilere alıyorlar. Sizin Kartal'da da bir yeriniz var, işittiğime göre oranın başında

da bir örnek solcu varmış. O insanlar eskiden devrimci olabilirler ama şimdi devrimci mücadelenin karşısına çıkmışlardır.

-Bizler Kartal bölgesi dergi çevrelerinin insanlarıyız. Komün, Emegün Bayrağı, Emek Dünyası ve Kurtuluş dergileri çevresinden arkadaşlarınız. Sizlerin ekonomik ve demokratik müadelenizin arkasındayız ve sizin sorunlarınız bizim sorunlarımızdır. Bu sorunları paylaşmaya, birlikte mücadele etmeye kararlıyız. Dünyada esen ters rüzgarlar Türkiye'de de ters esmekte aynı sancılar yaşanmakta. Gerek ABD emperyalizminin savunucuları ve işbirlikçileri burada insanlarımızın ve işçilerimizin üzerindeki azgın ve yoğun ekonomik sosyal ve kültürel baskısına da alabildiğine yoğunlaştırmışlardır. Bundan çıkışı ne olacaktır. Bundan çıkışı birbirimize dayanışmayla, birbirimize destekle birbirimize inançla, güvenle olacaktır. Bizler dergi çevreleri olarak sizin tüm haklarınızın savunucusuyuz ve sizinle birlikte yürüyeceğiz.□

ama!" Eh, hakkını vermek gerek; dünyanın en siyasi tükürüğü.

Tören aralarında da boş durmuyorlar. "Uşaklardan hesap soracağız!", "Yaşasın işçilerin birliği!", "Direndik direneceğiz haklıyız kazanacağız!", "İşçi kıymına son!", "İşçilerin elele genel greve!" attıkları sloganlardan bazıları.

Yurt İçi Kargo'nun yiğit direnişçilerinin sosyalist, devrimci ve duyarlı halkımızdan istekleri var. Bu isteklerin başında, manevi desteğin yanı sıra maddi desteğe de acil ihtiyaçları olduğunu söylüyorlar. Para, erzak ve battaniye, temel ihtiyaçları.

Evet, işçilerin direniş ruhu geliyor. Ne var ki bugün itibarıyla bu direniş ruhu, kalıcı örgütlülüklere dönüşmüş değildir. Mevcut örgütlülükler henüz kendiliğinden düzeyindedir. İşçi sınıfının öncü partisinden yoksun olması, en büyük handikapıdır. Ayrıca işyeri komite ve konseyleri, daha önceki yazılarımızda da değindiğimiz gibi, bazı pratik süreçlere bağlı olarak değil, süreklilik arzedecek biçimde ele alınmalıdır. Bu konu da en

az işçi sınıfı partisi kadar önemlidir. İşçi sınıfı bu tip öz örgütlülüklerini yaratıp katılmadığı süreçte, kimi kısmi başarılar kazanılsa da, yenilgi kaçınılmazdır. Bir kez daha altını çizelim: İşçi sınıfı bu iki örgütlülüğü ciddi ciddi düşünme sürecinden, yaratma sürecine geçmelidir.

İşçi sınıfının önünde duran öteki önemli sorun, sarı ve bürokrat sendikacılıktır. Bu sendikalar işverenden daha tehlikelidir. Bu konu üzerinde ayrıntılı şekilde durduğumuzdan, geçiyoruz.

Bugün yapılması gereken, yukarıda sıraladığımız örgütlülüklere paralel olarak, tek tek direnişleri birleştirmek, ülke genelinde organize olmaktır. Bu direnişleri genel greve dönüştürmek gerekmektedir. İlk adım olarak, işten atılma, işsizlik ve pahalılığa karşı bir miting yapmak olabilir. Bu noktadan hareketle, tüm sosyalist ve devrimci çevrelere, demokratik kitle kuruluşlarına, tüm sendikalara ortak bir miting örgütlenmesini öneriyoruz. Haydi, aktif mücadeleye!□

D İ D A R A B L A
Y A Ş A Y A C A K S I N / Y A Ş A N A C A K S I N

BARİKAT GAZETESİ YAYINLARI

Tüm işçi direnişlerini kendimize meşale ettik

İzmir Büyük Şehir Belediyesi'nden tazminatsız işten atılan işçilerin, işe geri alınmaları için ve Türkiye'nin genelinde uygulanan haksız toplu çıkartmaların durdurulması için, başlattıkları uzun yürüyüş, (İzmir-Ankara) havanın "öldürücü" soğuğuna (-10 santigrat/ -15 santigrat) rağmen, üçüncü haftasında da devam ediyordu. İzmir, Uşak ve Afyon'u, yürüyüşlerinin 17. gününde geride bırakan "Ölüm Yürüyüşü"lerini, Afyon'u 40 km geçtikten sonra ziyaret ettik.

M. CAN

İzmir Büyük Şehir Belediyesi'nden tazminatsız işten atılan işçilerin, işe geri alınmaları için ve Türkiye'nin genelinde uygulanan haksız toplu çıkartmaların durdurulması için, başlattıkları uzun yürüyüş, (İzmir-Ankara) havanın "öldürücü" soğuğuna (-10 santigrat/ -15 santigrat) rağmen, üçüncü haftasında da devam ediyordu.

İzmir, Uşak ve Afyon'u, yürüyüşlerinin 17. gününde geride bırakan "Ölüm Yürüyüşü"lerini, Afyon'u 40 km geçtikten sonra ziyaret ettik. Yanlarına geldiğimizde öğle istirahati yapıyorlardı. Bizi gören işçiler yanımıza önce birer birer, sonra topluca geldiler. Elllerinde bir de, "Ölüm Yürüyüşü 17. gününde" yazılı pankart vardı. Kimi işçiyi yerde oturmuş yemek yerken, kimilerini de fotoğraf çektiirmek için toplanmış vaziyette, çektikten sonra; neden ölüm yürüyüşü? sorumuzla konuşmaya başladık. Sorumuza, "bu havada 600 km yürümenin ucunda ölüm de olabilir abi" diyen bir işçi, sendika başkanıyla konuşmamızın daha iyi olacağını söyleyerek, Belediye-İş Sendikası İzmir Altı Nolu Şube Başkanı tanıştırdı. Bu arada megafonla yürüyüşe devam edileceği, bunun için sıraya geçilmesi gerektiği duyuruldu. Üç saat yürüyüş boyunca işçilerle ve sendikanın Altı Nolu Şb. Başkanı Haşim Candan'la konuştuk.

Eylemlerinin nedeni, amacı ve içinde bulunduğu durumu hakkında Haşim Candan şunları anlattı;

"İzmir Büyük Şehir Belediyesinde beş aydan

Ellerinde bir de, "Ölüm Yürüyüşü 17. gününde" yazılı pankart vardı. Kimi işçiyi yerde oturmuş yemek yerken, kimilerini de fotoğraf çektiirmek için toplanmış vaziyette, çektikten sonra; neden ölüm yürüyüşü? sorumuzla konuşmaya başladık. Sorumuza, "bu havada 600 km yürümenin ucunda ölüm de olabilir" diyor bir işçi,

beridir birikmiş ikramiyeler ve diğer sosyal haklar ödenmediği gibi, aylıklar da her ay 10-15, bazen de 20 gün geç ödeniyordu. Bundan dolayı İzmir Büyük Şehir ve bağlı kuruluşlarında çalışan toplam 8000 belediye işçisi, "Hak Arama Eylemi" adıyla, 10 günlük grev yaptı. Grevden sonra işbaşı yapıldı fakat eylem gerekçesiyle 9 Eylül'de 405 işçiye çalışma yasası 17. maddesine göre tazminatsız çıkış verildi. Bu işçilerin kimisi 10 yıl, kimisi 15 hatta 20 yıl emek vermiş, hizmet

etmişlerdir. İşten atılan bu işçi arkadaşlarımızın tekrar işe alınmaları için, Bakan ve Başbakana kadar girişimlerimiz oldu, fakat bir sonuç alınmadı. Biz de "Ölüm Yürüyüşü" adını verdiğimiz bu uzun yürüyüşü 7 Ocak günü başlattık. Bugüne kadar 380 km yürüdük ve hiçbir yetkili bizim-

"Yürüyüşümüzün başında, İzmir çıkışında askeri barikatla karşılaştık. Bu barikadı, yoldan çıkıp dağlardan geçerek aştık. Tekrar yola indiğimizde İzmir Valisi ve Emniyet Müdür Muavini önümüze çıktılar. Onları atlatmak için otobüslere bindik, daha sonra yen otobüslerden indik ve yürüdük. Manisa il sınırında tekrar askeri barikatla karşılaştık. Yaklaşık üç saatlik direnişimizden sonra, o barikadı da aştık. O günden bu yana başka engellemelerle karşılaşmadık.

le ilgilenmiş değildir. Yürüyüşe 280 kişi ile başlamıştık. Şimdiye kadar 30 kişi grip, zatürre, mide krampları, ishal, ayak şişmesi gibi hastalıklardan, İlhan Dereli adlı arkadaşımız da ayak kangreni tehlikesi ile karşı karşıya olduğundan, yürüyüşten geri kaldı. İlhan Dereli tedavi için İzmir'e geri gönderildi.

"Yürüyüşümüzün başında, İzmir çıkışında askeri barikatla karşılaştık. Bu barikadı, yoldan çıkıp dağlardan geçerek aştık. Tekrar yola indiğimizde İzmir Valisi ve Emniyet Müdür Muavini önümüze çıktılar. Onları atlatmak için otobüslere bindik, daha sonra yen otobüslerden indik ve yürüdük. Manisa il sınırında tekrar askeri barikatla karşılaştık. Yaklaşık üç saatlik direnişimizden sonra, o barikadı da aştık. O günden bu yana başka engellemelerle karşılaşmadık.

"Geçtiğimiz tüm köy, kasaba ve şehirlerde coşkuyla karşılanıyoruz. Basın hemen hemen her gün bizimle beraberdir. Tüm siyasi partiler, demokratik kuruluşlar tarafından destekleniyoruz. Fakat bugüne kadar fiili katılım ile bir destek görmedik, ki bu da, bugüne kadar büyük bir yankı uyandıramamızda önemli bir etkidir.

"Zonguldak işçi direnişini ve diğer tüm işçi direnişlerini kendimize birer meşale ettik. O meşaleleri aşmak, daha da geliştirmek amacımızdır. Nitekim bu eylemimiz sadece İzmir Belediyesi'nden işten atılan işçilerin tekrar işe alınmaları için değil, aynı zamanda Türkiye genelinde tüm toplu ve haksız işten çıkarılmaların durdurulması, iş yasalarında işten atılmaları hakim kararına bağlayacak yasal değişikliklerin sağlanması ve işsizlik sigortasının uygulanması gibi demokratik hakların kazanılmasını hedeflemektedir. Dolayısıyla bizim bu eylemimiz de gelecekteki işçi hareketlerine bir meşalidir."

Araya girip, bir soru daha soruyoruz: İşe alınmazsanız, yani amacınıza ulaşamazsanız ne yapacaksınız? sorumuza, Haşim Candan şu yanıtı verdi;

"İşe alınmalıyız. Biz her böyle yürümeyeceğiz, eğer sesimize kulak verilmezse; önce Ankara'ya kadar yürüyeceğiz, ki Polatlı'dan sonra diğer demokratik kuruluşlara fiili destek çin çağrı yapacağız. Yaptığımız temas ve konuşmalardan çıkardığım, 20 bin kişilik bir yürüyüşle Ankara'ya girebileceğimizdir. Önce Çalışma Bakanı ile konuşacağız. Bakanın bize söyleyeceklerine göre bir değerlendirme yapıldıktan sonra eylemimizin şekli belirlenecektir. Dediğim gibi sesimize kulak verilmezse eylemlerimiz daha da radikalleşecektir."

Sosyalist Parti dışında, hiçbir demokratik kuruluş ve örgütten fiili destek olmadığından, konuştuğumuz tüm işçiler, yakındılar. Sosyalist Parti eylemi başından beri iki kişiyle gözlemci olarak destekliyor. Yorgun ve halsiz görünen işçiler çok soğuk hava şartlarında Ankara'ya ulaşmada ve istemlerini almada kararlılar. Tüm demokrat, anti faşist, devrimci, sosyalist ve komünist örgüt ve kuruluşlar İzmir'li işçileri mücadelelerinde yalnız bırakmamalıdır. Onlara verilecek her destek, onların hem moral gücünü arttırır hem de kazanacakları zaferde, ki bu zafer tüm işçi sınıfının zaferi olacaktır, kendi tarihi görevlerini yapmış olacaklardır.□

ÖNEMLİ AÇIKLAMA

KARTAL KOMÜN TEMSİLCİLİĞİNİN ADRESİ DEĞİŞTİ. YENİ ADRESİMİZ: Hamam Sok. No: 57 Kat: 3 Büro: 9 Kartal/İST. (Her gün; 11.00-19.00 arası açıktır.)

"YENİ DÜNYA DÜZENİ" VE CEZAYİR'DEKİ DARBE OLAYI

Darbe halka karşı, FIS çözümsüzlüktür

Gerek Cezayir'de ve gerekse Türkiye'de devrimci ve komünistlere büyük görevler düşüyor. Halkların gerçek kurtuluşunun, ancak düzenden devrimci ve radikal bir kopuşla sosyalizm yönünde olabileceğinin, geleceğin ne bugünkü kokuşmuş düzenle ve ne de Ortaçağ patentli politikalarla kotarılamayacağını kitlelere kavrıtılıp, mücadele edilmesi gerekmektedir.

Bülent DEMİR

5 Temmuz 1830'da Cezayir Fransızların eline geçiyordu. 1830'dan 1900'e kadar, Fransızlara karşı, özellikle kırsal kesimde bölgesel liderlerin önderliğinde, daha çok İslami renklerin egemen olduğu bir direniş mücadelesi sürdürüldü. 1900'den sonraki gelişmelere ise, ağırlıklı olarak kent burjuvaları ve küçük burjuva aydınlar egemen olacaktı. 1914'te, işte böylesi bir karaktere sahip, liberal reform yanlısı Genç Cezayirli Hareketi, son derece ılımlı istemlerle yola çıktı. İstemleri genellikle vergi adaletsizliğine son verilmesi, Müslümanlara daha geniş iş alanlarının açılması gibi maddeleri kapsıyordu. Ancak bu denli temel ve masumane sayılabilecek istemler, öncelikle Cezayir'de yaşayan Avrupalıların direnişiyle karşılaştı. Uzun süren sokak gösterilerine ve direnişlere rağmen, istemlerin önemli bir bölümü kabul edilmedi. "Uygar Fransa'nın, "göçebe Araplar"a ilişkin politikası, daha baştan açıklık kazanmıştı. Kısaca Arap'a kırbaç, Avrupalıya özgürlük biçiminde formüle edilebilecek bu politika, Cezayir halkının düşünsel ve ruhi şekillenmesinde önemli etkilere sahip olmuştur. Daha sonraki yıllarda ortaya çıkan ve kitleleri hareketlendirmeyi başaran tüm politik önderliklerin söyleminin birinci maddesinin anti-emperyalizm olmasının nedeni hiç kuşkusuz, Fransızların estirdiği terördür. Fransız işgaliyle yaklaşık 130 yıl yaşayan ve her haklı istemi şiddetle bastırılan, 9 milyonluk nüfusunun 1.5 milyonunu özgürlük ve bağımsızlık savaşında kaybeden bir halkın mücadelesinin odağında, anti-emperyalizm olması kaçınılmazdır.

Sömürge statüsüyle çarpık gelişme

Cezayir'de, Fransız etkisiyle çarpık bir gelişme görülür. Emperyalizmin hegemonyası altındaki tüm sömürge ve yarı-sömürgelerde görülen çarpık kentleşme, nüfuzun hızla kırsal alanlardan kentlere hücumu, kentlerde mantar misali gecekonduların oluşması, kırsal alanda verim düşüklüğü, kentlerde ücret düşüklüğü ve geniş işsiz kesimler Cezayir'in sosyo-ekonomisini oluşturunuyordu. 1940'tan beri, Cezayir'de giderek ağırlık kazanmaya başlayan bu tip sorunları, her politik akım, kendi açısından çözmeye çalıştı. Bu yüzden, Fransız işgaline karşı direnişi sürdüren ulusal akımların programlarının tümünde ağırlıklı olarak sanayileşme, kent ve konut politikaları, Nasırcılıktan etkilenen Arapçı ulusalcılık, buna paralel bir anti-emperyalizm, İslam'la sosyalizm karışımı bir eşitçilik ve güçlü sağlık ve eğitim politikaları yer almıştır. 1992'de iktidara oynayan İslami Selamet Cephesi (FIS) de hemen hemen benzer bir program ile ortaya çıkmıştır. Yalnız Arap ulusçuluğunun yerini, İslami ümetçiliğe, Batı tipi demokrasi de yerini şeriatçılığa bırakmıştır. Bağımsızlık savaşı sonrası iktidarı ele geçiren, sosyalist etiketli burjuva bürokrat diktatörlükler, halkın isteklerine yanıt verememiş ve FIS'ın "radikal" İslamiyet programının önünü açmışlardır.

Cezayir'de ulusal kurtuluş savaşına önderlik eden genç Cezayir burjuvazisi, Demokratik Özgürlükler Hareketi, Cezayir Ulusçu Hareketi gibi örgütlenmeler yaratarak, 1945'ten sonra işgale karşı silahlı direnişi ön plana çıkarttı. Direniş önce büyük kentlerdeyken, sonra iç kesimlere de yayıldı. Uzun yıllar artan bir ivmeyle sürdürüldü. Fransa'nın politikaları ise, 1958'e kadar şiddet, '58 sonrası, önünü alamadığı özgürlük hare-

ketini reforme etme doğrultusunda "taviz" biçimini aldı. Fakat Fransa'nın, hiçbir politik ve askeri çabası sonuç vermeyerek, 1962'de Cezayir bağımsızlığına ulaştı. Bu savaşında, İslami örgütler yer yer etkin oldularsa da, gerek dünya konjonktürünün sosyalizmden yana olması, gerekse direniş savaşında büyük fedakarlıklar gösteren Cezayirli kır ve kent yoksullarının sosyalizme duyduğu sempaticiden dolayı, önderlik edemediler. Bu arada, Ulusal Kurtuluş Cephesi (FLN)'nin önder kadroları da bu ortamdan etkilenecek şekilde çeşitli düşünceleri barındıran arabesk bir sosyalizm anlayışını, cepheye egemen kıldılar. Kurulan ilk hükümetin başına da Ulusal Kurtuluş Ordusu tarafından Bin Bella getirildi. Ulusal kurtuluş savaşında başlayan ordunun üstünlüğü, "bağımsız Cezayir" kurulduktan sonra da tüm haşmetiyle devam etti. Bir avuç aydın, asker, bürokrat kadronun, halkı ehlileştirme ve medeni ülkeler seviyesine ulaştırmayı sosyalizmiymiş gibi algılayan FLN önderlikleri, zaman zaman olumlu örnekler sunsalar da hiçbir zaman İslami temsil eden ulemeden, büyük toprak sahiplerinden, kent ve kır tüccarlarından kopamadılar. Kafalarındaki sosyalizm anlayışının ürünü olarak, her zaman pragmatist davrandılar. Dengeleri koruma adına, kitlelere dayanmayı, kitlelerden öğrenip kitleleri dönüştürmeyi düşünmediler. Geçici bir süre için ortaya çıkma olasılığı gösteren kitle inisiyatifi, kendi elleriyle boğdular. 1962'de Fransızlardan devralınan işletmelerde ve kırsal alandaki kooperatiflerde uygulanmaya konan öz-yönetim deneyimi, işçiler ve köylüler arasında büyük bir sempati yarattı. İşçiler ve köylüler, hayatlarında ilk defa insan yerine konuyorlar ve işlerine dört elle sarılıyorlardı. SB'deki konseylere benzeyen bu uygulama, işçiler ve köylüler arasında hızlı bir bilinçlenmeyi beraberinde getirdi. Ancak, gelişme üç egemen kesimi korkuttu. Askeri ve sivil bürokratlar, tüccarlar ve toprak sahipleri, uygulamaya karşı çıktı. Özellikle İslami ideolojiye sarılan kır ve kent eşrafı, tüccarı, ulema aracılığıyla baskılarını yoğunlaştırırken, asker ve sivil bürokratlar ise disiplinsizlik, verimsizlik, gelirin kötü kullanımı gibi nedenleri göstererek, programın sosyalizan yönlerini budatarak, daha çok kararların merkezden alındığı, kışla disiplini bir ekonomiyi dayattı.

İşte, karşılıklı güçlerin bu çekişmesi sırasında, giderayak özyönetimci işletmelerdeki işçilere ve köylülere dayanmaya çalışan Bin Bella, 1965'te ulusal orduya dayanan Ahmet Bumedjen tarafından devrildi. Böylece, daha kuruluşunun üçüncü yılında Cezayir, ilk askeri darbeye karşı-

laşıyor ve daha sonra da yönetimin el değiştirmesinde askeri darbe yöntemi gelenekselleşiyordu. 1965 sonrası Bumedjen önderliğinde (Fransız ortaklı büyük şirketlerin) ulusallaştırması devam ederken, özellikle 1970'li yıllarda da belli alanlarda özelleştirmeler yaşandı. Kırsal kesimde bazı topraklar, eski sahiplerine geri verildi. 1970'ten itibaren de FLN içerisindeki eşitlikçi ve sosyalizan unsurlar, hızla tasfiye edildi. Böylece, merkezi yönetimin yani bürokrasinin egemenliği arttırılıyor, İslami kesimlerle dirsek teması sağlanırlarken, FLN'nin söylemine de İslami motifler monte edilmekteydi. Ortaya çıkan ekonomik sistemi, FLN önderliği "karma ekonomik sistem" olarak formüle ediyordu.

Cezayir'de ekonomik yapı

Cezayir'de devlet çiftlikleri, 2 milyon hektar araziye kapsarken, geleneksel tarım yapan aileler 6 milyon hektar toprağı ekip biçmektedir. Devlet çiftliklerinin kurulduğu topraklar, kıyı bölgelerdedir. Bu bölgelerde, makinalı tarım yapılır, verimlilik yüksektir. Yetiştirilen ürünler de naranciyeye, üzüm, pamuk, şeker pancarı gibi yüksek gelir getiren ürünlerdir. Bu topraklar, tüm tarım alanlarının yüzde 17'sini oluşturduğu halde, katışıklı tarım üretiminin yüzde 60'ı bu topraklardan sağlanır. Geleneksel tarım yapıldığı alanlarda ise dörte üçünün toprağı, 5 hektardan azdır. 1 milyondan fazla köylü topraksızdır. Devlet çiftliklerinde, dünyanın en iyi şarapları üretilirken, geleneksel tarım alanlarında nohut, buğday, mercimek yetiştirilebilmektedir. Verim son derece düşüktür. Makina paketi kullanımı, Kuzey bölgelerle karşılaştırıldığında, yok denecek kadar azdır. Bu durum, kullandıkları yöntemler, araç gereç ve ürün açısından iki farklı köylü topluluğunun ortaya çıkmasına yolaçmıştır. Cezayir'de FIS'in kırsal alandaki en büyük destekçisi, işte bu küçük topraklı ve topraksız köylülerdir. Küçük mülk sahiplerinin, geleneksel, dar ve kaderci bakış açısından kurtulamayan ve yaratılan eşitsizlikten dolayı FLN Hükümeti'ne cephe alan bu kesimin oyları, FIS'a akmıştır. Kentlere en büyük göç ülkenin bu kesimlerinden geldiği için, FIS kent yoksulların kolaylıkla örgütlemiş ve militanlaştırmıştır.

1965'ten bu yana, güçlü bir temel sanayinin geliştirilmesine çalışılmaktadır. Cezayir sanayisi, her şeyden önce, petrol ve doğal gaz kaynaklarının işletilmesi ve satışına dayanır. 1971'den bu yana, sahradaki doğal gaz ve petrol yatakları, ulusal şirket tarafından işletilmektedir. Ancak, ti-

caretin yüzde 50'ye yakını hala Fransa iledir. (Bu rakkam, 1963'te yüzde 80'di.) Cezayir, dünya petrol üretiminde en büyükler arasındadır. Toprakları demir filizi, benza, ve özellikle fosfat açısından zengindir. Demir-çelik, makina, tekstil, traktör ve otomobıl sanayii mevcuttur. Dış satımda en önemli rolü, petrol ürünleri oynar. Cezayir, petrol ürünlerini hem ham, hem de işleyerek satabilecek durumdadır. Ancak böylesi kaynaklara ve geniş topraklara (2.381.741 km kare) sahip olan ülke, dış borç batağına düşmüş (25 milyar dolar), milyonlarca işsiz ve yoksulu bulunmaktadır. Mevcut durumun oluşumunda emperyalizmin hegomonik etkisi açıkça görülürken, halka dayanamayan sözde sosyalistlerin de bundan birinci derecede sorumlu olduğu açıktır.

Seçime karşı darbe

Cezayir'de seçimlerin hemen ilk turunun arkasından, 6 kişiden oluşan bir Yüksek Güvenlik Komitesi kuruluyor ve seçim sonuçları iptal ediliyordu. YGK'nın 6 üyesinden üçü generaldi. Ancak, YGK Cezayirli memnun etmemiş olacak ki komite, kısa bir süre sonra beş kişiyi daha içine alarak, Devlet Konseyi adıyla yeni bir yönetim organı oluşturdu. Ve aranıp taranarak, yaklaşık 20 yıldır Fas'ta sürgünde bulunan kurtuluş savaşı kahramanı 72 yaşındaki Budiaf, sürgünden çağrılarak konseyin başına getirildi. Fakat, Cezayir'de herkes tüm yönetimin General Nezzar ile Bin Ahmed Gazzali'nin elinde olduğunu biliyor. İşte Cezayir'de darbe, tam da "yeni dünya düzeni"nin etkisiyle, "çok partili" demokrasiye geçilirken ortaya çıktı.

Kuzey Afrika ülkeleri içerisinde ilk kez "çok partili demokrasi"ye geçecek olan Cezayir ege-menleri, sınıfta kalmış, sahneye konmak istenen oyun teknik olanaksızlıklar nedeniyle yarıda kesilmiş, tüm dünyayla birlikte ABD ve Avrupalı emperyalistler hayal kırıklığına uğramıştır. Dünyadaki rüzgarlardan etkilenen ve artık içerde tutunacak sağlam dalı kalmayan yönetim, her zaman dirsek temasında olduğu İslamcı kesimin baskısına dayanamayarak, FIS'ı seçimlere katmayı kabul etmiş; sonuç, istediği gibi çıkmayınca da, mahalle maçını kaybedince mızıkçılık yapan çocuklar misali, seçimleri iptal etmiştir. Olay, burjuva demokrasisi denemesi açısından trajik, halklar açısından öğretici, Türkiyeli komünist ve devrimciler açısından ise, dikkatle izlenmesi ve karşı konulması gereken niteliktedir. Bizde ve dünyada, "demokrasi aşığı" aydın çevreler ve emperyalist ülkeler, "demokrasi" adına darbeyi

alkışlarken; burjuva demokrasisinin sözde temel direklerinden birisi olan seçimlere katılma ve azınlığın çoğunluk olabilmesi hakkının açıkça çiğnenmesi olan müdahaleyi "demokrasi" ve "insanlık adına" haklı gördüler. Ancak şunu açıklamıyorlardı: Cezayir yasalarına göre, sistem için bir tehlike oluşturmayan ve yasal olarak seçimlere girmesi kabul edilen FIS, seçimleri kazanacağı belli olduğunda mı anti-demokratik olmuştur? Madem ki FIS, sistemin düşmanı ve anti-demokratikti neden daha önceden önlem alınıp yasaklanmamış ve seçim dışı edilmemişti. Bu soruları yanıtlamayan iki yüzlü emperyalistler, darbe hakimiyeti sağlayıp, FIS'ın silahlı ayaklanmaya girişmeyeceği anlaşıncaya ağız değiştirdiler. Almanya, ABD ve özellikle de Fransa, önce darbeyi hararetle desteklerken, daha sonra Cezayir Hükümetine "en kısa zamanda seçimlere gitme" çağrısı yaptı. Dostlar alışverişte görsün misali yapılan bu çağrı ciddi olmayıp, danışıklı dövüştür. Emperyalistlerin, Cezayir'e herhangi bir yaptırım uygulama niyeti yoktur.

Emperyalizm tıpkı Cezayir'de uygulamaya koymaya çalıştığı "demokrasicilik" oyununu, savaş sonrası Ortadoğu'da Kuveyt ve Suudi Arabistan'da, "yeni dünya düzeni" ve "yaşasın demokrasi" naralarıyla uygulamaya koydurtacağını hissettirmiş, ancak Kuveyt ve Suudi Arabistan'da çok küçük değişimler dışında hiçbir şey sağlanamamıştır. Kuveyt'te çoğu yurt dışında bulunan tüccar ve mühendislerin, El Sabah ailesine karşı yürüttükleri muhalefet ancak aynı programa sahip 10'a yakın partinin kısmi değişiklikler iste-miyle katılabilecekleri bir seçimi gündeme getirmişti. Seçimlere ise, sadece 1942'den beri Kuveyt vatandaşı olan 100 bin erkek seçmen olarak katılabilecektir. Kuveyt sitili demokrasi, daha doğrusu "yeni dünya düzeni"nin demokrasisi, ancak bu kadar işlemektedir.

FIS nasıl bir alternatif

FIS, Cezayir'deki üç büyük hareketin bileşiminden oluşmuştur. FIS'ın, yazılı bir programı yoktur. Liderleri, program yerine Kur'an'ı temel aldıklarını söylemektedir. 1989'dan beri FIS, Cezayir'de yerel yönetimlerin bir bölümünü elinde bulundurmakta, ancak başarısız bir grafik çizmektedir. Batılı uzmanların değerlendirmelerine göre ise FIS, Cezayir'de İran benzeri değil, Suudi Arabistan benzeri bir yönetim yaratma peşindedir. 13 Ocak 1992 tarihli Newsweek'te yapılan yorumda, Cezayir'de FIS'ın başarısının Tunus'ta İslamcı bir rejimin kurulması için mücadele

veren İslamcı Halk Hareketi'nin, halk katmanları içerisindeki etkisini arttırırken, Mısır ve Türkiyeli İslamcı örgütler için de taze bir nefes olduğu belirtilmekteydi. Ve paragrafın sonunda, daha önce Batılı uzmanların çeşitli yerlerde yeralan, yukarıda bizim de belirttiğimiz görüş yerliyordu: "Merak etmeyin, Cezayir İran'a benzemez."

Emperyalistlerin rahatlığı, iki nedene dayanıyor. Birincisi; genelde İslami hareketin anti-emperyalizm anlayışının küçük üretici miyopluluğunu aşmamış olması; İkincisi; daha geçen yılki Körfez Savaşı'na kadar FIS'in Suudi Arabistan'dan büyük parasal destek alması ve Suudi politikalarının FIS üzerindeki etkinliğidir. Ancak bu dostluk, geçen yılki savaşta FIS Irak'ı desteklediği için bozulur gibi olmuştu. FIS, seçimlerden önce de emperyalistlere belli işaretler veriyor ve işbaşına geldiği taktirde, emperyalizmle uzlaşma eğiliminde olduğunu silahlı mücadeleyi gündemine almadığını çeşitli yerlerde tekrarlıyordu. 23 Ocak 1992'de Milliyet'te yayınlanan, Mithat Berket'in FIS lideri Haşani ile röportajında, "işler kötüye giderse siz ne yaparsınız, silaha sarılır mısınız" sorusuna şu yanıt alınmaktaydı: "Cezayir halkı kan istemiyor, yasal yollarla haklarımızı koruyacağız. Bizim niyetimiz kan dökmek değil. Sonunda İslamın zafere ulaşacağına inanıyoruz."

FIS, daha sonraki uygulamalarında da bu taddütünü yerine getirdi. Bir kaç önemsiz çatışma dışında, büyük etkili silahlı eylemler gündeme girmedi. Yönetim de FIS'in liderlerini belli bir süre tutuklamadı. Gözaltına alınan insan sayısını, 5 binle sınırladı. Bizlerin deneyimleri ve dünyadaki diğer askeri darbeler gözönüne alındığında, FIS ile yönetim arasında çok eskilere dayanan dirsek temasının kaybolmadığı, FIS'in da iktidarı alma işini uzun döneme yaydığı görülüyor. Baştan itibaren, Suudi desteğiyle beslenen FIS, Ortadoğu'daki diğer silahlı İslamcı örgütlenmelerden çok, reformlar peşinde koşan geniş bir tabana dayanan programatik yapısı son derece muğlak ve esnek bir örgüt görüntüsü veriyor. FIS, 1960'lardaki ulusal kurtuluş hareketinin kullandığı sloganları kullanarak, halka cenneti vaadediyor. Aktif nüfusunun yüzde 70'ini 25 yaşın altındaki gençlerin oluşturduğu ve bu nüfusun önemli bir bölümünün işsiz olduğu, tek parti yönetiminin yolsuzluklarının bezginlik yarattığı, eğitimin İslamcıların kontrolüne girdiği Cezayir'de FIS, birderbire anti-hükümet oylarının adresi durumuna geldi. Bu yapıyla FIS, tüccardan yoksul köylüsüne, işsizinden mühendisine kadar yönetimden hoşnutsuz geniş bir kesimin toplanma yeri oluyor. Güçlenmesinde, Cezayir'deki uygulamalara karşı devrimci bir alternatif çıkartamamış olan kesimlerin de önemli rolü var.

FIS, bir anlamda elimahkum desteklenen bir cephe hüviyetini taşıyor. Böylesine muğlak bir yapılanmanın ortaçağ patentli küçük üretici bakış açısıyla ve ayakları titrek bir anti-emperyalizm anlayışıyla kitlelerin derdine merhem olamayacağı açıktır. Biçimlenmesi ve bugüne gelişinde, düzenici bir alternatif olmaktan öteye gidememiş olan FIS, tüm vaadlerine rağmen, iktidara geldiği taktirde inceltilmiş bir Suudi modelinden başka bir alternatifte sahip değildir.

FIS-RP benzerliği üzerine kısaca

Bu yazının amacı, uzun bir Ortadoğu-Cezayir-Türkiye değerlendirmesi yapmak değil. Ancak Cezayir ve Türkiye'nin önemli benzerlikleri var. Bu yüzden, kısaca değinme durumu doğuyor.

Türkiye'de FIS'in benzeri, RP'dir. O da popülist bir söylemle, kitleleri kendine çekme, uzun süreli politikalarla devleti içerden ve dışardan fethetme yöntemini izliyor. Tabanı aynı FIS'inki gibi çok geniş. Türkiye'de de Cezayir gibi dış borçlanma, işsizlik, enflasyon çok üst düzeylerde. Milli gelir çok kötü dağılıyor. RP, ezilen kesimlere manevi atılım, özgürlük, iş, insan hakları yani "adil düzen" vaadediyor. Söyleminde anti-ABD'cilik var. Ama o da FIS gibi Suudi destekli. Seçmenlerini, seçimlerde çok iyi koordine edebiliyor. Seçimlere katılma oranının düştüğü yerlerde, RP'nin oyları yükseliyor. Son Kağıthane belediye seçimleri buna iyi bir örnektir. FIS da seçimlere katılma oranının yüzde 60 olduğu Cezayir'de oyların yüzde 50'den fazlasını aldı.

Gerek RP, gerekse FIS gerçek yüzlerini son derece iyi perdeleyerek, devrimcilerin ve komünist partilerinin tabanı olması gereken kesimlerden destek görüyor. Özellikle kırdan kente göçen kent yoksullarının yoğun olarak yaşadığı gecekondu bölgelerinde etkinliğini yükseltiyor. Bunda, Türkiyeli devrimcilerin güçlü bir alternatif olarak ortaya çıkamamasının da etkisi büyüktür. Gerek Cezayir'de ve gerekse Türkiye'de devrimci ve komünistlere büyük görevler düşüyor. Halkların gerçek kurtuluşunun, ancak düzenden devrimci ve radikal bir kopuşla sosyalizm yönünde olabileceğinin, geleceğin ne bugünkü koşmuş düzenle ve ne de Ortaçağ patentli politikalarla kotarılamayacağının kitlelere kavratılıp, mücadele edilmesi gerekmektedir. □

KOMÜN'ÜN "YENİDEN MERHABA" GECESİ 15 ŞUBAT 1992 GÜNÜ YAPILDI

Atılım için birlik ve mücadele

Dergimizin 15 Şubat 1992 Cumartesi günü, İstanbul Zafer Sineması'nda ve büyük bir katılımı ile gerçekleştirildi. Sinemanın bütün araları, boşlukları, sahnenin yarısı hınca hıncı insanla doldu. Bir çok insan, yakta bile yer bulamayıp geri dönmek zorunda kaldı. Program şöyleydi: Gece, saygı duruşu ve Yayın Yönetmenimiz Haşım Kutlu'nun açılış konuşmasıyla başladı. Cem Güngör, Grup Dinmeyen, Haydar Bayer, Mecit Ünal, Mehmet Çetin, Fırat Başkale, Nilüfer Akbal ve Ferhat Tunç geceye katılan sanatçılar oldu. KUFAD folklor ekibi de gecemize renk kattı. Yazarlarımızdan N. Şahan'ın, "Yeniden Merhaba" gecemizde yaptığı konuşmayı sunuyoruz.

Merhaba Arkadaşlar!

Özgürlük, bağımsızlık, demokrasi mücadelemizin küçük bir parçası olan yeniden merhaba gecesine hoş geldiniz. Hoşgeldiniz, insan onuruna yakışan bir düzen için hazırladığımız geceye!...

Bu düzen, insan onuruna yakışmıyor; insanların ezici çoğunluğunu aşı, işe, ekmeğe ve özgürlüğe muhtaç düşürüyor. Yüzyılların, binyılların mirasıyla bugüne geldik. Nice engelleri aştık, çok kavgalar verdik. Hep iyiyi, doğruyu ve güzeli aradık, bugün de aramaya devam ediyoruz. Akarken coştuk, dereleri, nehirleri, ırmakları, denizleri ve okyanusları fethetme yürüyüşümüz durmadı ve durmayacaktır.

Bu düzen çürümüş, kokuyor; sadece paçasından değil, her tarafından pislik dökülüyor. Yoktur eskimiye hiçbir sistem yeryüzünde. Zamanı geldiğinde, eskiyen her şeyi değiştirmek gerekir. Emekçi halkın alınteri, sıkışan akrebin kendini sokması gibi zehirliyorsa üretene, o zaman değiştirmeliyiz bu düzeni. Yeryüzünde hangi değer vardır ki; emekçinin alınteri, göznuru ve zihinsel ürününden başka.

Öncelikle işçi sınıfı diyoruz; çünkü, dönen çarkın merkezinde o bulunuyor. Ama şu haline bakın! Ürettiğine muhtaç! Hayatı boyunca bir ev, bir araba alabilmek hayali ile yaşar ve ölür. Yemek, içmek yaşamamızın temel kavgasıdır. Neden, niçin böyle olsun? Tarihsel bilincimiz bize, "ürettiğinin kölesi olmaya hayır"ı haykırıyor. Bu bilince rağmen emekçi halkımız, ürettiğinin efendisi olma bilinciyle haykırıyor mu? Büyük karanlıkların acımasızlığında cılızlaşmış idare ışığı gibi bu haykırış. Yüreğimiz güçlü, bileklerimiz de öyle. Öyleyse neden ufak şeylerin gebeliğinde kısır döngüye girmek? İnancımız

ilerde, aydınlık günlere...

Dünya kapitalistleri ve Türk egemen sınıfları bütün gücüyle aydınlığa yönelmemizi engellemeye çalışıyor. Sovyetler ve Doğu Avrupa'da, ya da bir dönemin sosyalist olmuş bazı ülkelerde gerçekleşen olayları; sosyalizm yıkılması, yokolması şeklinde gösteriyorlar. Yıllar önce, bu ülkelerin sosyalist olmadığını, emekçi halkın, iktidarı burjuvaziye kaptırdığını haykırmiştık. O zaman da kapitalistler hep bir ağızdan; "işte sosyalizm, işte komünizm" diye gırtlaklarını yırtarcasına bağırıp Sovyetleri, Doğu Avrupa'yı vb. ülkeleri gösteriyorlardı. Bu oyun burjuvazinin, gerçek olanı gizliye bilmek için; sahtesini, asıl olanmış gibi göstermesidir.

Dünya proletaryasının ve emekçi halkların büyük önderlerinde Mao Zedung yoldaşın önemle belirttiği gibi, emekçi halkın kendi kaderini eline alması sadece bir başlangıçtır. Maddi ve manevi olarak sömürü ilişkilerinin pislikleri temizlenmeden, insanın, kendi ürettiğine yeniden muhtaç olma tehlikesi vardır. Sorun sadece sömürden kurtulmak değildir. Emekçi sınıfların da sömürülme duygu ve düşüncesinde kurtulması gerekiyor. Sömürülen insanların sömürüye karşı çıkmaları bir adım, ama sadece bir adımdır. En azından devrim kadar zor olan işe; bir diğer insan üzerinde maddi çıkar sağlayacak ilişkileri ortadan kaldırmak ve fikri temizliğini yapmaktır.

Evet. Sömürücü egemen sınıflar Sovyet, Doğu Avrupa vb. ülkelerde kabuğun parçalanmasından ustaca yararlandılar. Yıkılan devlet kapitalizmini; "görüyoruz, proletarya kendi iktidarını yıkıyor" çığırkanlığıyla zihinleri karıştırdılar. Bir çok devrimci, demokrat ve sempatizan bu olumsuz havada etkilendi. Emekçilerin zihninde de sosyalizme ilişkin şaibeler oluştu. Bu yoğun çı-

ğırtkanlık bu anlamda geçici bir başarı sağladı. Bu sadece, ömürlerini biraz daha uzattıklarını; insanlığın insan olmasının kaçınılmaz gidişine, zavalıca engel olma çabasından ibaret, hepsi bu kadardır.

Türk egemen sınıfları önemli çıkmazlarla karşı karşıyadır. Ekonomik siyasi açmazları ve özellikle başbelası Kürt sorunu....

Özal ve ekibi, Demirel Hükümeti'yle kapışıyor. 12 Eylül'ün asıl devamcısı olan Özal, iplerin elinden gitmesini istemiyor ve bunun için devletin bir takım güçlerini harekete geçiriyor. Koalisyon Hükümeti'nin ise, "demokratik" söylemi her geçen gün inandırıcılığını yitiriyor. Bu arada Kürt ulusu ayağa kalkmış; "Ben kendi kaderimi kendim belirlerim" demekte. "Eğer kan, dökülmesinden yana değilsen, buyur gel masaya", çağrısında bulunuyor. Hükümet ise, PKK'ya "sen cinayet örgütüsün, terör örgütüsün" gibi çıkışlarla alışılagelmiş tavrını devam ettiriyor. Eğer hükümet kan dökülmesini istemiyorsa bunun siyasi çözümü ancak her iki tarafın masaya oturması ile gerçekleşir. Bunun çözümü budur.

Bu konuda Türk işçileri ve emekçileri ağır bir görevle karşı karşıya bulunuyor. Kürt ulusunun haykırışına kulak verecek mi vermeyecek mi? Sorunun can alıcı yeri burasıdır. Marks, çok haklı olarak, "başkasını ezen halk özgür olmaz" demiş. Tarihte Türk halkının bir dizi yığıtliklerini ve kahramanlıklarını görüyoruz. Her Türk işçisi ve emekçinin bundan gurur duyması kadar normal bir durum yoktur. Ama başka bir gerçek vardır ki, bunu acı da olsa söylemek zorundayız. Türk emekçi halkı, Kürt ulusunun ezilmesine horlanıp aşağılanmasına ve katliama uğramasına sessiz ve seyirci kalmıştır. Böylesine yüzkızartıcı, emekçi onurunu kirleten tutum bağışlanamaz. Kürt ulusunun ezilip horlanmasına karşı çıkmadan, kendi kaderini kendisinin tayin etmesinde aktif desteğini gerçekleştirmeden Türk halkı alınıdaki kara lekeyi silemeyecektir. Türk ulusuna mensup her fert, Kürt sorununun çözümünde, gereken sorumluluğu üstlenip yerine getirmiyorsa, dökülen kandan, çekilen acı dan sorumludur, başı dik alını açık değildir. Başkasının ezilmesine ses çıkarmayan, ezilmeye ve uşak olmaya mahkumdur. Bunun devrimci veya sosyalist olması da bir şeyi değiştirmez.

Burjuvazi devrimcileri, sosyalistleri, "anaşist-terörist" olarak halka sunmaya çalıştı. Bugün de aynı şeyi yapmaya devam etmektedir. Oysa gözünü açmak isteyen her insanın görebileceği gibi, şiddeti dayatan sömürücü sınıflar ve onların devletidir. Sömürü çarkının işlemesi şiddeti zorunlu

kılıyor. Egemen sınıfların gizlemek istedikleri budur. Sosyalistler şiddetten hiç bir zaman zevk almamışlardır. Zorunlu bırakılmadıkları sürece de şiddete başvurmamışlardır. Köleliğe isyan etmek, ürettiği değere başkasının el koymasına başkaldırmak körsiddet değildir.

Emekçi halkı, böl ve yönet politikası, sömürücü sınıfların vazgeçemeyeceği bir olgudur. Emekçi halkın bir kısmını üretime sokup artı-değer elde etmekle, büyük bir çoğunluğunu ise, kendine uşaklık, bekçilik, koruculuk, polislik ve asker olarak kullanmaktadır. Demokrasinin son bulduğu yerde şiddet başlar. Tıpkı yaşamın bittiği yerde ölümün başladığı gibi. Şunu da açık ve net olarak belirtelim ki; Devrimci olan her örgütün gerçekleştirdiği şiddet eylemi, sistemin parçalanmasında ve devrimin gerçekleşmesinde devrimci rol oynar anlayışında değildir.

Sosyalistler küçük hesaplar peşinde koşan küçük dünyaların insanları değildir. Ama acı da olsa gerçek şu ki; sosyalist olduğunu söyleyen bir dizi kişi ve siyaset (buna şu veya bu yönüyle Komün'de dahildir) sistem merkezli politika da yetersiz ve cılızdır. Sokağın dönüştürülmesi konusunda doğru dürüstlaf etmeyi beceremezken; genel söylemlerde hala gevezeyiz. Çaresi, hayatın içinde yürüyüp konuşmaktır. Üretici olmanın başka bir yolu mu var?

Arkadaşlar!

Burjuvazinin yalancı ve iki yüzlülüğü saymakla bitmez. Konuşmayı bitirmeden Demirel'in şu sözüne bakalım; "kendim için bir şey istiyorsam namerdim." Demirel belki hepimiz için ufak tefek iyilikler düşünüyor, olabilir. Ama, o hep sermayeyi düşündü. Tavuğun yumurtlaması için kümise kapatılması yetmez, iyi kötü gemlenmesi de gerekir.

Ama biz, çok açık ve net söylüyoruz ki; devrimi de sosyalizmi de kendimiz için istiyoruz. Bu istem emekçilerin sömürüden kurtuluşu ve özgürleşme istemi, aynı zamanda burjuvaziye de o, iğrenç yaşantısında kurtaracak bir istemdir.

Komün'ün ideolojik, siyasi ve pratik çalışmasına sahiplen. İbrahim Kaypakkaya yoldaşın kurucusu olduğu TKP/ML, Hüseyin İnan'ın kurduğu THKO, Mahir'in kurduğu THK-PC ve Suphi'lere uzanan yaşanmış hiçbir tecrübeyi retetme!

Paris Komün'ü, Ekim devrimi, Çin devrimi vb. deneylerinden öğren! Marks'tan Mao Zedung'a uzanan sosyalizmin bilinçli savunucularına sahiplen ama onunla yetinme!

Yaşasın Marks, Engels, Lenin, Stalin, Mao! □

DEVRİMCİ DEMOKRAT KAMUOYUNA

Halk içindeki çelişkilerin çözümünde şiddeti reddedelim

Sürdürülen bir tartışmanın netleştirilmesine katkısı olması amacıyla, Avrupa'daki Komünarların yaptığı açıklama ve çağırısı, okurlarımıza ve devrimci-demokrat kamuoyuna sunuyoruz.

Geçtiğimiz günlerde, İsviçre'nin Luzern şehrinde bir yoldaşımız, TKP/ML Konferansı karnattan arkadaşlar tarafından demir çubuklarla öldürülmeye dövülerek hastanelik edildi.. Hareketimiz taraftarları, buna benzer daha başka şiddet eylemleriyle de karşılaşmışlardı. Bugüne kadar, halkın moralini bozacağı, sözkonusu arkadaşlarla aramızdaki ilişkileri gerginleştireceği için, bu gelişmeleri kamuoyuna duyurup tartışmadık.. Ayrıca sol içi çelişkilerde şiddeti dört gözle bekleyen egemen güçlerin emelerini de düşündük, düşünüyoruz.

Ancımız arkadaşlarla bu sorunları ikili ilişkiler seviyesinde ele alıp tartışmak ve çözmekti. Şimdi de öyle! Bu yaklaşımımızdan ötürüdür ki arkadaşlarla kurmaya çalıştığımız diyaloglarla bu sorunları ele aldık.

Son Luzern olayında da aynı yöntemi izledik..

Arkadaşlarla gerçekleştirdiğimiz merkezi bir görüşmede problemleri dile getirdik.

İsviçre olayı üzerinde sürdürdüğümüz tartışmalarda TKP-ML/ Konferansı arkadaşlar da;

-Devrimciler arası şiddeti retdeklerini,

-İsviçre olaylarını da kınadıklarını ve bu olayın kendi örgütlerinden bağımsız bazı taraftarlarınca gerçekleştirildiğini söylediler...

Bizim tavrımız ise şöyle oldu:

1-Hangi gerekçeyle olursa olsun , devrimciler arası şiddet meşru değildir.. Bu fiile başvuranlar, kimlerden olursa olsun, örgüt saflarından atılmalı ve yargılanmalıdır...

2-Olayların sebepleriyle birlikte açığa çıkarılması için, devrimci örgütlerden oluşan bir komisyon oluşturulmalı, araştırma sonuçları kamuoyuna iletilerek suçlular açığa çıkarılmalıdır.

3-Devrimciler arası şiddeti mahkum ettiğimizi

ve şiddete başvuranları saflarımızda tutmayıp cezalandıracağımızı, halk içi çelişkileri nasıl ele aldığımızı içeren bir ortak açıklama yapılmalıdır.

Arkadaşlar, birlikte ortak açıklamayı reddettiler. Gerek duyarlarsa bunu kendilerinin bağımsız yapabileceklerini bizim de aynı hakkımız olduğunu vurguladılar. Bu olayları birlikte inceleyip ortak bir açıklama yapmakta ısrarlıydık. Ne yazık ki kabul edilmediği için ayrı bir açıklamayı zorunlu gördük.

Tavrımız şudur:

a- Halk içi çelişkileri ele almada yöntemimiz ikna, eğitim ve dönüştürmedir. Devrimcilere karşı şiddeti, korkaklık olarak değerlendiriyoruz. Devrimcilere kalkan elleri lanetliyoruz. Saflarımızda böyle şeylere yeltenenler bizden olamazlar ve öylelerini barındırmayacağımızı bilmelerini istiyoruz. Diğer arkadaşlardan istediğimiz de budur.

Gerçek şudur ki biz bugüne kadar küfür, dedikodu, hakaret ve şiddete rağmen devrimci çizgide ısrar ettik, edeceğiz!. Bunu şimdiye kadar ideolojik mücadele adına kamuoyuna sunulmuş belgelerden izlemek mümkün. Devrimcilere önerimiz iki tarafın belgelerini incelemeleridir.

Biz çifte standartı reddediyoruz. Kimden olursa olsun, şiddete bulaşmış mensupların saflardan temizlenerek yargılanmalarını istiyoruz.

Devrimcilere kabadayılık taslayan hiç kimse nin yaptığı geçirtilmemelidir. Devrimcilere şiddet uygulayan bazılarını eğer bugün ses çıkarmıyor ve gerekli cevabı veremiyorsak, sebep onların hala bir devrimci örgütün mensubu olarak kabul edilmeleridir. Biz böylelerinin bu statü-

lerine son verilsin diyoruz!.

b- Devrimcilere uygulanan şiddet eylemlerinde örgütlerin şu veya bu seviyede etkisi varsa bu (bizce vardır) açığa çıkarılıp mahkum edilsin istiyoruz. Devrimci örgütlerden oluşturulacak bir komisyonun bu noktada yapacağı araştırmanın sonuçlarını biz peşinen kabullenmeye ve verecekleri cezayı çekmeye razıyız!. Örgütlerin işledi-

Bazı durumlarda şiddetin meşru olduğunu söylemektedirler.

Bu oldukça kötü bir yaklaşımdır. Bu hatalı kafaıyla hareket edildiğinde, herkes kendince bir gerekçe yaratarak devrime saldırıyı savunabilir.

Hayır arkadaşlar!.. Hiçbir gerekçe devrimcilere saldırıyı meşru kılamaz.. Devrimcilere ve halka saldırıya tümünden karşı çıkalım

ği bir suç varsa açığa çıksın diyoruz!..

Gerekçesi ne olursa olsun

Gerekçesi ne olursa olsun halka şiddet uygulamayı karşı devrimci bir eylem olarak görüyoruz. Devrimciler arası çelişkilerde ilkemiz birlik-eleştiri-birliktir.

Biz herhangi bir devrimci örgüte rekabet zemininde varolmayı reddediyoruz. Devrimciler gerici düzene karşı mücadele ile alternatif olmalıdır diyoruz. Düzene karşı mücadelede dostluk diyoruz. Çelişkilerimizi birlik-eleştiri-birlik perspektifiyle ideolojik mücadele yöntemiyle ele alalım diyoruz.

Devrimciler

Sol içi şiddete duyarsız kalmayın, devrim bu problemlerden çok acı çekti. Şiddetten vazgeçmeyenleri teşhir ve tecrit edin, geçiştirmeyin..

Karşılaştığımız saldırılar karşısında elimiz kalkmıyorsa bilinsin ki devrimci sorumluluğumuzdan ötürüdür. Bizim devrimcilere elimizi kaldıracak kadar "cesaretimiz" yok. Ama ne yazık ki bu duyarlılığımız bazılarına cesaret oluyor. Ne var ki bu "cesaret" akıl fukaralarının işidir. Biz düzene karşı ölümüne bir kavgadan şeref, dostlarımıza şiddet uygulamaktan ise nefret duyarız.

Yoldaşlar

Bugüne kadar olduğu gibi bundan sonra da halk güçlerine devrimci dostluk, dayanışma, bir ruhuyla yaklaşalım.

Karşılaştığımız olumsuzluklarda tepkiye, duygusallığa yer vermeyelim. Olgun, seviyeli ve temiz sınırlar içerisinde ideolojik mücadele yoluyla hataların üzerine gidelim.

Varsın başkaları bizim bu sorumlu ve düzeyli tutumumuzu korkaklık zannetsinler.

Evet, biz açıkca bir kez daha ilan ediyoruz ki, devrimciler ve halka şiddet uygulayarak kadar "cesur ve kahraman" değil olmak istemiyoruz. Devrimciler ve halkla düelloyu reddediyoruz. Bize yönelen şiddet eylemlerine aynı dilden cevap vermediyse eğer, bu feodal intikamcı yaklaşımlara sahip olmadığımız içindir. Bilinmelidir ki şiddet eylemlerinin tüm failleri tarafımızdan tesbit edilmiştir. İsteğimiz bunların örgütleri veya devrimci örgütlerden oluşturulmuş bir komisyon tarafından yargılanıp cezalandırılmalarıdır.

Bu, saldırganların cehaletten kaynaklanan cüretini kırmak ve başkalarının da böyle bir kötülüğe düşmelerini önlemek için özellikle gereklidir.

Kardeşler

TKP-ML Konferansçı kanat, madem ki bu olaylara karşı olduğunu söylüyor, öyleyse bunu devrimcilere şişler ve demir çubuklarla saldıranları saflarından atmak veya en azından kamuoyuna açıklayarak mahkum etmekle göstermeli-dirler.

TKP-ML tarihi, diğer konuların yanı sıra halk ve devrimcilerle ilişkiler noktasında da örnek ve şerefli bir tarihtir. Bu gelenekte halka saldıranın yeri yoktur. Ne yazık ki bu geleneği devam ettirdiğini söyleyen bazı dostlarımız, bu değerlere yeterince sahip çıkamamaktadırlar. Örneğin, Fransa'da bir yoldaşımızın, evinin önünde kurulan bir pusu ile şişlerle yaralanması olayını savunmaktadırlar. Bazı durumlarda şiddetin meşru olduğunu söylemektedirler.

Bu oldukça kötü bir yaklaşımdır. Bu hatalı kafaıyla hareket edildiğinde, herkes kendince bir gerekçe yaratarak devrime saldırıyı savunabilir.

Hayır arkadaşlar!.. Hiçbir gerekçe devrimcilere saldırıyı meşru kılamaz.. Devrimcilere ve halka saldırıya tümünden karşı çıkalım...□

Irak Kürdistanı'nda yaşam

Gazeteci PATRICK COCKBURN tarafından yazılmış olan bu yazı, Londra'da yayınlanan THE INDEPENDENT gazetesinin 2 şubat 1992 tarihli sayısından ve Yusuf Atak tarafından çevrilmiştir.

"Yeşil bir domatese benziyordu, onu kaldırdığımda elimde büyük bir şiddetle patladı." 13 yaşındaki Kürt çoban Celil Hamid Süleymaniye'de hastane yatağında başından geçenleri kısaca böyle özetledi bize. Patlayan bir anti-personel mayınıydı ve Celil iki parmağını kaybeder ve avuç içi parçalanır, göğsünde ağır yaralanarak çok kan kaybeder.

Celil'in yanında aynı hastanede bir başka kurban ise Yunus Abdal Kerim. 45 yaşlarında, kendisi bir çiftçidir. Geçen yıl Celil'in tarlasına yaygın biçimde mayın döşenmiş, tarlasını yeniden işletmek isteyince, tarlayı temizlemek zorunda kalmış. Tarla Irak eski askeri kampına oldukça yakın bir yerde ve kullanmasına uzun bir süre izin verilmemiş. İşte tarlayı kullanmak fırsatına ancak onu temizlemekle kavuşabilirdi-ki kemizleme faslı sırasında patlayan mayınla söz konusu hastanede yaralı yatmaktaydı. Yunus, yaralanmadan öncesine kadar tarlasında 3000 mayını etkisizleştirebilmiş ve mayınların mayınların çoğunluğu çay bardağı veya fincan büyüklüğünde İtalyan yapımı bombalardan oluştuğunu söyledi bize. "Bir gün arkadaşım ile konuşuyordum ve aniden şiddetli bir patlama oldu, patlama sonucu sağ ayağımı 30 cm kaybettim" dedi.

1980'lerde Irak ordusu Kürdistan topraklarına 20 milyon civarında mayın döşedi. 8 yıl süren İran-Irak savaşı boyunca, Irak askeri teknisyenleri sınır boyları boyunca İran saldırılarına karşı çok büyük miktarda mayınlar yerleştirdi. Sınırın iç kesimlerine de aynı şekilde döşenen mayınlar Irak ordusunun, peşmergeye karşı anahtar ve en güvenilir tuzak silahtı. Irak ordusunun, peşmergenin kullanabileceğini düşündüğü veya şüphelendiği dağlara, ırmak boylarına çok büyük mik-

tarda mayınlar yerleştirdi. Oldukça usta olan Irak ordusu, 120 kişilik bir askeri uzman grubu bir kilometre karelik alana 5.000 mayını 12 saat gibi kısa sürede döşeyebilecek kapasiteye sahip.

Mayınlar çoğu kez gözle görülebilecek açıklıkta. Yaygın olarak kullanılan krem veya kahverengi İtalyan yapımı 5 cm eninde, 10 cm boyundadır. Anti, personel mayınlar-metal dedektörünü almak için- plastikden yapılmış ve parlak bir özelliğe sahip. Kürt kadınları çamaşır ve bulaşıklarını genellikle dere kenarlarında yıkadığı bilinir. Dere boylarını yerleştirilen bu tür mayınlar veya sel sularına kapılarak derelere doluşan bu tip bombalar, en küçük titreşim veya dokunmada patlayarak Kürt kadının ölümüne veya sakatlanmasına yol açmaktadır. Süleymaniye hastanesi doktorlarından Karwan Osman "yaralanan bu insanların büyük bir bölümü hastanemize yetişmeden kan kaybından veya aldıkları ağır yaraların yol açtığı büyük acılara dayanamamalarıyla ölüyorlar. Bir çoğu sakat kalıyor" dedi. Suni kol ve bacak sağlayan (!) Fransız yardım derneğinin tahminine göre sadece bir yıl içinde 2000 veya 3000 insan, patlayan mayınlar sonucu kol veya bacağı yitirdi. 1.000 civarında ise hayatını yitirdi. Bu insanların hepsi Irak'ın İtalya'dan ithal ettiği Valvara mayınlarının kurbanı oldular.

Mayınların şiddetli patlamasıyla çevreye 120 saçma veya muhtelif şeyler püskürtürerek saha içinde bulunan çok kimsenin ölümüne sebep olabiliyor bu tür mayınlar. Kurban ve şansız insanlardan biri de Burhan'dır. Tarla içlerinde patlama sonucu hayatını kaybeden insanların ailelerinin başvurusu ile tarla içlerinde kalmış cesetleri toplayan tehlikeli ve en berbat bir işe sahip.

Daha aşağı güneye doğru Tleh'de (bir küçük Kürt köyü) yerleştirilen mayınların patlamasıyla altı kişi öldü, bir kişi ise ağır yaralandı. Bu patlamada yaralı olarak kurtulabilen yaşamasına rağmen bir ayağını ve koltuk değneği ile yürüyebilen ve yaralı kurtulan tek kişidir. Ayağını yitirmeden önce Muhammed'de tarlasında 2. 000 mayını temizleyebilmiş birisidir.

Burhan adında bir başka Kürt insanıyla görüştüm. Burhan'a göre "sadece bu küçük köy çevresinde 20 erkek topraklarını temizleme işinde hayatını kaybetti." Mayın patlamalarına/tuzaklarına düşmeyenler ise temizledikleri mayınlarla geri dönebiliyorlardı.

Mayın patlamasından yaralı olarak kurtulan başka bir köyden birisi ise gömleğini yukarı kaldırarak 19 yerinden almış olduğu yaralarına atılan dikişlerini gösterdi bize. Kurtularak bugün yaşayabilmesini ise patlama günü eşek sırtında olmasına borçlu.

Açık olan bir gerçek şu ki; Burhan, balık avlama misali demir çubukla mayın temizleme işinde hayli deney kazanmış. Fakat Amerikan yapımı daha küçük ve koyu yeşil renkteki bombaların bulunmaları oldukça zor ve bu tür bombaların toprak içlerinde kaybolması oldukça basit ve arama esnasında büyük risk taşıdığını öğrendik.

Irak'ın kendisinin imal ettiği diğer mayınlar ise çok sıcak havalarda ısındıklarında kendiliğinden patlamaktadırlar. Bu yüzden Kürtlerin kendileri, çeşitli yollarla yaz aylarında bu bombaları imha ediyorlar. Daha önceleri hükümet kuvvetlerince çeşitli bölgelere (şehirlere) sürülen Kürt köylü kitleleri geçen yıl köylerine geri döndüklerinde, anti-personel mayınların nerelere yerleştirildiklerini bilmiyorlardı. Şimdi ise 4.000 ölü veya yaralı insanı kurban verdikten sonra hangi bölgelerden uzak durulması gerektiğini anlayabilmişler.

Uzun yaşamak istediklerinden dolayı, Irak askerleri bile asla Kürdistan'a girmek istemiyorlar. Çünkü yerleştirilen bombalar onların ölümüne sebep olabilir. Kürtlere göre İtalyan anti-personel mayınlar 45 yıl gibi çürümeden oldukları yerde kalabiliyorlar. Bazı bombalar oldukça küçük ve sanki dedektörden kaçıyorlar. Tohumların ekildiği ilkbahar ayları geldiğinde, emin ki mayın kurbanlarının sayısı yeniden yükselecektir.□

PANEL

LONDRA'DA KOMÜN VE EMEK DERGİSİ PANEL DÜZENLEDİ

"Mao'nun öğretileri gelişmeler tarafından doğrulanmıştır"

KOMÜN LONDRA TEMSİLCİLİĞİ

26-01. 1992 tarihinde Londra Halkevi'nde "Emperyalizmin Yeni Dünya Düzeni ve Devrimci Alternatif" kornulu bir panel düzenlendi. Söz konusu panel dergimiz Komün'ün Londra okurlarının çağrısı üzerine Emek dergisinden arkadaşların kabulüyle gerçekleştirildi. Komün adına İsmail Onur ve Emek dergisi adına ise Engin Erkiner konuşmacı olarak katıldılar. "Emperyalizmin Yeni Dünya Düzeni" üzerine belirtilen görüşlerden sonra, konuyla bağlantılı olarak, "Sosyalizm Sorunları" üzerine tartışmalar yoğunlaştı. Eski "Sovyetler Birliği", Doğu Avrupa ve bütün sosyalist ülke deneyleri üzerine tartışmalar devam etti. Komün adına konuşmacı arkadaşımız İsmail Onur, özellikle "Başkan Mao'nun öğretilerinin gelişmeler tarafından doğrulanmıştır" vurgusunda bulundu. Stalin'in önemli hatalarına rağmen, proletarya hareketinin bayraklarından biri olduğunu ve Stalin, Brejnev-Kruşçev ile aralarında niteliksel bir fark olduğunu Brejnev-Kruşçev'in bütün yönleriyle karşı-devrimci kampda yer aldığını ısrarla vurguladı. Tüm önyargıların bir tarafa bırakılarak, Mao'nun yeniden incelenmesini de öneren İsmail Onur, Mao'nun öğretileri temel alınmadan bilimin dip noktalarının kavranamayacağını ve dahası marksizm-leninizmin bilimsel temelde daha ileri seviyelere taşınamayacağını vurguladı.

Panel, diğer devrimci örgüt ve kişilerin katılımıyla daha da canlandı. Tartışmalar, tam bir devrimci olgunluk ve disiplin içinde geçti. Bu tür toplantıların sürdürülmesinin yararı belirtildikten sonra, bu süren tartışmalar sonunda konuşmacı e katılan arkadaşlara teşekkür edilerek sonuçlandırıldı.□

BİR MARATONCU:

Yılmaz Güney ve bir zavallıya dair

Dostları onun için komünar bir sanatçı, düşmanları ise "Yılmaz Güney efsanesi bitmiştir, tarih olmuştur. Yılmaz Güney'in bugün hiç kimseye söyleyecek hiçbir sözü yoktur. Eskiden belki vardı ama, o da boş ve yanıltıcı" diyeceklerdir. Dostları onu sevgi saygı ve gururla, düşmanları nefretle anacaklardır.

Raif ZOR

Dost olsun düşman olsun, Yılmaz Güney'i tanımayan var mı diye sorulsa, 'var' diyenler, derya içinde balık olup deryayı tanımayanlardır. Dost düşman herkes tanır onu. Oğlum M. Zeki bile tanıyor. M. Zeki için bütün devrimci sanatçılar "Babamın arkadaşı"dır. Oysa videomuz olmadığından tek bir filmini olsun izleyememiştir garibim. Olsun, yine de 'babasının arkadaşı' olduğu için tanır.

Ama komünarlar daha yakından tanır. Çeşitli nedenlerle ona sayfalarımızda yer vermiş, genç komünar ve okurlarımıza bu konudaki bilgilerini geliştirme olanağı sunmuşuk. Bu şimdi bir kez daha gerekti. Bunu yapmak yalnızca kültürel bir görev değil, bir komünar sorumluluğudur.

Dünya üzerindeki her gün yüzbinlerce insan doğar, yüzbinlerce insan ölür. Bu, doğanın diyalektik bir yasasıdır. İnsanoğlu insan olduktan sonra dünyada kaç insan doğdu ve kaç insan öldü hiç düşündük mü? Kim bilebilir kaç milyar! Peki bu 'kaç milyar' insandan kaç tarih yazıldı; kaçının ismini biliyor ve hatırlıyoruz? Elli, yüz, üçyüz?.. Ben birkaç isim sayayım; Spartaküs, Neron, Marks, Hitler, Kenan Evren, Nazım, M. Aktif..

Dünya veya ulusal çapta tarihe mal olmuş bu isimler, neler yaptıklarıyla anılırlar. Spartaküs M. Ö 74-71 yılları arasındaki köle isyanına komutanlık yapmıştır. Neron Roma'lı diktatör, Marks bilimsel sosyalizmin dev öğretmeni, Hitler milyonlarca masum insanı katletmiş cani, Kenan Evren binlerce devrimcinin ölümünden birinci derecede sorumlu bir faşist, Nazım devrimci M. Akif gerici bir şairdir.

Dost olsun düşman olsun Yılmaz Güney'in adını anmadan geçemez. Çünkü onun yaşamı ve kişiliği Türkiye devrim tarihinin tamamıyla olmasa bile (çünkü bu tarih ediyor) bir kesitiyle özdeşleşmiştir. Dostları onun için komünar bir sanatçı, düşmanları ise "Yılmaz Güney efsanesi bitmiştir, tarih olmuştur. Yılmaz Güney'in bugün hiç kimseye söyleyecek hiçbir sözü yoktur. Eskiden belki vardı ama, o da boş ve yanıltıcı" diyeceklerdir. Dostları onu sevgi saygı ve gururla, düşmanları nefretle anacaklardır.

Niçin?

Bu soru ancak Yılmaz'ın yaşamına, düşüncesine, yaptıkları ve yapmadıklarına bakılarak yanıtlanabilir.

12 Mart askeri faşist diktatörlüğü Yılmaz'ı halkından uzaklaştırıp koparmak, korkutup sindirmek amacıyla zindana tıktı. Oysa Güney, ideolojik ve siyasi başeğmezliğin, bedeni zindandayken beyni sokakta, fabrikada, tarlada, halkın içinde ve dağların doruklarında olmanın örneğini vererek yanıtladı faşizmi.

1972'de zindana düşen Güney '74 affıyla çıktı ancak, düzenin çarklarından bir diş kırıdığı için kısa süre sonra yeniden düştü. Bu süreçte zindan koşullarında olmasına karşın yalnızca Türk ve Kürt ulusuna değil, dünyanın ezilen ve sömürülen tüm halklarına bir sıra neferi gibi hizmet ve üretimini sürdürerek, ulusal ve evrensel değerler içeren eserler yarattı. Özgün kişiliğini, dostunu güldürecek düşmanını ezcek şekilde ifade etmeyi bildi. Yaşamının upuzun, en değerli yıllarını zindanlarda siyasi zorbalık altında geçiren Güney başeğmezliğin panoramasını çizerken, onlarca film, roman, öykü ve senaryo üretti. Her biri zindanlardan faşizmin suratına patlatılmış birer şamardı.

12 Eylül askeri faşist darbesini zindanda göğüsleyen Güney 1981 yılında, bir siyasi tutsağın en doğal hakkını kullanarak, bir beyaz güvercin gibi güneşe doğru kanat çırpı. Siyasi tutsaklıktan kurtulan Güney ne yazık ki sağlığını zindanlarda yitirmişti. Buna karşın yurtdışında dünyanın gözlerini yıllardır jenocide uğrayan Kürt ulusunun gerçekliğine çevirmeyi başardı.

Taa başından beri "sanat tek başına devrim yapmaz" diyen Güney kendisini marksizm-leninizmin aydınlık ilkeleriyle silahlandırdı. O yalnızca aydın bir sanatçı değil, aynı zamanda bir komünardı. Yurdundan binlerce kilometre uzakta fiziksel sona yaklaşırken, "çok üşüyorum, benl komünarların battanlığına sarın" demesi ilginç değil, yalnızca düşüncelerinin ifadesiydi. Türkiye devrimci hareketi birçok konuda temeli felsefi idealizm olan sağ ve sol oportünizme, köktencilik ve dogmatizme ve kimileri revizyonizme savrulduğu o yıllarda, esas olarak komünar çizgide kalmayı, onu savunup uygulamayı bildi ve başardı.

Yılmaz Güney isteseydi, bazı eskimiş dönek dev-

rimciler gibi köşe dönmeyi esas alarak zenginlikler içinde yüzebilir, bu adi düzende para gücüyle elde edilebilecek tüm olanaklara kavuşabilir, sırça köşklerde keyfince yaşayabilirdi. "He!" deseydi, bugün bazı dönem devrimcilere yaptığı gibi, onu da bağrına basardı burjuvazi. Ama o bunu yapmadı. Yapamazdı. Çünkü bu insanlık onuruna aykırıydı; çünkü Yılmaz Güney insanlık onuruyla dopdoluydu.

Ve bugün kalkmış ardıc namıyla maruf devrimin yeminli küfürbazlarından birisi bu yiğit sanatçıya, bu komünara dil uzatmaya kalkışıyor. "Haline bakmıyor da Hasandağı'na oduna gidiyor" derler ya tam da o hesap! Be tosuncuk, sen zaten ardıcsın, ne işin var odunda!

Ne diyor bu tosuncuk: "Yılmaz Güney efsanesi bitmiştir, tarih olmuştur"

Her tosuncuk efsane olamaz. Bunun için mangal gibi yürek gerekir. Doğrudur; Yılmaz Güney bir efsanedir. Ama bitmiş değildir. Senin gibi tosuncukların onu konu edinmesi bile, henüz bitmediğinin bir kanıtıdır. Tarih olmuştur diyor; doğrudur, fiziken Türkiye devrim tarihinde şanlı yerini almıştır. Yılmaz Güney'in bugün hiç kimseye söyleyecek hiçbir sözü yoktur, diyor bu tosuncuk. Oysa altının değerini sarrafı bilir. Eskiden vardı belki ama, o da boş ve yanıltıcı, diyor bu tosuncuk. Zaten sen dolu ve doğruydun deseydin, yemin-billah şaşırdım doğrusu. Çünkü Yılmaz Güney gelişme ve gelişmişliğin, sen ise gerileme ve çürümüşlüğü'nün prototipisin.

Yılmaz Güney'in ürünleri sanatsal düzlemde halkların gelişimi ve insanlığın bu çürümüş düzenden kurtuluşuna hizmet eder.

Bilmeyen bilsin diye yazıyorum, bu tosuncuğun da kitapları var. Ve bu tosuncuğun kitapları insanı yozlaştırmaya, kendine yabancılaştırmaya hizmet eder. Bu tosuncuğun kitaplarını 15-16 yaşlarındaki çocuklar banyo ve tuvaletlerde okuyor, orada işlevsellik kazandırıyorlar.

Haddini bilmemesine rağmen bazı burjuva piyonları haddini bilir geçinir, hiç değilse geniş halk yığınlarının saygı ve sevgi duydukları değerlere dil uzatmazlar. Sen kalene gol atılmasını çok mu seviyorsun a tosuncuk! □

**İyi insan ve devrim dostu, Sultanahmet Cezaevi'nin 'Erol Amca'sı;
YUDA PALACOĞLU**

7.3.1992 günü, inançlarından ödün vermeden ve erdemli yaşantısını ameliyat masasında noktaladı.

**Anısı önünde saygıyla eğiliyoruz.
KOMÜN**

BİR OYUN VE BURJUVAZİ NAZIM'LA NASIL BULUŞUYOR?

Değişime evet yönelimine değil

Değişen ne Nazım'dır ne de burjuvazidir. Yeryüzündeki savaşlar hala iki ayrı istem içeriklidir. Birincisi, sınıfsız-sömürsüz bir dünya istemektedir, bu Nazım'dır, diğeri sömürünün, insanın insana kulluğunun bunların bir neticesi olan zulmün zorbalığın devamından yana olan burjuvazidir.

Yadigar KUYU

Geçen ay "Sevdası Komünizm" Nazım'ın 90. yaş gününü çeşitli etkinliklerle kutlandı.

Parasızlık, benim ve benim gibi halk sınıf ve katmanlarının suçu değil-al Girişler, 30 bin liradan 150 bin liraya kadardı, bütün etkinlikleri izleyemedim.

Ancak bir oyunu izleyebildim. "Yolcu."

"Yolcu" nun değerlendirilmesinden önce altını çizmekte yarar gördüğüm bir husus var; Ne oldu da ezilen halkların ve sınıfların düşmanı burjuvazi, ".... aklı, yüreği ve kalemile ulusal ve sosyal kurtuluş mücadelelerinin yanında/yani başında olan...." Nazım Hikmet'le "buluştu?"

Değişen ne Nazım'dır ne de burjuvazidir. Yeryüzündeki savaşlar hala iki ayrı istem içeriklidir. Birincisi, sınıfsız-sömürsüz bir dünya istemektedir, bu Nazım'dır, diğeri sömürünün, insanın insana kulluğunun bunların bir neticesi olan zulmün zorbalığın devamından yana olan burjuvazidir.

O halde nedir?

Bunu iki biçimde açıklayabiliriz. Birincisi, Nazım'ın ve o günkü şartlarda içinde bulunduğu partisi (TKP) nin bir çok noktada Kemalizme sıcak yaklaşımıdır. Ancak Nazım'ın mücadelesi ve yapıtlarında esas yönelim devrim sosyalizm ve komünizmdir. Diyalektik metod ve materyalist yorum hemen tüm etkinliklerine damgasını vurmaktadır. O kadar ki, burjuvaziye renk

düşen yanlarında bile bu özellik bütün ısıltısıyla kendini duyumsamaktadır. Bugün Nazım'la "buluştuğunu" söyleyen devlet O'nun bu yanını atlamak/görmezden gelmektedir.

Bugün kimin hain olduğunu resmi yazımlara bakarak değil, hatta dikkatli bir gözle resmi tarihe bakarak da çıkarabiliriz. Bunu biz yapamıyorsak, yapmış olanlar var, zahmet edip (Y. Küçük, M. Şener) incelemelerine, tarihi yerine oturtma çalışmalarına bakalım.

İkincisi, ki önemli olan budur, burjuvazinin muhaliflerine karşı daima teslim almak ya da yok etmek politikası gütmüş olmasıdır, gütmekte olmasıdır ve güdecek olmasıdır. Teslim alıp yokedemediğinde ise -onun için işlediği cinayetin önemi yoktur, pragmatizm burjuvazinin ruhudur- muhalifinin esas yönelimini/esas yanlarını es geçerek kendisine denk düşen yanlarını alır, yoksa da 'yaratır.'

Bugün yapılmakta olan budur, Nazım'ın 90. yaş günü kutlamaları 'vesilesiyle.' Düne kadar "hain" saydığı Nazım'a en büyük kötülüğü bugün yapmaktadır. "Yeni Dünya Düzeni"ne ayak uydurmaya çalışan T.C'nin buna şiddetle ihtiyacı vardır.

Bu ihtiyacın karşılanmasında eski solcular, kendisine hala solcu diyenler, bunlarla birlikte burjuvazinin halka ve halk değerlerine saldırı yöntemlerini derinlemesine kavrayamayanların olumsuz rolleri önemlidir.

Ast oyuncularının, esasen de yönetmenin "Yolcu"ya, hiç değilse günümüz objektivitesinden, bir şey katmaksızın yaptığı tam da budur.

"Yolcu" iki perdelik bir oyun.

Birinci perde, hemen tüm oyunlarda olduğu gibi, ikinci perdeye hazırlık mahiyetinde. İkisi savaş gazisi, üçüncüsü savaş gazilerinden istasyon şefinin karısı, üç kişi arasındaki tükenişi, birbirlerini horlayış, yiyeş/bitirişleri ile geçen, buna en büyük neden bir dağ başına 'çevresiz/yanlız' olmaları dağ başındaki istasyonda trenlerin pek nadir durmaları, nihayetinde 'dış dünya' ile tek bağlantıları telgraf direğinin yıkılmasıdır ve kendi kendilerine yönelmeleridir. Karın yağması ile kapanan yollar, yıkılan direk içten içe kaynayan kıskançlık ihtiras ve çekişmelerin su yüzüne çıkması için bir fırsat olur. Çelişkilerin kaynağı, görünürde, istasyon şefinin karısıdır. Oysa, yanlızlıklarıdır, geleceklerinin belirsizliğidir, geçmişte kırılan umutlarıdır. Bunu güçlü bir biçimde duyarız. Kahramanlar arasındaki çelişkiler söze sonra da eyleme dökülür ve tam şu sırada yamçasına yüklediği birinci perde de yaşamdaki durağanlığı, eylemsizliği daha güçlü vurgulamak için arka planda doğanın uğultusunu, iniltisini duymaktaydık- kar, rüzgar, barut koku-

su, aklında savaşta emperyalistlerle, el altından işbirliği yapmak ve köylüleri soyup soğana çevirme suçlarını işleyen bakkal Mehmet'in öldürülmesi suretiyle köylülerin kurtuluşunu sağlamak olan köylü bir asker girer. Ülkesini işgalden kurtarmak için savaşmış bir insanın aydınlık onurunu, salt rol arkadaşlarına değil seyirciye de geçirir.

Köylü asker-in-Yolcu'nun ağzından temel olarak üç mesaj alırız;

1- Emperyalist işgal. En doğrusu da Yunanistan'ın Ege yöresini işgali. Buna karşı savaşma gerekliliği.

Bu evrensel bir temadır, ülkesi işgal edilen her halk savaşmalıdır. Buna katılıyoruz.

2- İşgalcilerle emperyalistlerle işbirliği yapan Bakkal Mehmet'in cezalandırılması.

Bu da evrensel bir temadır. İşbirlikçiler cezalandırılmalıdır.

3- "Çerkez Ethem İhaneti"dir.

Bugünkü T.C hükümetinin resmi politikasına en fazla denk düşen "Çerkez Ethem İhaneti"dir.

Nazım, temel üç temayı Kahraman aracılığıyla, anlayışı olarak sunmuştur.

"Yolcu" gelişle durağan yaşamı sarsmış, onlara yeni ufuklar açmıştır. Tamamı ile edilgen yaşayan istasyondakiler, onun söylediklerini adeta itirazsız kapmışlar, kabul etmişlerdir. Monoton, üretken olmayan bir yaşayış içinde kimsenin bir şey söylemediği bir ortamda herkesin söyleyeceğini almaya ve kabul etmeye hazır bu "bedbaht"lara denecek fazla sözümüz olmasa da bugün bu oyunu sahneye koyanlara söylenecek çok şey vardır. Ancak biz bir tanesini, Nazım için değişmez olanı, değişmeyi söyleyelim. Bir şeyi olduğu gibi

Biz bir tanesini, Nazım için değişmez olanı, değişmeyi söyleyelim. Bir şeyi olduğu gibi almak yetmiyor.

Bu kolaycılık oluyor, ona yeni, değişmelerin ışığında değişik şeyler katmak gerekiyor.

almak yetmiyor. Bu kolaycılık oluyor, ona yeni, değişmelerin ışığında değişik şeyler katmak gerekiyor.

Demek istediğimizi somutlayalım; Bugün kimin hain olduğunu resmi yazımlara bakarak değil, hatta dikkatli bir gözle resmi tarihe bakarak da çıkarabiliriz. Bunu biz yapamıyorsak, yapmış olanlar var, zahmet edip (Y. Küçük, M. Şener) incelemelerine, tarihi yerine oturtma çalışmalarına bakalım.

Bütün sözler oyun için oldu. Ya oyuncular?

Onlar için fazla şey söylemeye gerek yok. Onlar, "Rutkay (Aziz) abilerinin söylediklerini yapmışlar." □

"Bir mektup yazmak istiyorum"

Güney MEDYALI

"Bir Mektup Yazmak İstiyorum", İzzet Harun Akçay'ın, Yön Yayınları arasında çıkan ilk öykü kitabının adı. Bu cümle, aynı zamanda kitaptaki öykülerden birinin de adı. Öykülerin hepsini okuduktan sonra, içime sinmeyen ismi, iyiden uygun bulamaz oldum. Çünkü, bana göre, "Bir Mektup Yazmak İstiyorum", kitaptaki en zayıf öykülerden biri. İlk not olarak bunu düşmüştüm. Devamla, öyküye dair genel geçer ya da aranan özellikler... Yani, öykü nedir?

Akçay'ın kitabında, tam yirmi tane öykü var. İstisna çıkabilir ama, başından sona doğru başarılı öykü anlamında yükselen bir grafik, adeta bir zayıf, orta, iyi, çok iyi sıralaması söz konusu.

İlk öykü, **Değişimin Hızı**; içörgüsü zayıf, derinliği olmayan bir öykü. **Ruh-Nesne Oyunu**'na, ne dil ve ne de üslup açısından öykü demek, kanımca çok zor. Aynı şey, **Bir Mektup Yazmak İstiyorum** için de söylenebilir. Özellikle bu üçü, Akçay'ın zayıf öyküleri ve eserin genel düzeyi açısından söylemek gerekirse, kitaba alınmaması gerekenlerdir.

Sorunlu öyküler: **Bilinmeyen Renk**'in, giriş bölümünde bir "dalma" sorunu var. Oysa, öykünün gelişme ve sonuç bölümleri güzel ve Ömer ile ressamın arayışı harika verilmiş. Düşüm, yani gelişme bölümünde olay açılır; geriye dönüşlerle, yan unsurların aktarılmasıyla, olay işlenir. **Sincaplı Kadın**, derinliği olan paragraflardan oluşmuş sıcak bir metin; ancak, bu öyküde kurgu eksikliği hissediliyor. Yeterince örülmemiş ve biraz güzel anekdotlar gibi duruyor. Sorunlu öykülerden biri olan **Hüznüm Menekşe Rengi**'nin doğrudan, kestirme anlatımı rahatsız edici.

Aristoteles, "hikayenin çözümü karakterlerden kendiliğinden doğmalıdır" der. **Güzeldir Gecekondu**larda **Yaz Geceleri**'nin girişi başarılı. Okumaya başladığında, insanı sarıyor ve kendinizi öyküye verebiliyorsunuz. Ardından, birinci yıldızdan sonra bir kesikle yaralanıyorsunuz ve bundan sonra öykünün bırakıldığını görüyorsunuz. En kısa ve dolaysız yoldan sonucun özetlenivermesi, özellikle de bu öykü de tam bir darbe olmuş.

Akçay'ın güzel ve doyurucu öyküleri: **Nergis**, **Masal Kuşu**, **Körler Kahvesi**, **Karyatitler Gülümsüyor**, **Marangoz** ve **Siyah Kelebek**. Bu kitaptaki öykülerin doruk noktasında ise, bence mükemmel bir öykü olarak **Adadakil Ateş** duruyor. Yer Yunanistan ve öykünün kahramanları Yunan.

Bozuk cümle, yanlış sözcük: Çok yaygın olmayan, ancak bulunabilen kimi başka eksik ve yanlışlara da kısaca değinmek gerekiyor. Akçay'da, uygun düşmeyen sözcük kullanımı ve bozuk cümle kuruluşuna örnekler bulmak mümkün.

"Ezilen karların gevşek çitirtıları..." "Gevşek çitirtı",

pek anlamlı durmuyor ve gerçekte 'gevşek' olan, ezilen 'kar'dır. Örneğin; "ezilen gevşek karın çitirtıları..." daha doğru bir ifadedir.

"... soğuk bir esinti alını ısırdı." Diğer örnekte olduğu gibi, 'esinti'nin alını 'ısırması' değil de, 'yalaması' daha uygun olurdu.

Benzer bir başka örnek: "... serinlik ısınyıyor, zaman akıyor."

"Onu ilk kez, yaz ortasında ablamla İzmir'den döndüğümüzün ikinci günün öğleyinde gördüm"

"Adımı da hiç söylemedi. Ben de söylemedim..."

"Daha hiç sevgilisi olmamıştı..."

Burada, "hiç sevgilisi olmamıştı"ın başına gereksiz ve söylemi bozan bir 'daha' getirilmiş.

"... karşılaşıyor, konuşuyorduk. Uyanınca.", "Straa-us hayranı teyzemdi ablamı etkileyen..."

"...dövüyordu. Utanmazcasına ettiği küfürlerle."

Bir paragraf böyle bitiriliyor. Dilde, belli ölçüde zorlayıcı olmak elbette gerekli ve dilin geliştirilmesi biraz da buna bağlı. Ama bu çaba, bir bozukluk, mutlak kuralsızlık üzerine oturtulamaz.

Öte yandan, yazar günlük dili elbette uygun bir biçimde ve gerekli olduğunda kullanır. Fakat bunu yaparken seçici davranmak, popülizm tuzağından kendini korumak zorundadır. Bu, öyküdeki kişilerin ağzından verilenle, yazarın anlatımı olan bölümler arasında, bir dil farkı olacağı anlamına gelir. Örneğin; "nalbur fos çıktı" yazarın anlatımı olarak kabadır. Kişilerden birinin ağzından ise, iğreti durmaz.

Akçay'ın kitabındaki bozuk cümle ve uygunsuz sözcük kullanımı, aşağı yukarı bu kadar. Yani, çok yaygın olduğu yanlış havasını yaratmış olmak istemem. Burada sorun, söz konusu kitabın eksik ve yanlışını hesaplamaktan çok, bu vesileyle ve somut örnekler üzerinden yazma faaliyetinin ayrıntılı sorunlarına parmak basmaktır.

Yükselen bir grafik var:

Burada yazılanlar, okuma notları bazında, elbette kişisel düşüncelerim. Diğerlerinden biraz daha fazla kişisel olan bir tepkim de şu: Akçay, "ansıdı", "ansır" diyor bir kaç yerde. Dilinin genel havası düşünüldüğünde, bu sözcük çok sırtıyor. Yeraldığı cümle ve hatta metince hazmedilmiş değil. Öykünün bölümleri arasına araç olarak yıldızların konması da uygun bir yöntem değil. Yabancı, rahatsız edici bir cisim gibi yadırgadım bütün okuma faaliyetim boyunca. Yıldızlar yerine, örneğin bir satır boş bırakmak daha uygun değil mi?

Akçay'ın yayına hazırlanmakta olan ikinci kitap dosyasına bakma olanağını da buldum. Kesinlikle, yükselen bir grafik çiziyor üretiminde. Yazdıklarını, kaba taslak okunacak metinler olmaktan çıkarabilen ve benim açımdan sözcük sözcük okunacak bir öykücüdür artık. □

Daha derinlikli yazmalı

Sevgili Cem Güngör ve Komün okuyucuları;

Ocak 1992 tarihli sayıdaki m zi e ilişkin yazıyı okudum. Fakat, çok genel olarak ele aldığınız yazınızı, daha derinlikli yazmanız dahilinde, daha da yararlı olacağını düşünüyorum.

Yeni ve daha derinlikli eleştirileriniz dileğiyle.

Hasan Hüseyin DEM REL/İSTANBUL

İstanbul Anakent temizlik işçilerinin açıklaması

5.2.1992 tarihinde TELEON  zel televizyonundan kamuoyuna açıklama yapan Engin Ardıç adındaki konuşmacı Belediye işçilerini " alı madan haksız kazanç sağlamakla" ve "SHPLi belediye yöneticilerinin militanları" olmakla su lamı tır.

Biz İstanbul temizlik işçileri bütün imkansızlıklara ve olumsuzluklara rağmen, her türlü bulaşıcı hastalıklara yakalanmamı  ihtimali olduğu halde hayatımızı ortaya koyarak insanlığa hizmet etmekteyiz ve bundan dolayı da onur duyuyoruz.

Bugün belediyelerde aksayan i  ler varsa, bunun so-

rumlusu bizler değil, bütün kurum ve kuruluşları ile çökmekte olan düzenin kendisidir.

Sizler de biliyorsunuz, 12 Eylül askeri darbesi silah zoru ile 1960 anayasasını de i tirdi, işçi haklarını gaspetti. Bu zorbalığa direnen işçi önderlerini i  kenceden geçirdi, hapsetti, bazılarını idamla yargıladı ve bazılarını da katletti.

Bütün bunlar bugünkü Başbakan Süleyman Demirel'in uygulamak isteyip de uygulayamadı ı 24 Ocak kararlarının uygulanması işçi ve emekçilerin çıkarlarına karşı silah zoruna dayanarak yapılmıştır.

Bugün  zal'ın ba latmı  olduğu  zelle tirme politikasına Demirel koalisyan hükümeti devam etmektedir. bu politikaya ba lı firmalara devredilmesine ba lanmı tır.

Biz belediye işçileri olarak çalışmakta olduğumuz kamu sektöründe halkın ve emekçilerin alınteri ile kurulmuş olan bu i  letmeleri havadan para kazanan müteahhit ve taşeron firmalara talan ettirmeyece iz. Zonguldak ve Paşabahçe işçileri gibi cevap vereceğiz.

Bu mücadelemizde Hasan Tahsinler gibi emperyalizme karşı olan değerli basın mensuplarının da yanımızda olacağına inanıyoruz.

Biz 79 temizlik işçisi, kamuoyundan bizleri haksız kazançla suçlayan TELEON ve Engin Ardıç hakkında Cumhuriyet Savcılı ına suç duyurusunda bulunuyoruz.

ANAKENT TEMİZLİK İŞÇİLERİ/İSTANBUL

Orhan İyiler

BİRGÜN B LE YAŞAMAK

- Roman -

EKSEN

YAYINCILIK

EKSEN BASIM YAYIN LTD.ŞTİ

Guraba H seyina a Mah.

 ekerci Sk., Emel Apt.

No: 25 / 2

Aksaray / İSTANBUL

Tel: 525 59 61

EKSEN YAYINCILIĞIN D  ER K TAPLARI

* DEVR MC  DEMOKRAS  VE SOSYAL ZM
TDKP ELE TİRİ İ

* MODERN REV ZYON ZMİN   K    
SB VE DOĞU AVRUPA ÜZERİNE

* YAKIN GE M  E GENEL B R BAKIŞ VE
PLATF RM TASLAĞI

* DEVR MC  HAREKETTE REFORM ST
E İL M

* TEOR  VE PROGRAM SORUNLARI

* DÜNYADA "YEN  DÜZEN" VE
ORTADOĞU

* S YASAL GELİŞMELER VE İŞÇİ
HAREKET 

ÇIKTI

MADENCİ KATLİAMI

Daha kısa süre önce, düzene karşı başkaldırı da başı çeken, işçi sınıfı ve halkın yolunu aydınlatan madenci feneri, ihmal ve ilkel üretim tekniklerinin yol açtığı grizu patlamasıyla toprak altına gömüldü. Bütün sınıf kardeşlerini ve halkı acıya boğan, 300'ü aşkın madencinin ölümüne yol açan, kapitalist sömürü sisteminin kar hırsıdır. Ve bu bir kaza değil bir katliamdır. Başka türlü de açıklanamaz. Dünyada eşi benzeri bulunmayan bir katliam. İnsanı ve işçi sağlığını hiçe sayan iğrenç kar hırsının yol açtığı sayısız cinayetlerin en büyük ve kanlı olanı..

Grizu patlamalarının, üretimde kullanılan teknikler ve kontrol sistemleriyle engellenebildiği halde, TTK'nın kömür üretiminde kullandığı ilkel yöntemler ve tedbirler, Türkiye'yi, işyeri güvenliği bakımından dünya sıralamasında en riskli ülkesi durumuna getirmiştir. Devlet yönetim organlarını kendi ifadelerinden de anlaşıldığı gibi "Zonguldak kömür ocakları ...işçinin yaşam güveninin olmadığı, yaşamının güvence altında olmadığı bir sıralamada dünyada birinci.."dir. On yıllardır bilinen ve değişmeyen bu gerçek, iş kazaların nasıl bir cinayete dönüştüğünü göstermektedir. Tedbirleri almamakta direnen işveren, bu kazadan sonra da daha önce yaptığı gibi hiçbir şey olmamış gibi devam edecektir. Bu kazalar bir kader değildir. Sadece yapacakları soygunu düşünen patronların, işçileri, bile bile engelledikleri kazalarla ölüme sürmelerinin önüne kim geçecektir. İşyerinde alınacak her güvenlik tedbirinin getirdiği maliyetlerden kaçınmak için işçiye ölüme sürmekten çekinmeyen bu soygun çetesi eğer önüne geçilmezse daha nice cinayetleri işleyeceklerdir. Bugüne kadar sayısız grizu patlamasından sonra ne tedbirler aldılar ki şimdi alsınlar. İşçi sendikası bu katliamlardan sonra taziye kabul etme tutumundan vazgeçerek işçi sağlığı

ve işgüvenliği uygulanmasında takipçi olmalı ve işyerlerindeki güvenlik tedbirlerinin alınmadan üretime başlamamalıdır. Bu sadece Zonguldak'ta değil, bütün iş kollarında aynı durumdadır. İşçiler kendi haklarına sahip çıkmazlarsa bu cinayetler devam edecektir.

Aç gözlü ve emperyalistler uşağı siyasetin baş temsilcisi Özal'ın, toprak altına canlı canlı gömülen işçilerin feryatları arasında bu katliamdaki sorumluluğundan sıyrılarak, maden işletmelerinin kapatılmasını sağlamaya çalışıyor. Evet, Özal'ın gösterdiği tepki "o madenleri kapatmak lazım" şeklindedir. İşçi ailelerinin toprağa gömülen umutları ve canları, Özal'ın Dünya Bankası'nın ve IMF'nin politikasını uygulamak için fırsat yakalamıştır. Batı'nın finans çevrelerinin çıkarları gereği önerilen politikalar madencinin acısına saygısızlık ve umut kapısını, ekmek kapılarını kapatmaya çalışıyor. Bir bakıma işçilerden öç alma anlayışıdır.

Kapitalizmin gerçek yüzü budur. İnsanlığın çıkarlarına ters işleyen sistemin çürüyen ve asalak ve gereksizleşen yapısı, işçi sağlığı, işyeri güvenliği ve çevre kirliliği ile insan hayatını ve doğayı tahrip etmektedir. □